

Digitaliserad av mig, Olof Drakenberg 2014-2022 efter en maskinskriven avskrift som sedan 2022 förvaras på Riddarhuset tillsammans med de fyra dagböckerna i original. Vem som gjort avskriften, sannolikt under mitten av 1900-talet, vet jag inte.

En varning är här på sin plats. De första sidorna är tuffa att ta sig förbi på grund av långa uppräknings av personnamn och platser. Härda ut, det blir snart mer spännande än så.

Jag har lagt till förklarande fotnoter, länkar och några bilder/kartor för att krydda läsningen. Ibland mer och ibland mindre information och bilder, mer kommer allteftersom.

I några fall anges streck --- där dagboken inte kunnat tydas.

Göteborg den 4 mars 2023

Dag Journal

Förd av

Löjtnanten vid Wästmanlands Regemente

Johan Adam Drakenberg

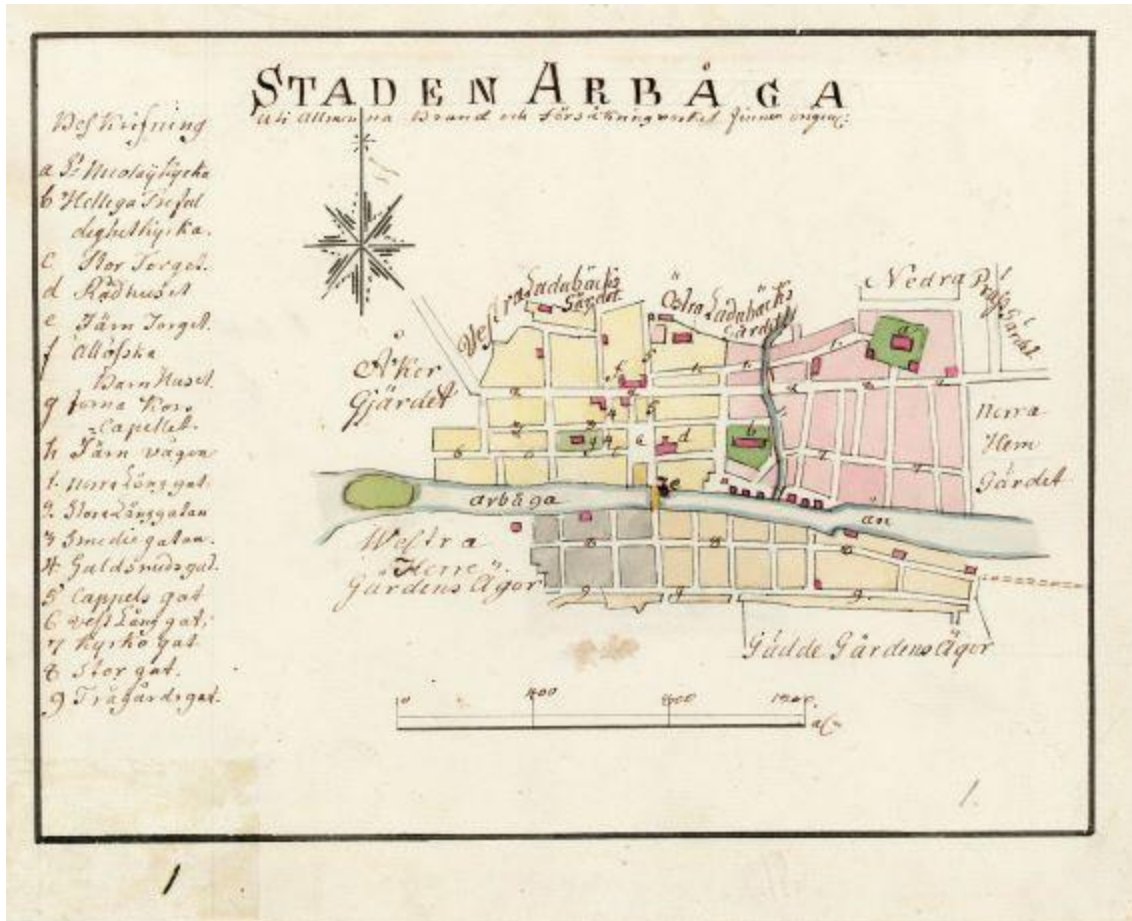
Börjad den 1. sta Dec: 1806

1 Dec Klåckan ½ till 1. ef:m: Ankom Ordres att Marchera med Halfwa Copmagniet till Arboga där skulle Battaljon af Reg: tet skulle Samlas för att afgå till Skåne. Desse Hastige Ordres blefwo för mig ganska Brydamme, Jag hade ej gjort något arrengeement om mitt Boställe och om mitt Hushållning Samt mine öfrige Affairer, omtanken huru alt detta jämte en mängd andre omständigheter skulle ställas i ordning, förusakade en sådan omväxling af tankar i mitt Hufwud, att jag snart blev oförmögen att tänka redigt, i de första momenter efter desse oförväntade Ordres. –Snart Återkom dock min tankeförmåga – Och Ordres Expedierades, bud skickades till Staden, mine Kläder twättades och inpackades, mine papper Genomsågs och rangerades, och det partij som hastigheten tillät togs Angående mitt Boställe och hushållning, som torde hända ej war det bästa men långt wal Ägde ej rum, bref skrefs till mine wänner och andre wänner och Grannar gjorde mig besök. Afsked sades till dem och till mitt Lugna och trefliga Nås samt mitt Beskedliga Tienstfolk, och kl: 11. om natten reste jag med Beklämt hjerta från detta Älskade ställe och denna Ort som hyste alt Det Dyrbaraste jag Äger i denna Werlden.

Den 2. dne kl. 4 om morgonen ankom jag till Igeltierna där Comp: samlades, är träffade jag min Capt: af Bierkén och FanJunk: Crusell. Kl: 10. skiedde afmarche härifrån, sedan mycket krångel med Bönder hade förevarit – och ett Broderligt farwål blifwit sagt till min Capt: - Kl: 6 om Afton Ankom jag till Sör Gersbo, där Kronskiuts war i ordning för Commenderingen, åt Afton hos Krono-Befallningsman Janse och fortsatte Marchen kl: 8 därifrån. Jag reste hela natten, kl: 6 rastades i Skellby hos Inspect: Odelberg, och kom kl. 8

d/: 3 om morgonen till Kohlbecks Gästgifwarest: där flere Kammerater af Regt: träffades.¹ Kl: 10. I Kiöping där Raiffraichissement togs hos Adjut: Unge och resan fortsattes till Arboga där alla Kammeraterna träffades och andre Gamle wänner och Bekante, bland hwilka Lieut: Moël endast nämnes, Quarter ficks hos Handelsman Åström, här Rangerades Battaljon och Alla saker för Marchen som Anträddes.

¹ Kolbäcks Gästgivaregård öppnade 1670 och håller fortfarande öppet. Gustav III och Carl Michael Bellman är några av de mer namnkunniga som stannat till på Gästgivaregården.

Karta. Arbåga ca 1800 Wiblingen atlas, originalet förvaras på Krigsarkivet

d/4 kl: 11. på förmidd: - I Arboga skref jag till Capt: Bierkén² och quarlämnade min kärra hos Lieut: Moël. Officerarna af Reg:tet som nu Bortmarcherade woro Premier Majoren Friedrichsson, Befälhafware för Battaljon, Capt: C: O: Stiernstam, C: A: Leijonflyckt, G: Stiernstam och C: M: Swinhufwud, Lieut: I:A Drakenberg, H:M Cronhielm, C: Posse Comd: som Reg:ts Quartermästare, C: Wirgin och C:G Dahlfeldt, Fend: G: Falkenberg Comd: som Adjutant, G: Leijonhufwud, C:A: Ehrenström, F: Ehrenheim och Elgenstierna samt Reg:ts Pastor Bergström.

Wid Genomresan af Örebro besöktes Tanterna Åkerhielm och Cousine Hädda Geté³, här åts och Dracks med all flit, som också ganska wälbehöfdes ty det war Ganska sträng köld och jag har aldrig frusit så mycket som då i hela min lifstid. Sedan jag hos dessa goda wänner hadde

² Henrik Vilhelm Bjerkén, 1769-1809, Stabskapten vid Västmanlandsregemente

³ Tanterna Åkerhielm kan mycket väl ha bjudit på något från denna tids främsta kokbok. Cajsa Wargs berömda kokbok, *Hjelpreda i hushållningen för unga fruentimmer*, gavs ut 1755 och trycktes i ständigt nya upplagor. Där fanns recept på chokladglass, palt, stekta jordärtskockor med persilja, duvor en surprise samt renköttssragu bland mycket annat. Recepten innehöll mått och viktangivelse, vilket var en innovation bland svenska kokböcker. Kusinen Hädda Geté var syster till hans kärlek och trolovade, Eva Fredrika Gete. Andra stavningar är [Geete](#), Gete men det rör samma släkt.

någorlunda uppvärmt mine frusne Lifskrafter och wederbörligen tagit Afskied, med 1000:de hälsningar till deras och mine wänner i Dahlorten, Uppsöktes mine Kammerater, som af Magistraten⁴ inwiterade, blifwit Hederligt undfägnade. Hela Battaljon åtnjöt äfwen förplägning på torget, nattläger war Utsatt i Skyberga dit ankomsten skiedde kl: 12 om natten.

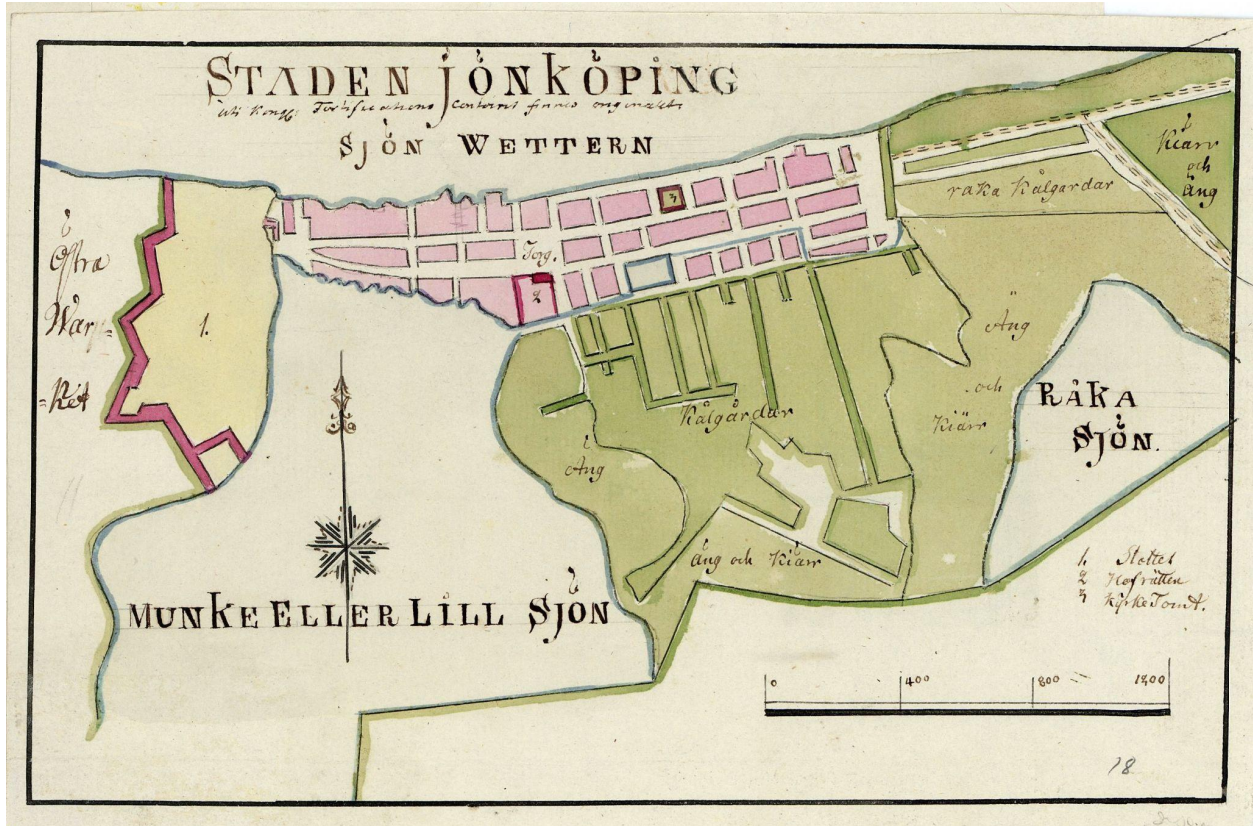
d/:5 fortsatte tåget förbij Skylbergs Bruk⁵ där Herr Bruks Patron och wasa Riddaren Burenstam Inwiterade hela Battaljon, Befäl och Manskap att äta en Stor Ståtelig Middag som med mycken Glädje emotogs af war och en, i Synnerhet av manskapet som utaf den stränga kölden woro Aldeles förstelnade. Efter denna Goda Måltid fortsattes resan till Brattebro, förbij Medewij Brunn till Nykyrke där nattquarter war utsatt för Battaljon. Kl: 11. om natten Ankom Battaljon dit. Baron Falkenberg hwilkens häst skenade bröt sig illa i foten.

d/: 6. kl: 7 börjades åter marchen och passerades Staden Wastena, där jag blef quar Commenderad att Afpolletera Siuke Soldaterna N:o 15 Dunder och 105 Herre af Öf: Lieut: Compt: och 78 Boström af Kungsöhrs Compt: å samt Åmbergs Diurgård till Holkaberg där nattquarter war Utsatt, nu regnade det ganska starckt och blef ett i högsta Grad Infamt wäglag. Kl:12 fick wij sofwa här.

d/: 7. Passerades genom Gränna till Råby och Jönköping dit Ankomsten skiedde kl ½ till 2, om natten, då man wåt och hungrig måste springa wist 10 gånger kring staden för att hos Stadens ogine innewånare skaffa manskapet quarter. Min wärd wille knapt gifwa mig en Boutlelj Swagdricka.

⁴ Magistraten var den administrativa myndigheten som styrde i en stad och bestod av borgmästare och rådmän. Staden Örebro stod alltså för kalaset.

⁵ Skylbergs Bruk har anor från 1300-talet och är ännu verksamt inom järnframställning. Vallonen Louis de Geer köpte bruket på 1600-talet och det stannade i familjen i fem generationer innan Burenstams tog över 1775. Näste köpare var familjen Svensson som driver bruket sedan 1888.

Karta. Jönköping ca 1800 Wiblingen atlas, originalet förvaras på Krigsarkivet

d/: 8. Utogs nya och aflewererades de Gamla Gewären på Gewärs Facktorit i Jönköping⁶. – Här träffade jag helt oförmodat min Broder Thure som war ganska roligt, jag hade tänkt skrifwa hem till mine förÄldrar härifrån men min Bror som nu stod på resan hem, åtog sig framföra munteligt hwad jag tänkt skrifwa. Sedan ett ömt farwäl blifwit sagt till min Bror, frukost Intagen, så skiedde fortsättning af Marchen kl:11. från Jönköping, till Klefshult där Quarter Intogs kl:12. Natten i det aldra strängaste Mörker.

d/: 9 rasteday - gjordes första Aflöninge till troupp: en – uppsattes nya namn Rulla på de ihopsplagna Compagt: och Torkades wåta kläder m:m:

d/: 10 fortsattes marchen förbij Wernamo, Dörarp, till Jungby där nattquarter war utsatt, jag med 1:sta Comp: framkom ej dit förrän kl: 6. om morgonen, och ordsaken därtill war den att wij måste gå i brist på hästar. De 3:ne andra Compagnr: woro wid min Ankost Uppställde för att åter Marchera som och skiedde.

⁶År 1620 beordrade kung Gustaf II Adolf att gevärstillverkning skulle etableras i flera svenska städer bland annat Jönköping, Söderhamn och Norrtälje. Kontinuerlig tillgång på vattenkraft behövdes för att borra gevärspiporna vilket ledde till att en del av Jönköpingsverksamheten flyttade till Husqvarna. Omkring 1850 var all verksamhet överförd till Husqvarna där den militära produktionen successivt har bytts ut till symaskiner, spisar, motorsågar och gräklippare. Den militära produktionen upphörde 1989.

d/: 11. förbij Hamneda, Trahered till Markaryd där nattquarter war, under wägen passerades utmed Lagaåen som har owanligt Branta stränder och olyckligtwis blef det natt innan wij hunno till denna passage och så mörkt att man utan Lius ej kunde gå ett enda steg, jag war Arrier Garde och som ej hästar råkade till så måste jag gå med mitt folk af hwilken en hadde den olyckan att falla reth ner i strömmen och blef med mycken möda uptagen dock utan att kunna Återfås till lifwet.⁷ Kl: war 7. om morgonen då jag framkom till Markaryd där Ordres mötte oss att wij skulle tåga till fots genom Skåne.

d/: 12. fortsattes tåget till Biernum där wij fick goda quarter.

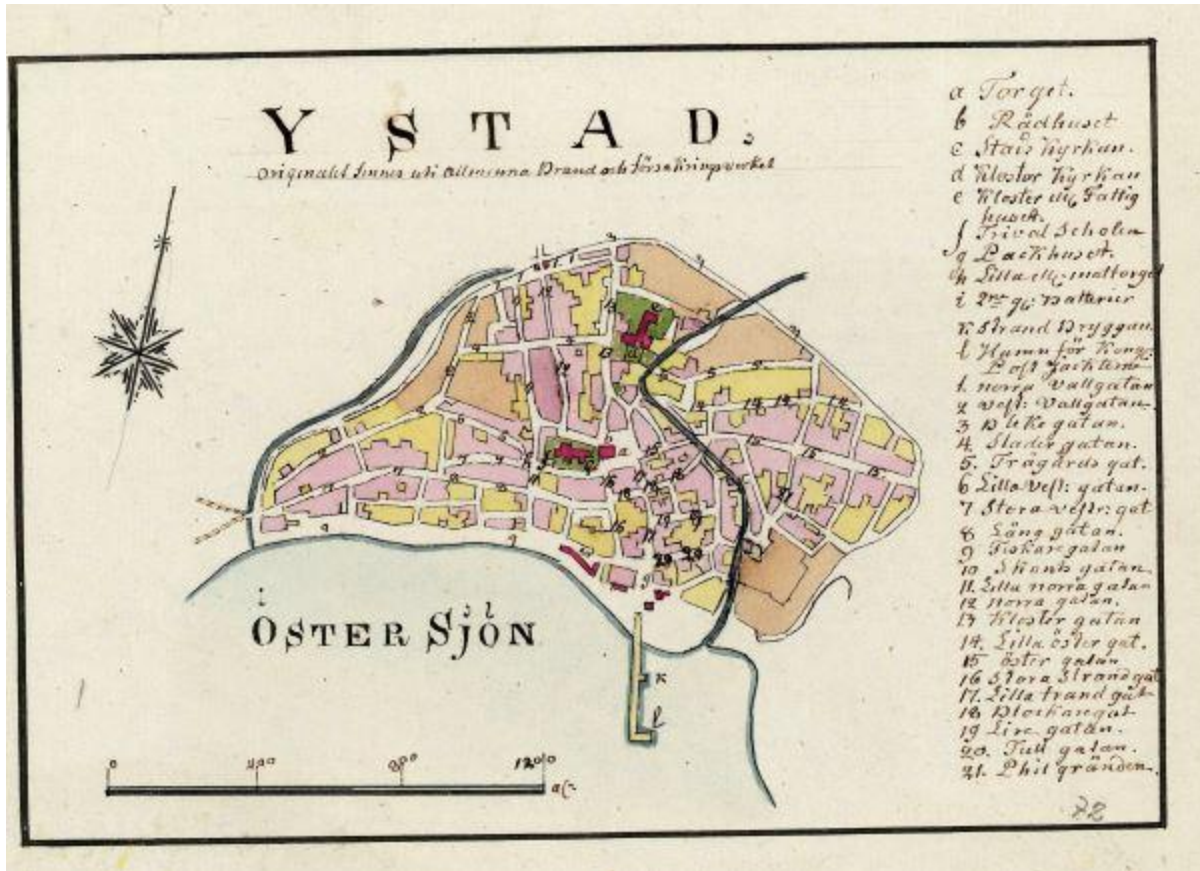
d/: 13 fick jag Permission att resa till min Morbror Lilljehöök på Maglö hwarest jag blef af min faster och Syster så wäl som min Goda Morbror Oändeligen wäl emotagen, här pratades om allehanda Intressante saker, Skrfs till flera af mina wänner och mine föräldrar, Janet lagade om mitt bröst som under resan fått en ganska swår Anstöd af hosta – min Cantin blev wäl försedd af min Goda Älskade Faster och jag reste med 1000:de wälment gjorde önsknings för mitt wäl därifrån kl: 3 om efter.m:

d/: 14. för att träffa mine Kammerater i Iknaberga, där de denna dagen rastadt öfwer och där de emottagit Ordres att genom Durckmarche gå till Ystad för att med första wind Segla till Stralsund, hwilkas Ordres ej woro af den natur att de förordsakade Glädje, utan fann jag wid min Ditkomst Allas ansigten målade med en wiss oro och en Ängslig tystnad rådde bland dem alla. Baron Posse fick Ordres att genast resa förut och Prowiantera och dela Inn fartygen till vår öfwerfart, och jag fick ordres att göra Reg:ts Quartermästartienst under marchen till Ystad.

d/: 15. börjades Durckmarchen och fortsattes till Brösarp där nattquarter Intogs kl: 9 om Aftonen i ett Stormande regn, som förföljde oss under hela nästpåföljande dag, Blandat med Skarpt hagel så wij efter fortsatt marche

d/: 16. framkommo till Ystad helt genomblöta, hungrige och utfrusne. Lyckligtwis war det ej wind då wij kommo dit utan blef Battaljon Inquarterad i Staden och fick Torka sine wåta paltor. Jag fick quarter hos en ganska Hederlig och bra karl Handelsman Hak, som wiste mig all möjlig Höflighet och Godhet.

⁷ Den 38-årige Erik Andersson, med rotenamnet Barkman, är antecknad som drunknad den 10 december i Bergs kompani Generalmönsterrulla från 2 juni 1807. Han var gift och var inne på sitt sextonde tjänsteår.

Karta. Ystad ca 1800 Wiblingen atlas, originalet förvaras på Krigsarkivet

d/: 17 Hvilade man sine Utröttade Lemmar.

d/: 18. Giorde Wästmanlands Off: Corps En Bal för Ystads Damer och Skönheter, den bewistades av mig dock utan att Dansa.

d/: 19. Skrefs hem till mine föräldrar, samt andre gode wänner i Hedemora och Dahlorten samt till min morbror. Kl: 3 eft:m: slogs General Marche och manskapet gick om Bord och 5 fartyg lyftade Ankar och började Segla åt Stralsund med tämmelig God wind.

d/: 20 om morgonen wände wind sig om och alla fartygen måste wända om till Ystad, wij woro så nära Pommerska Vallen att wij såg den ganska wäl, kl: 3 om eft:m: lade wij till wid Ystads brygga efter denna onyttiga men mycket påkostande Segling, ty alla woro i hög Grad Beswärade av Siösiukan.

d/: 21. 22. och 23. lefdes helt stilla och Tranquilt i Ystad⁸, tills kl: 11 om natten d/: 23. då General

⁸ Ystad med sin skyddade hamn och 2500 invånare kunde dra nytta av Napoleonkrigen. Frankrike ville förhindra briterne att handla med Europa. Då Sverige länge stod utanför handelsblockaden, det så kallade kontinentalsystemet, fördes engelska varor till Göteborg och därifrån till bland annat Ystad och

Marche slogs, men då Trouppen kon ned till Siön så blåste sträng Motwind.

d/: 24. Julafton passerades hos min wärd, tämmeligen Roligt, ehuru ej Jämförelsewis med de flera sådande Aftnar jag passerat i kretsen bland föräldrar, syskon och Älskade wänner.

d/: 25. Juldagen om morgonen kl: 4 afseglade 2:ne Jagter med Besättning af Battaljons manskap från Ystad. Chef Skeppet med Majoren Fredrikson: Capt: C:O: Stiernstam, Lieut: Posse, Fend: Falkenberg och Leijonhufwud samt lieut: Dahlfeldt som war på det andra Fartyget. Juldagen tillbragtes för öfrigt ganska tyst. Ottsångspredikan afhördes i Stora Stads Kyrkan med mycken Andakt som ej stördes af något Quinfolks Pladder ty Åhörarne bestod endast af Militairer och några få Stadens Karlar. Om eftermiddagen Uppkom en horrible Stark blåst som fortfor hela natten med Åska och Hagel – desse Elementer upphörde ej täfla med hwarandra förr än natten emellan Annandagen och 3:de dag Jul.

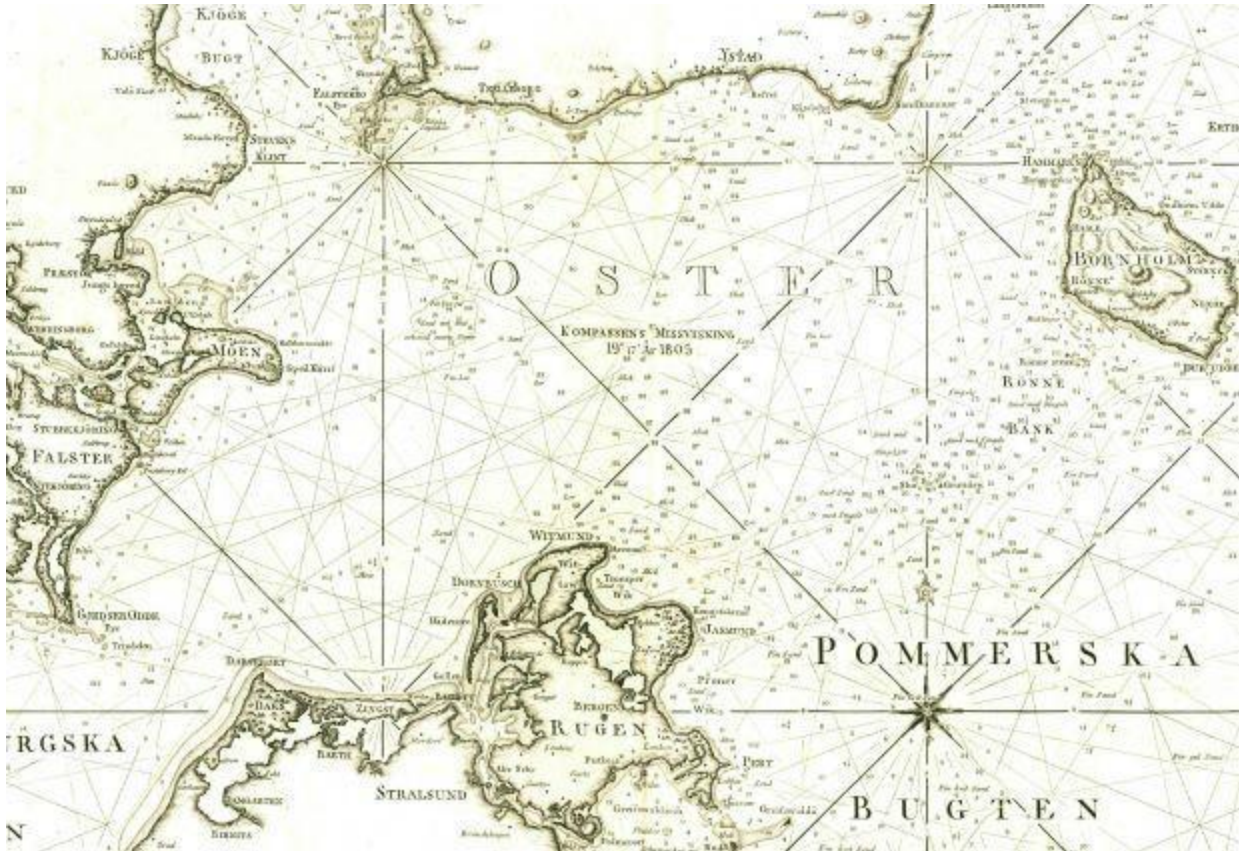
d/: 26 tillbragtes i Ängslan Öfwer våre på Siön warande Kammerater och Soldater och af Stadens Innewånare med Dans på Rådhuset i hwilken någre af mine Kammerater Äfwen deltog.

d/: 27 framlefdes tyst och stilla.

d/: 28. dagen tillbragtes i Ystad men kl:10 om natten slogs General Marche och wij gingo om bod med det resterande manskapet på 5 Jagter och fortsatte Seglingen med God Wind tills mot aftonen den

d/: 29. då storm Uppkom, för hwilken wij måste söka hafwet och under natten dräija bij. En sådan natt har jag Aldrig öfwerlewat, hon var ryslig.

sen till nordtyska och ryska hamnar. Engelska fartyg kapade också handelsfartyg i Östersjön och valde ofta att sälja lasten i just Ystad. Många köpmän blev rika på handeln och uppförde pampiga hus som ännu finns kvar tex Siriushuset och Hembergs hus.

Utsnitt ur karta över Östersjön, Öresund och Bälten 1808 SE/KrA/0400/23/047

d/ 30. Om morgonen söktes land med god wind men som hastigt kastade sig och nödgade oss att kasta Ankar utanför Wittow på Rugen, där Genast folket började att Debarquera. Capt: Swinhufwud och jag woro de enda som woro nog Lyckliga att få vårt folk i land, Capt: Stiernstam, Lieut: Grefwe Cronhjelm och Wirgin fick ej sine besättningar i land till fult Antal, den förstnämnde förlorade 1 Under Off: 1 Trumslag: och 19 soldater och de andre både sine halfwa besättningar. Blåsten slet utaf Ankartågen och dref fartygen ut i öppna Siön Under den Aldra Häftigaste Storm. Komne på land blefwo wij Artigt emotagne af en Capt: von der Lancken som Offererade sitt hus och bord åt Alla Officerarne och sine Bönders till qwarter för Soldaterna och fans Ingen som ej med nöije begagnade denna ädla Invite.

d/ 31. Lefdes inom hus på Lanckensbourg emedan Storm, Regn och däraf följande Flackt wäglag gjorde omöijligt att sticka näsan ut genom porten.

1807

Januarij d/ 1. – skickades Fend: Ehrenström till Stralsund till General Armfeldt med Underrättelse att den i Ystad efterlämnade delen af Battaljon war ankommen till Wittow, wij Andra woro quar på Lanckensbourg, denna dagen war det wackert wäder, men kalt och sträng Blåst. Prowianterades Manskapet med förning.

d/ 2. woro wij annu quar på Lanckensbourg, kom Fend: Grefwe Spens på Major Roswals Befallning att underrätta sig hwad wij woro för folk, kom äfwen Fend: Enhrenström Åter från Stralsund, med Ordres att wij dagen därpå skulle afmarchera till Stralsund.

d/ 3. Marcherade ifrån Lanckensbourg öfwer Wittow färja, till Gingst en liten stad på Rugen, i ett horribelt regn och Flackt wägelag så att Smutsen gick upp till knäet: förkylde mig och hade ett swårt håll som Äfwen fortfor den

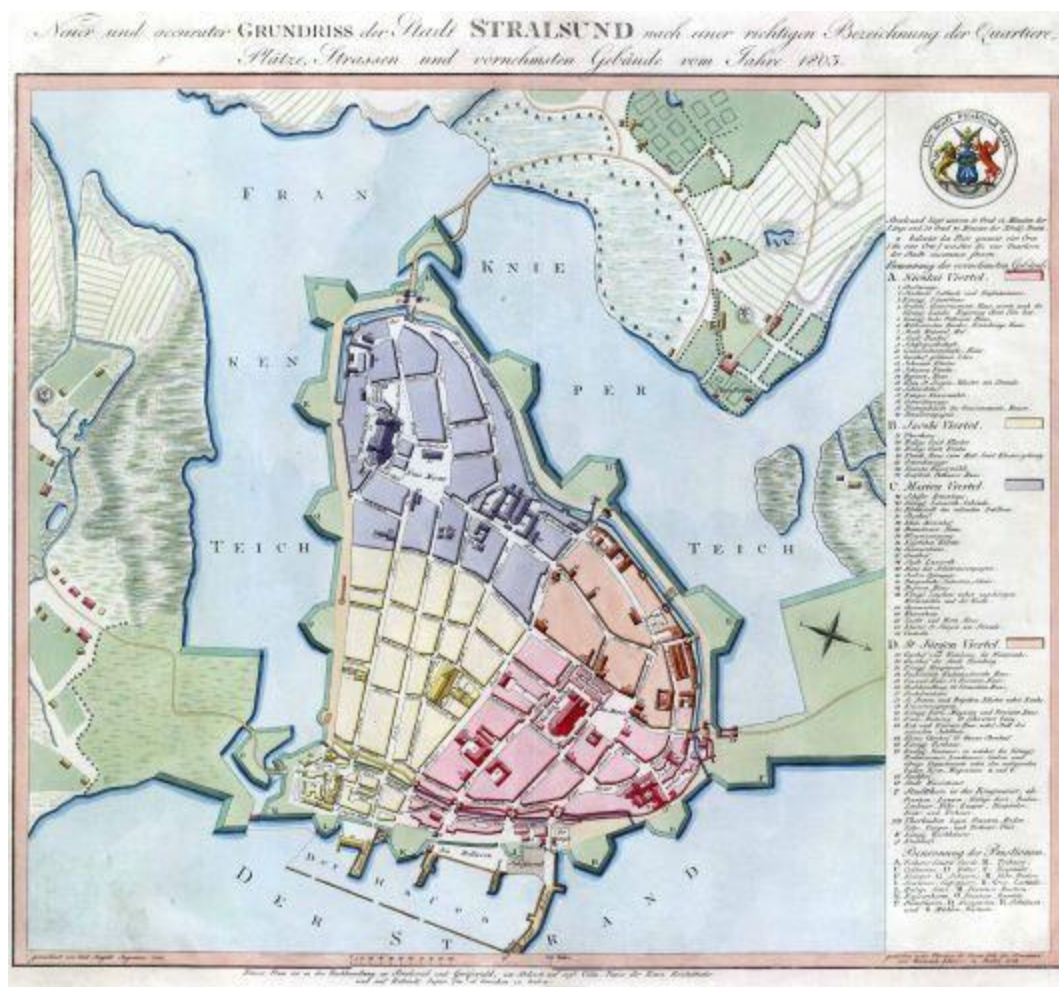
Utdrag ur Karta öfver Svenska Pommern och furstendömet Rugen med pil som visar var de steg

iland och cirklar var de bodde på vägen till Stralsund. Kartan finns på Krigsarkivet
0402:20:A:004

d/: 4. Då marchen fortsattes från Gingst till en gård som hette Dransdorff och till en by som hette Rombin där vi i Anseende till den stränga Stormen som hindrade vår öfwerfart till Stralsund, blefwo Inquarterade. Här fingo wij den Glada och Lugnande Underrättelsen att alla våra Kammerater och alt manskapet utom 1. Under Off: 1. Trumslagare och 19 soldater woro Lyckeligen komne i land på Rugen och skulla sammanträffa med oss i Stralsund.

d/: 5. måste wij Ligge Öfwer för Storm.

d/: 6. Marcherades från Rombin och Dransdorff till Alte Fär där wij på Båtar öfwergingo till Stralsund, där våre Kammerater af Reg:tet och många andre Gode wänner och Bekante Stridsbussar träffades, bland hwilka äfwen min Yngsta Broder, Börje, Fanjunkare wid Elfsborgs Battaljon, mig eij till Liten Glädje och nytta, ty han blef min hjelpreda i många Afseenden, Såsom kunnig i Språket, hwilket jag eij war mäktig. Trouppen blef Inquarterad: 1:sta Comp: på fär och Mulen Strass: och jag fick Quarter tillika med fend: Ehrenström hos en Winhandlar Gräw i huset No: 78 på färstrass

Karta över Stralsund 1803 Förvaras på Krigsarkivet. Fährstrasse syns nära den stora Nikolajkyrkan

d/ 7. Uppvaktning hos General Gouverneur von Essen, General Armfelt m.fl.⁹ Giorde man sig

⁹I De svenska officerarnas presenterade sig alltså för några av den gamle kungens närmaste män. Gustaf Mauritz Armfeldt var en av den gustavianska tidens främsta svenskar. Finlandssvensken stod Gustav III nära och hade en lång och skiftande karriär. Han var bland annat chef för Kungliga Dramaten, ledamot av Svenska Akademien och svensk överbefälhavare i kriget mot Frankrike. Efter Gustav III död hamnade han i onåd. Anklagad för konspiration mot rikets styrelse dömdes han mista liv, ära och tillgångar 1794 och men togs sen till nåder igen. Han motsatte sig valet av Jean Baptiste Bernadotte som svensk kung och utvisades från Sverige 1811. Armfeldt blev sedan bland annat generaladjutant hos Alexander I av Ryssland och tillförordnad generalguvernör i Finland.

Skaraborgaren Hans Henric von Essen kom tidigt att få tjänst vid hovet och var en ständig följeslagare vid Gustav III resor. Som maktspelare var han dock inte lika nära kungen som Armfeldt. Von Essen gick arm i arm med kungen när Anckarström sköt de dödande skottet på Operan den 16 mars 1792. von Essen kom att inneha många höga poster bland annat som generalguvernör i Pommern, Riksståthållare i Norge och generalbefälhavare i Skåne. Det fanns en rivalitet mellan de båda männen, som också beskrivs som något av varandras motsatser. Medan Armfeldt var djärv, obalanserad och handlingskraftig tecknas von Essen som lugn och ytterst försiktig.

något hemma tamd i Stralsund och lärde sig känna hwarest alla Kammerater och bekante bodde, samt började låta Ändra sine mounderings Persedlar m:m:

Tiden framflöt Sedan under enahanda giöromål, neml: wagter, Arbets Commenderingar till Diwerse ställen, samt wanlig tjenstgiöring i Comp: bref skrefs hem Under denna tiden till Släkt och wänner – bref hade jag och Glädje att emotaga ifrån Mine föräldrar och Syskon och från mine wänner i Dahlarne.

d/: 24 Jan. då äfwen Capt: G:x Leijonflyckt ankom till Stralsund.

d/: 28. Januarij då Underrättelse kom att fransoserna attaquerarade förposterna wid Gränsen af Pommern

d/: 29. Retirerade hela förpost kjedjan in, inom Stralsunds fästningsmurar och började wacktgörning, wid Wakarne med Battaljonerne, war ett förfärligt Allarm i Stralsund.

d/: 30. Blef Commenderad att göra tjenst tillika med fend: Edelfeldt, 2:ne Underoff: och 90 man Soldater såsom Canon Service i Papens Bastion. Kom Upp

31. gjorde min första wagt i Papens Bastion¹⁰.

Under februarij Månad fördes ett ganska Enformigt lif, åtminstone för mig som eij gjorde Annat än gick på och utaf wagt, skref hem till Swerge, och emotog bref därifrån. D: 10, 14-24 m:fl: andre dagar föreföll Skermytslingar mellan franska och Swenska Troupperne då likwäl Swenskarne Alltid måste med förlust Draga sig tillbaka innom fästningen.

19. Febr: dog vår Reg:ts Pastor Bergström.

Den 24 febr: blef Öfwerste Norby Chefen för Wendes Artillerij Dödskjuten utanför Kniper port. Martii 1. en Söndag anfölls Swenska förposterne wid Tribsers Port, Som då Utgiordes av Wästmanlands Jägare, af franska Chasseurerne. Till fend: Ehrenström kom en kula som gick in i och Stannade i Ytter Kängan utan att taga håll på Stöfwln men wred ändå nageln av Stor Tåen. Jägaren Lille af första Comp: blef illa Blesserad och måste lämnas quar på Platsen, där fransoserne togo honom, Han dog Sedan, hos dem, 5 dygn efter i Griefswald. Flere Andre Jägare af Battaljon blefwo illa Blesserade.

d/:10. Skulle hela Garnison göra ett stort Utfall, men om natten förut rymde 2:ne Tyska Soldater som för fienden upptäckte denna plan, hwarföre den blef om intet.

d/: 6 martij kom Lieut: Baron Köhler och fend: Kröningswärd till Stralsund från Swerge.

¹⁰ Kartan över Stralsund har 18 olika benämningar på bastionerna. Ingen av dessa är Papen. Kan en förklaring vara att en bytt namn mellan 1803 då kartan ritades och 1807?

d/:14. om efter middagen blef flere Troupper Beordrade att Under Öfwerste Cardels Befäl göra en Regonochering utanför Kniper port, ibland Troupperne war äfwen Elfsborgs Battaljon som Undfick ordres att Storma ett fienteligt Batterij, som de ock med all möjlig tapperhet gjorde, men utan framgång och med stor förlust, ty Deras Chef Herr Öfw: Lieut: Bökman och Capt: Unge blefwo jämte 77. Soldater dödsutne, Capt: Swartzenhoff illa Blesserad i Armen af 2:ne skott, en UnderOff: illa Blesserad och dels tillfångatagna tillika med Lieut: Cedersköld, Summan af Blesserade och Döde på denna dag war 217 man af alla Corpserne som woro ute till Sammens: min Bror Börje war med då Batterijet Stormades men kom utan minsta Skada därifrån Gudi ware lof.

d/:27. war på Calas hos fend: Grefwe Seth wid Jönkiöpings Regemente.

d/:28. war på D:o hos mine Kammerater Gust: Stiernstam Wirgin och Leijonhufwud och åt påskägg.

d/:29. gick på wagt.

d/:30. Observerades att fienden indragit sine Wedeter¹¹ utanför Kniper port hwarföre efter en noggrann regonochering flere Troupper Beordrades att göra ett utfall på fienden, men han försvarade sig, Tappert och måste Retirade åter sökas inom fästningen. Lieut: Sparskiöld Fend: Bering blefwo Blesserade.

Martij d/: 30 fick jag bref från min Fader, syster Sigrid, Broder Nils, Farbror Gete, Olof Gete, och Cousine Fredrique Gete, Capt: Bierkén, m: fl: Goda wänner i Sverige.

31. kl: 11. om natten kom Ordres att hela Garnitzon skulle kl: 6 om morgonen

Aprille d/: 1. wara i Ordning för att twinga fienden att lämna sine Retrancherade Ställningar, omkring fästningen och förjaga honom utom Pommerska Gränsen, - Garnitzon war fördelt uti 3:ne Colloner, den 1:sta Under General Gouverneuren m:m: Friherre won Essens Befäl, och Bestod af 2:ne Squadroner Husarer, 2:e Squadroner Smålands Dragoner, 4 Canoner af Ridande och Åkande Artilleriet, Upplands, Dahls och Jönkiöpings, Battaljoner, med nämde Battaljoners Jägare Compag: - 2:dra Collone Under Generalen m:m: Friherre Armfells Befäl, den Betod av Wästmanlands Bohusläns och 1:sta Battaljon af Nerke Wermelands Reg:te med Lika Antal Canoner och lätta Troupper. 3:dje Collone Under Öfwersten m:m: Friherre won Vegesacks Befäl, som Utgiordes utaf Westgiöta Dahls, Sörmlands, Skaraborgs och 2:dra Battaljon af Nerke och Wermelands Reg:te, med 6 Canoner, samt Jägare Compagnierne af nämda Battaljoner, och 2:ne Squadroner Husarer och 2:ne Compagnier Smålands Dragoner.

¹¹ Vedetter är mindre fartyg som ofta används för patrullering.

Saken¹² Angreps från Kniper Port, och fortsattes med framgång då understöd utmarcherade från Tribser och Slutligen från Frankens Port, fienden förjagades och förföljdes Sedan han wid Ludershagen blifwit twungen att efter ett Skarpt motstånd gifwa wika. Lieut: Georgij wid Upplands Battaljon mistade den ena Armen, Fend: von Braun wid Elfsborgs blef Bless: i foten, en wästm: Jägare mistade Låret, - fienden Retirerade och wij följde efter till Brandshagen där någre Små Magaziner af hö och Brännwin Erhölls, och hwarest nattquarter intogs, till 1, om natten war jag Commenderad på wagt.

d/: 2. då marchen fortsattes till Griefswald, som fienden redan ewaqueradt, här träffade jag Capt: won Swartzenhoff, som blef Bless: och tillfångatagen d/: 14 martij, hans Blessur började läkas och hadde han på sin Parolle fått tillstånd att bli quar i Griefswald. Folket betygade sin Glädje öfwer vår ankomst med hurra Rop och med alla Möijeliga Artigheter, fransoserne hadde såwäl här som öfweralt där de framfarit lämnat de Rysligaste spår, efter deras Rof och plundringslystnad samt af den nit att förstöra som Härskar bland deras Troupper. Där jag fick Quarter war alting förstört så att folket Sielfwa hadde ingenting att äta eller den minsta meubel som ej war sönderslagen.

d/: 3. kl: 3 om morgonen Marcherades från Griefswald till en By Siethen 3 ½ mil, där Rapport ankom att fransoserne ännu innehadde Anclam, hwarföre Rastning Anbefaltes, till kl: 10, om natten, då Marchen fortsattes till Anclamer Dam eller förstad utur hwilken Jägarne fördrifwit fienden, som nu gjorde Motstånd från Staden. Wästmanlands Batt: war Uppställd i Collonne på Gatan i förstaden och måste stå där i 2:ne timmars tid och Kläda skott utan att under warande Mörker kunna skiuta tillbaka på fienden. Kl: ½ 4 om morgonen den

¹² Att inte kalla saker vid dess rätta namn var kanske ett sätt att göra soldatlivet mer uthärdligt. Här var "saken" de franska soldaterna. Jämför tex med soldaten Anselmos tankar i Hemingways Klockan klämta för dig " vi kallar dem fascister men egentligen är de som du och jag"....

utsnitt ur Svenska Pommern och Rügen, generalkartor. Nova illustrissimi Principatus
SE/KrA/0402/19/A/007a

4. blef jag tillilka med fend: Ancharswärd och Edelfeldt Commenderade att med 1:sta Compag: Åtfölja Herr Öfwersten och Ridd: Cardell som på Båtar sökte komma in uti Staden, försöket Lyckades och då allt manskapet kommit i land, så Marcherades med Klingande spel i full Parad till Torget där Herr Borgmästaren Öfwerlämnade Stadens Nycklar. Jag blef Commenderad att med 50 man utgiöra Högwagten: Denna Dagen bekoms en mängd af Magaziner fylde med Hafre, hö, Capotter Strumpor, Skor, Gewär m:m: samt 43 st: Krutwagnar som togos af Öfw: Cardell och Fend: Ankarswärd endast biträdde af 17, man Soldater af 1:sta Comp: -

Kan tänka denna dagen så war jag ingen Dålig karl, nej Dundra Dö att wara den den förste som Marcherar in i en Eröfrad stad Se det stärker modet, men modet föll Gud nås också lika snart som det steg. – Denna Dagen togs 120 st: Krigsfångar. Äfwen åt man med Särdeles god Appetit när man kom in i sitt quarter efter att hafwa snart sagt swultit allt sen man gick ifrån Stralsund.

d/: 5. Rastades i Anklam och hade warit önskeligt att våra Krigsbragder också hadde fått hwila sig här, då hadde säkerligen jag och många andra sluppit att nu den 12 Aug: 1807 sitta här i frankrike och skrifwa dessa promemorier; som nu giöres såsom ett tidsfördrif. Samma dag Öpnades och besågs de priser som på Öfwerste Cardells Ordres lämnades ensamt till Wästm: Battaljon och som Bestod af 2: new agnar lastade med Diwerse Officers Bagage, Nödvändighets saker lade man sig genast till Såsom Skiortor, Strumpor, Stöflor, Skor, näsdukar Rökanstalter och Rit Materialier m:m: smått men allt det öfriga Sändes till Stralsund, där Widare delning skulle förestagas då man dit Ankom. Jag Ankarswärd och Edelfeldt fingo war sitt SilfwerfickUr.

d/: 6. fick Wästmanlands Battaljon, Husarerne och Rid: Artilleriet Ordres att göra en reconochering uti en stor Skog belägen 2 ½ mil från Anclam åt Uckermunde sidan; Manskap förböds att medtaga Sine Ränslar¹³, som Quarlämnades i Anclam, de hadde Således ej något att äta, under wägen ficks wäl Bröd och Bränwin samt tillagades mat i Byn Leopoldshagen, men pris ware Öfwerste Cardels Oroliga Nit att matta ur en Troupp, så slogs larm just då de Uthungrade Soldaterne med tindrande ögon tillagade sig att gripa an den färdiga maten; De måste Gå från alt Sammans och på en Sup och ¼ kaka bröd lefwa en hel dag, ty de fingo ej frukost i Anclam.

Tyskarne äro ej wana att äta så bittida, kl: 9. om Aftonen kom wij till Uckermunde fingo Äntligen Quarter kl: ½ 11. och till ett än Ytterligare Bewis på Öfw: Cardels plågosätt, så skulle Battaljon Samlas kl: 12 om natten för att få Quarter på ett enda ställe, detta Arrangement uptogs tiden till kl: 3 om morgonen, då jag Änteligen fick sofwa.

d/: 7. till kl: ½ 6, då larm slogs och Ordres kom att Soldaterne åter skulle intaga sine först hafte Quarter. Sedan de nu för 3:dje gången blifwit inquarterade så fick man hwila sig den dagen.

d/: 8. kl: 6. eft:m: blef jag Commenderad på wagt, på hwilken jag ock genast gick.

d/: 9. kl. ½ 4 om morgonen slogs larm, jag blef aflöst och åtföljde Battaljon som gick till Neu Meul, och lågo där hela Dagen Utan att ha något att äta, och Marcherade åter till Uckermunde om Aftonen och intogs Gamla Quarteren.

d/: 10. kl: 6 om morgonen Slogs General Marche och Battaljon Altid åtföljd af Husarerne och Riddande Artillerijet Marcherade åter till Neumeuhl och vidare till Neukrug, utanför Staden Passewalck, där fienden rangerat sig till Battalje, som enligt all Sannolikhet skulle utfallit till vår fördel, om det Höga Befälet ej hadde hesiterat att Awancera dem närmare på lifwet; men just Som wij hwarje minut wäntade Ordres att attaquera, Så kom General Armfeldts Ordres /Qwars-Collonnee stod färdig att Attaquera fiendens Wänstra flanck/ att ett Stillestånd war afslutadt med fienden på 24 timmars Uppsägning och att Troupperne skulle Inquarteras i närmaste Byar, 3:ne Comp: af Wästmanlands Battaljon lågo i Byen Zierich.

d/: 11. kl: 6 om morgonen slogs General Marche och Battaljon Marcherade till Torgelows Jern Bruk där Inquartering skiedde, jag med flere Kammerater woro Inquarterade hos en Hyggelig och Gästfrij Preussisk Jägmästare som hadde en Ganska wacker fru, men om hwilken han war särdeles Jaloux, hon war ej Synlig mer än första momenten wij kom, Utan blef Skickad till ett litet torp 3 fierdings wäg inåt Stora Skogen, i Skydd för både fiender och wänner.

d/: 12. kl: 6 om morgonen besågs Järnwärket som för det meste bestod uti Giuterij och Stångjärn som tillwärkades af en ganska klen och fattig Sort Siö eller JordMalm. Kl: 8 kom Rapport att fienden gjorde Attaque på förposterne wid Neukrug. Kl: 9 Marcherade Wäst: Battaljon och Rid: Art: /utan frukost/ till Neukrug och lågo där utan att se eller höra någon fiende, och utan

¹³ Ränsl var en sorts ryggsäck med soldatens packning.

att få någon mat till kl: 7. om afton då åter hemmarche skiedde till Torglow dit man kom kl: $\frac{1}{2}$ 10 efter att ha gått 4 mil på tom mage. Capt: G: Leijonflyckt och Fendrik Ehrenström komma denna dagen till Battaljon.

d/: 13. Stilla wid Torglow.

d/: 14 – 15 – Låg man också och hwilade sig. d/: 15 kl: 6 om morgon kom jag på wagt, war General i Torglow. Raport kom att fienden samlade sig i större Antal wid Passewalk.

d/: 16 kl: 6 om morgon blef Aflöst från wagten. Kl: $\frac{1}{2}$ 7 kom Raport att fienden Attaquerade våre poster wid Bällinge och Sedan påträngde General Armfeldts Collonne som måste Retirera till Anclam. Indrogs alla förposterne och Marcherades till Uckermunde samt 3. fird: mil på andra sidan där Underrättelse kom att Retraiten till Anclam war för oss afskuren, hwarpå Collonne wände om till Uckermunde, där quarter togs bäst man kunde. Regnade hela dagen.

Uckermünde Utsnitt ur karta över Svenska Pommern och Rügen, generalkartor. Nova illustrissimi Principatus Pomeraniae, original på Krigsarkivet SE/KrA/[0402/19/A/007i](#)

d/: 17: kl: 3 om morgonen slogs General Marche och Troupperne blefwo Uppställda. Nerke och Wermeland och Bohusläns Battaljoner och 1. Squadron Skånska Dragoner som kommit till oss Dagen förut fingo Ordres att genast Embarquera på de Utanför Uckermunde Befintelige Fartyg – Husarerne, Wästm: Battaljon och Ridd: Artillerijet, samt Bohus Läns och Wästmanlands Jägare fingo Ordres att utgiöra förposter. Jag blef kl: 7. Commenderad på en fältwackt, Med 50 man ett stycke utanför Staden, där jag stod till kl: 12 då Ordres kom det att jag skulle rycka in i

Staden.

Här träffades några kammerater och 2 Compagniet, de andre båda hadde redan Embarquerat, kl: 2 kom Ordres det wij också skulle Embarquera med det war endast båtar till 2:dra Comp: Jag fick Ordres att gå på ett annat ställe för att där söka båtar, som ej fans förr än efter en lång stunds letande. Fend: Ehrenström med 2/3 af Compagniet kom Lyckeligen undan men jag med resten måste dröija för att få Båten som Sluteligen kom, wij skyndade oss för att också kunna blifwa frälste, men okunniga om Segelfarten satte wij snart på Grund, Arbetade oss wäl loss för att å nyo komma på Grund, fienden war nu redan inne i Staden och utgången På de i hamn liggande fartyg för att hindra all Undanflyckt. Jag måste då taga det partij som Åter stod, det, att låta mig tagas till fånga Sedan alla Gewär och Ammunition blifwit Kastade i Strömmen. Det manskap som tillika med mig blefwo fångne woro alla af Bergs och Öfw: Lieut: Compagnier tillsammans 35. man, Sergeant Bartolin och Förare Hedberg.

En Hyggelig fransk Woltigeur Capitaine de Leau tog mig till fånga och Skyddade mig och min Troupp för alt Pilljerije¹⁴. Alla Husarerne och Jägarne och 2:ne Piecer av Ridd: Art: blefwo tillfångatagne och woro Officerarne följande: Major Grefwe Ridderstolpe, Ryttm: Plomgren och won der Lancken, Liet: Lindman och Grefwe Loewenhaupt, samt Cornetterne Ysedom och Cedercrantz. Af Husarerne. Capt: Haij, Liet: Sparrskiöld, Fend: Natt och Dag, Af Bohusläns Jägare, af Rid: Artilleriet Capt: Edenhjelm och Liet: won Mulenfeldts, Öfwerste Cardells 3:ne Adjutanter. Capt: Mulenfeldts, Liet: von Arbin och Hygrel, Fend: Kröningswärd wid Wäst: Jägare samt Ågaren af denna Dagbok. En Trumslagare och en Jägare blefwo Dödskiutne, Sergeant Panchén och 7. man blefwo Blesserade. Om Natten låg wij i Uckermunde med Wagt för Dörren, och niöto på lite Halm en högst nödwändig hwila för att om morgonen d/: /skref hem till min Fader några rader. Blefwo äfwen alla fångne Officerare presenterade för General De Weau./

d/: 18. kunna afgå till Anclam, Manskapet gick Officerarne fingo blott 3 wagnar att åka på; Straxt utan för Uckermunde då wij skulle Passera en Defilée utmed hafwet, så nalkades en af våra Canon Slupar som Sökte hinna innom Skotthåll för att Skiuta på oss men Lyckligt wis hadde den motwind och skiöt ej mer än ett skott som ej räckte fram. Kl: ½ 9 om aftonen Ankommo wij till Anclam, fingo allihop Quarter i 2:ne små rum, där mat felades i Början men blef i Öfwerflöd till Slut. Halm på Golfwet war Säng; wagt för Dörrarne; under natten Giordes Allarm af wagten för min Skuld.

¹⁵

d/: 19. Slapp wij wagten, fingo Quarter uti Staden och frihet att gå i Staden hwart wij wille; blefwo Befallte att äta middag hos Marechal Mortier kl: 6 om Aftonen, som skiedde. Giorde besök hos min Gamla Hederliga wärdinna hos hwilken jag bodde då jag som Segrare inkom till Anclam.

20. Aftågade Manskapet med Escorte, och Officerarne utan Escorte blott med en Offic: som sauve Garde fingo åka i Superba Engelska Täckwagnar till Staden Friedland i Mecklenbourg 3

¹⁴ Plundring

¹⁵

mil från Anclam, där nattquarter war utsatt. Som elackt wäder inträffade så behölls tackwagnarne till Berlin. Jag och Liet: Hygrel fingo Quarter hos en Beskedlig Borgare som Skänckte mig en Skiorta.

21. fortsattes resan till Neu Brandenburg 3 mil där Soldaterne blefwo Inquarterade i Slottet, här rymde Corporal Rytterlund af Second Majorens Comp: Staden war wacker, och befäst, Skön Promenade utomkring Wallarne. Besåg den Minnesstoden, som till Professor [Gellerts](#) Minne war upprest på en kulle utan för staden där han hållit sine föreläsningar.¹⁶

22. till Alt Strelitz 3 mil, en liten Illa Bygd Stad, fick ett Godt Quarter hos en Gammal Hederlig Borgmästare, Som frågte efter flere Swenske Officerare som bodt i hans hus under förra Pommerska Kriget,¹⁷ hwaribland Major Swartzenhoof.¹⁸

23. till staden Zednick 5 mil, passerades i Genom en Liten Stad heter Furstenberg hwarest middag åts. Zednick war för några år sedan Afbrunnen, men nu till det mästa ganska wäl och Reguliert upbyggd, här har förr varit ett Canon och Kul Giuteri men som nu war förstört. Gott Quart:

24. till Oranienburg 4 mil, en Liten så kallad fleck¹⁹ på Tyska. Där war ett Kongl. Slott, Som varit ganska wackert, men som nu war aldeles förfallit. Landet emellan Friedland och Berlin war ganska wackert och såg fertilt ut, men wägarne woro Högst gemena.

25. till [Berlin](#) 4 mil, ankommo dit kl: 12 på dagen och blefwo Genast Inwiterade på Dinée hos General Gouverneuren [Clarke](#)²⁰, Commendanten General Hulin samt General Werge. Jag åt hos General Clarcke. Aftonen som will säga ifrån kl:7. då wij slutadt äta mid: Spatserade jag och

¹⁶

http://translate.google.se/translate?hl=sv&sl=de&u=http://de.wikipedia.org/wiki/Christian_F%25C3%25BCrchtegott_Gellert&prev=/search%3Fq%3Dgellert%2Bprofessor%2Bneu%2Bbrandenburg%26hl%3Dsv%26tbo%3Dd%26biw%3D1234%26bih%3D671&sa=X&ei=euLpUMm2AceK4gT_vlCgBQ&ved=0CDUQ7gEwAA HYPERLINK

"http://translate.google.se/translate?hl=sv&sl=de&u=http://de.wikipedia.org/wiki/Christian_F%25C3%25BCrchtegott_Gellert&prev=/search%3Fq%3Dgellert%2Bprofessor%2Bneu%2Bbrandenburg%26hl%3Dsv%26tbo%3Dd%26biw%3D1234%26bih%3D671&sa=X&ei=euLpUMm2AceK4gT_vlCgBQ&ved=0CDUQ7gEwAA"

¹⁷ **Pommerska kriget** var ett krig som fördes mellan [Sverige](#) och [Preussen](#) 1757–62. Det var en del av det större [sjuårskriget](#) 1756–1763, som fördes mellan stormakterna Preussen och [Storbritannien-Hannover](#) å ena sidan och [Österrike](#), [Frankrike](#) och [Ryssland](#) å andra sidan (Wikipedia). Kriget slutade utan att Sverige vunnit eller förlorat något territorium.

¹⁸ Det rör sig sannolikt om Carl Gustaf von Schwartzenhoff (1727-1806) verksam vid Älvsborgs regemente. Han bodde mindre än ett par mil från Johan Adams föräldrahem. Det är mycket möjligt att de kände varandra.

¹⁹ Fleck=plats

²⁰ Henri-Jaques Guillaume Clarke var en av Napoleons förtrogna. 1806 hade Clarke, som var av irländsk härkomst exempelvis kejsarens uppdrag att försöka mäkla fred med britterna och hösten 1807 utsågs han till Krigsminister. När han träffade svenskarna var han guvernör i Berlin. Några år senare skulle han som krigsminister rådfråga Napoleon om vad man skulle göra med de svenska krigsfångarna.

Besåg den för sine Sköna hus, Reguliere Gator och så många Märkwärdigheter namkunniga Preussiske Konungens Residents; Spatsera war det enda jag kunde giöra, och alla Yttre märkwärdigheter de enda jag kunde bese ty jag ägde inga penningar eij en gång så mycket att jag kunde köpa mig ett ark papper för att Skrifwa hem. Den wäkraste Gatan i Berlin är Fredrics Strasse; den Superbaste Promenaden i Lind Allén på den Gatan som går från Brandenburger Thor och till Slottet, det Wäkraste Torget Wilhelms Plats där sköna Buster stå upstälde af flera Preussiska Konungar och Stora Generaler. Jag tillika med 5 Kamerater bodde på Hotel de France, ett för sitt läge wid Stora Lind Allén märkwärdigt wärdshus, wi hadde en Artig utsigt från våre fönster, ty hela dagen war Lind Allén uppfylld av menniskor som täflade att komma förbi warandra, Och som framstälde en tafla af 1000 skärskilte phijsionomier, Språk, Kläddrägter, Equipager, och Stånd.

Här träffades Liet: de Frese wid Elfsborgs Reg:te och won Schultz och Flack af Wästgöta Dals Reg:te som blifwit fångne wid Bällinge den 16 april. Wij ägde tillstånd att gå utan wagt hwart wij behagade så wäl inom som utom Staden.

Utdrag ur karta över centrala Berlin 1809 med Under den Linden i mitten och Djurgården/Tiergarten till vänster. Ritad av Selter. Klicka [här](#) för att se hela den intressanta kartan.

26. i Berlin. Promenerade uti den så kallade Diurgården, där imellan Diwerse Sorter Löffträd som nu började prydas med Löff, woro giorda en mängd Deliceusa promenader Alléer och Bosquéer, på alla ställen war uppfyllt med folk som nu almänt woro ute och för första gången niöto av den nu ankommande milda Årstiden. Besåg äfwen Bellevue ett Kongl. Lustslott $\frac{1}{4}$ mil utan för Staden Bredwid Diurgarten.

27. i Berlin. på förmiddagen Beställes en råck och wäst samt Skiortor, för min räkning. Kom Liet: wid Wendes Artellerij won Köhler samt fanJunkar Nisbeth som blifwit fångna wid Parmen 3 mil från Anclam d/: 17 aprill.

28. i Berlin - war jag tillika med flere af mine Kamerater på Lustslottet Charlottenburg $\frac{1}{2}$ mil ifrån Berlin. Där war Superbt Bygdt, wackra Trädgårdar och ett Stort Orangerij med flera Alnars Höga Träd Uti. I Trädgården war många Dammar och Canaler Som på flere Ställen formerade små öar, på hwilka Små nätta Slott woro bygda som woro Superbt wackra, men fransoserne hadde förstört alla Bryggor och färjor så att wij kunde ej komma in på öarne.

30. Reste wij från Berlin till Potsdam 4. mil på Bondwagnar och woro då 21. Swenske Off: och 2:ne FanJunkare och hade till Sauw Garde en fransk Capt: hette Blanchet. Wägen emellan Berlin och Potsdam som blott war Chaussée ²¹war wacker med Alléer, Lantgårdar, Siöar, och Canaler, och i synnerhet wackra Trädgårdar på Sidorna. Potsdam hadde en ganska wacker belägenhet.

Fend: Kröningswerd och jag blefwo Inquarterade hos en ---- hette---Gamle Kung Fredricks Gunstling - han hadde ett Litet men wackert hus med en Charmante trädgård. Om Eftermiddagen Gingo wij att bese Lustslottet Sans Souci, där Kung Fredric den Store hadde för det mästa sitt Residents, och som han Bygdt och Embelleradt med så mycket Soin.

²¹ Stenlagd

Här Besågs 1:mo Bilder Gallerijet. Rummet war Ganska Stort och präcktigt. Wäggar och Golf och Tak war inlagde med Diverse Sorter Couleurt Marmor. Wäggarne woro Rikt förgyllde, behängde med Utmärkt wälj av forntidens största Mästare förfärdigade Taflor i Diwerse Genre och Ännen.

De Konstälskande och alt Bortröfwande Fransoserne hade bortfört till Paris en mängd Dyrbara Stycken. Preussarne sielfwe hade Äfwen undantgömt en del, så att mer än 2/3 woro borta.²² Twänne Mosaik taflor woro ännu quar, hwilka enligt uppsyningsmannens berättelse skulle kostat 36.000 Gyllen hwardera. 2:do Sielfwa Lustslottet Sans Souci inwändigt, Rummena woro Präcktiga och Meublerne lyste av den prackt som bör omgifwa Stora och wärdiga Monarker.

Kung Fredrics egit rum uti hwilket han dog, då han satt och Skref, besågs; äfwen Voltairs rum; På Baksidan av Huset war en präcktig Collonad, som gick uti en Half Circel, med Altan Äfwen på. 3:o besågs Neu Slott, Beläget ett stycke därifrån på Andra Sidan om en Superb Parck af stora Ekar och Bokar, man inkom först uit en Stor Sal hwars golf Wäggar och Tak woro inlagde

²² JAD och Krönigswärd har här tre fyra meningar som är identiska till innehåll och stavning. Det är uppenbart att de tagit del av varandras eller möjligen ytterligare någon annans anteckningar.

med Berg Cristaller och Snäckor och Musslor, hwaraf war formeradt Diwerse Figurer. Taket uppehöls av Pelare och skulle hela Salen föreställa en Grotta. I alla rummen woro Superbt Rika och Dyrbara Meubler, Målningar och Konst Stycken af alla slag, en Stor Sal i Öfra våningen som war klädd med wit Marmor hel och hållit war i Synnerhet snart sagt Gudomligt wacker. Rika förgyllningar och Charmanta Målade Stycken gjorde ett Skönt afbrott emot den snöhwita Marmorn.

I Trädgården eller Parken war en mängd små Tempel och Buster af marmor. Återkomne till Staden besågo wij Garnisons Kyrkan samt Kung Friedrich den Stores och Fredrick Wilhelms Graf. Den war giord af Grå Marmor men för Öfrigt ganska Simpel. Bredewid Kongl: Slottet inuti Staden war en watten Konst, som förestälde Hafs Guden Neptunus uti sin Wagn Dragen af 4 St: Hafshästar, och omgifwen af Tritoner. Tiden hade äfwen lagt sin altförstörande hand på detta konstarbete. På Stads Torget Stod lämningar af en gammal Götisk Kyrka som fordom blifwit förbränd. En mängd Casserner woro uti Staden.

Majj 1. Reste wij ifrån Potsdam till Staden Alt Brandenburg 5. Mil en Ordinairt Stod Stad. Under vägen dit som war rätt behaglig sågs på Högra sidan Staden Werder belägen på en ö formerad utaf floden Hafwel. G: Q:

2. Reste wij till Zissar 4 ½ mil en Liten Stad med Inga märkwärdigheter.

3. till Möckern en Liten fleck, 4 mil, Ussel Stad med Ussla hus. D: Q:

4. till Magdeburg 3. Mil en ganska Stor Stad och den förnämsta af Preussiska fästningarne. Fästningswärken fing. O wij eij bese och andra märkwärdigheter tillät eij min Kassa att taga i Ögnasikte. Bland den mängd af Thorn som prydde Citadellet utmärktes det hwaruti Baron Trenck sutit fången,²³²⁴ här war 12 kyrkor. G:Q: Här woro flytande Quarnar som ligga uti Strömmen och äro Bygda på Båtar.

²³ Heter egentligen Wilhelmshöhe, ett mycket speciell landskapspark som finns upptagen på UNESCO's världsarvslista. Parken byggdes först i barockstil och inspirerad därefter av engelska parker. Napoleons broder Jerome Bonaparte styrde Kungariket Westfalen mellan åren 1806-1813.

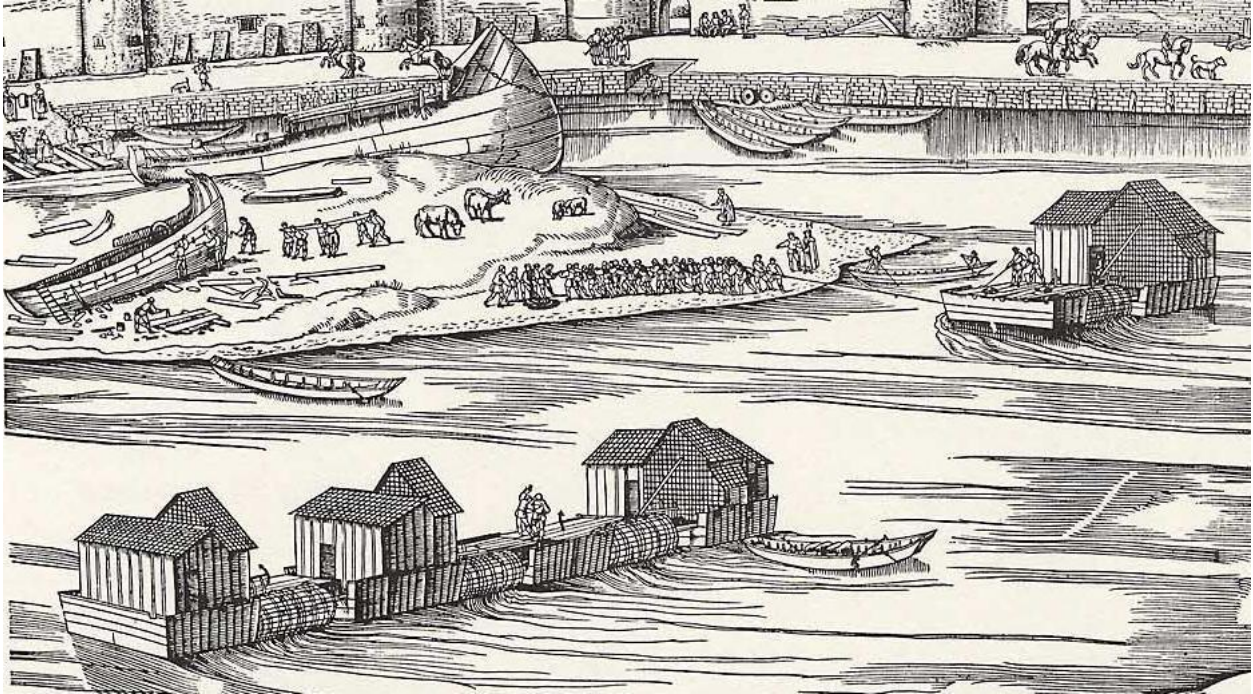
http://de.wikipedia.org/wiki/Bergpark_Wilhelmsh%C3%B6he#1806.E2.80.931866 HYPERLINK

"http://de.wikipedia.org/wiki/Bergpark_Wilhelmsh%C3%B6he#1806.E2.80.931866"

²⁴ Preussisk officer hos Fredrik den Store och som anklagades för att vara spion åt främmande makt. Efter att ha suttit tio år i citadellet i Magdeburg frigavs han. Under franska revolutionen sändes han till Paris på uppdrag av den österrikiske kejsaren. Revolutionärerna i Paris anklagade honom också de för spioneri och han giljotinerades. Innan dess hade han skrivit sina memoarer som under 1800 blev populär i Europa. Han finns bland annat omnämnd i Greven av Monte Christo.

http://en.wikipedia.org/wiki/Friedrich_von_der_Trenck HYPERLINK

"http://en.wikipedia.org/wiki/Friedrich_von_der_Trenck"

Båtar på kvarnar, Teckning från Köln av [Anton Woensam](#) 1531

5. till Egelu 3 mil. En Liten illa Bygd Stad - marknad war uti Staden en del af mine kammerater Bodde på det närbelägna Nunne Klostert uti hwars Trädgård wij Promenerade oss. D:Q:

6. till Halberstadt 4 mil, vägen passerades genom twänne små Städer Kroppenstedt och Heijningen. Staden är stor med smala krokiga Gator, här war Åtskilliga Munke och Nunne Kloster, ett fransiscaner Kloster besågs. Munkarne woro ganska Artiga, samt wiste oss alting som förtiente att beses. 2 mil från Stade Ligger Ett Stort Berg kallat Blåcks Berget, som då war helt betäckt med Snå och wanligen plöger ware det halfwa Sommaren, det syns på 8 mils afstånd och är det 2 mil från dess fot till dess Spetz. Omkring Staden är ganska wackra promenader och sköna belägenheter. G:Q:

7. Till Rocklum en Preussisk by och Post Station 3 ½ mil, vägen som war jämt Rak, gick igenom 2:ne Små Städer Dardesheim och Hessen. G:Q:

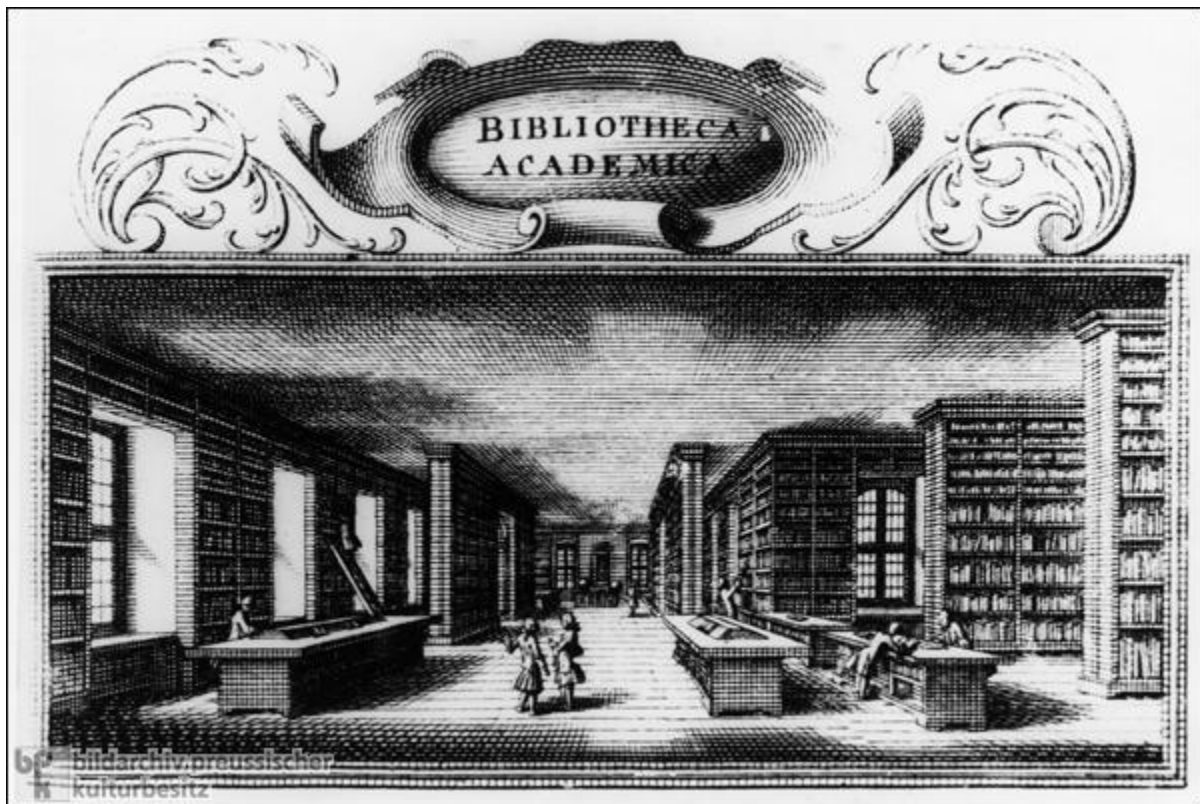
8. Tills Staden Braunschweig. 3 mil, wij foro tätt förbij Staden Wollfenbythen Som hade ett wackert Läge omgifwen af Charmante Trädgårdar och Lusthus. War på Specktaklet, Acteurerna talte franska. G:Q:

9. Rastades uti Braunschweig. Staden är stor man har krokiga Gator och är ganska Swår att hitta rätt uti, har warit Starkt befäst men fästningwärken är nu raserade och Sköna trädgårdar har intagit deras Ställen. Hertigeliga Slottet Som war Präcktigt, beboddes nu af en Fransk Gouverneur. Hertigeliga Militairens Inwalider utgiorde tillika med Borgherskapet, Stadens Garnizon.

10. Reste wij till en stor By och Amt Luthern am Barnberg 4. mil bodde alla tillsammans på Amtet och mådde rätt wäl.

11. till staden Nordheim. 5 mil, under wägen passerades Staden Seesen där wij mötte franske Kiejsarens Gardie som skulle till Stora Arméen i Polen. En mängd af Gamla Riddarefästen och Wård som sågs på Sidorne af wägen, belägne på Branta Klippor och försedda med Diupa Grafwar, som nu så wäl som sielfwa Slotten woro Gnagde af Tidens frätande Tand.

12. Till den Lilla Dåliga Staden Dransfeldt 4. Mil Wacker wäg, som Gick genom Staden Göttingen, där middag åts, hwarefter besågs Ridhuset och Stallet. -Stallmästaren wiste sin skicklighet och Konst på 2:ne wäl Inridne hästar i synnerhet en Swart häst som war från Spanien. Här är ett Stort Uniwersitet, men ej något Auditorium, emedan war Professor läser hemma hos sig. Det ansenligt Stora Biblioteket, försett med alla Lärde Mäns Buster besågs äfwen.

Göttingens Universitet Copperplate engraving, [unknown artist](#), eighteenth century.

13. till Staden Cassel 3 ½ mil, wij Passerade genom Staden Munden som har en ibland de aldra wackraste Romantiska belägenheter ner uti en Löfrik och Blomstrande Dal bredwid floden Fulde. Wägen war Ganska Wacker, igenom Stora Bokskogar. Fick ett Skönt Quarter hos Leit:

Schönerwolff. Om Aftonen Promenerades kring Staden uti de Aldreawackraste Alléer och Parker, samt besågs Marmor Badet, Sielwa huset så wäl som den mängd af Gamla Öfwer Gudar och under Gudars bilder som här woro placerade, samt Badkaret war alt utaf snöhwit Marmor och alt war Ganska wäl Giordt.

14. Rastades i staden Cassel. Om förmiddagen gick jag till Wilhelms Hoche ett Landt Grefweligt Lustslott, beläget $\frac{1}{2}$ mil ifrån Staden. Om Alla de Märkwärdigheter här besågs och här finnes, Ger närlagda Beskrifning Uplysning.²⁵ Middagen åt jag hos Franska General Gouverneuren La Grange.

15. om morgonen besågs ett annat mindre Lust Slott Fasanerijet och den Stora Engelska trädgården. Kl: 12 reste wij till en By som hette Gross English i $3 \frac{1}{2}$ mil, till Höger om vägen syntes Staden Friesen. D:Q:

16. till Marburg $5 \frac{1}{2}$, wid Marburg uppå en Stor nögd är Ett gammalt Slott som fransoserne Rifwit ner till en del. Här är ett Universitet. Jag bodde hos Universitetets Stallmästaren som hette Ritter, och mådde ganska wäl.

²⁵ Drakenberg ägnar inte så många rader åt utflykten dit men det gör hans kollega Kröningwärd. Detaljerat beskriver han den gigantiska Herculesstatyn, de komplicerade fontänerna, det 350 meter långa vattenfallet och den fantastiska utsikten över landskapet.

17. Till Giesen 3. mil, en Ordinairt Stor²⁶ men Wacker Stad, fordom befäst men af fransoserne för 2 år sedan blef fästningswäret förstört. Fick Quarter hos en Furst Meister som wiste mig all sorte wälwilja då jag kom träffade jag in uti rum, hwarest woro församlade 12 St. unga Muntra och wackra flickor, ibland hwilka min Wårds 4. Döttrar woro inberäknade. Conwersationen war Liflig, ehuru litet jag därpå förstod eller kunde deltaga.

18. Till Freiburg 3 ½ mil, en av de förra Riksstäderna,²⁷ denna wägen gick Lieut. Frése, Köhler, fend: Natt och Dag samt jag i brist på tienliga åkdon. En del av Staden är belägen innom en Gammal borg Mur som nu är förfallen; Medelmåttigt godt Quarter hos en Skolmästare - om natten kom en menniska inkrypande igenom fönstret, och jag som trodde att det war en tiuf kastade en Stol på honom som Slog honom Duktigt i Hufwudet. När Skolmästaren kom ned, Som detta Buller hadde väckt, fans det wara hans Herr Son som nyttjade wanlig wis denna wäg för att gå in uti huset om nätterna Sedan porten war Stängd.

19. till Frankfurt an Majjn 3. mil. En Stor och Wälbygd Stad, fordom befästad, men som nu alla wallar och Grafwar förwandlade i nyttiga Plantager och Charmanta Trädgårdar. Staden är Genom Majjn floden delad uti 2:e delar Combinerade medelst en stor och wälbygd Stenbro, från hwilken man har en Superbt Skön Utsigt. Fordna Kurfursten af Majjns nu mera kallad furst Primas Residerade här.

20. Till Maijenz 4 mil, som wij Seglade på Majjn flodern, hwilken faller uti Rehn wid Maijenz. Resan war ganska Rolig, Sköna wuer presenterade sig öfwer alt, Wackra Trädgårdar, Winberg, och Superbt Wälbygda och med smak Anlagda Landtgårdar, omväxlande under hela wägen. Wij passerade förbi Hocheim en liten Stad känd såsom det ställe hwarest det bästa Renska winet prässas.²⁸ Fick ett Superbt Quarter. Sköna rum, men ingen mat.

21. Rastades i Maijenz, här fingo wij Ordres att transportera oss sielwa till Metz och att förskaffa oss sielwa uppehålle för det Gage som bestods oss om dagen neml: 2 ½ Frank. En del af Officerarna som woro rika åkte men öfriga som woro 15 till antalet togo det Partiet at wandra till fots, och våra saker lämnades till en Forman som mot Billig Betalning körde dem till Metz. - Staden Maijenz är en stor och Befäst och blef af Fransoserne integet 1796 genom Bedrägerij af några av Stadens Egne Inbyggare som itände sielfwa Sine hus, men sade att Sådant skiedde

²⁶ Cirka 5174 invånare 1805. <http://de.wikipedia.org/wiki/Gie%C3%9Fen> HYPERLINK
"http://de.wikipedia.org/wiki/Gie%C3%9Fen"

²⁷ Riksstäderna, Reichsstadt, var en beteckning inom det Tysk- Romerska riket. Städerna hade en viss självständighet och var direkt underställda kejsaren och stod inte som andra städer under kontroll av lokala furstar. http://en.wikipedia.org/wiki/Free_imperial_city Staden hette egentligen Friedberg och blev samma år som Stockholm grundades, 1252 utsedd till Reichsstadt.
[http://de.wikipedia.org/wiki/Friedberg_\(Hessen\)](http://de.wikipedia.org/wiki/Friedberg_(Hessen)) HYPERLINK

"http://de.wikipedia.org/wiki/Friedberg_(Hessen)"

²⁸ Staden Hochheim besöktes i mitten av 1800-talet av Drottning Victoria. Sedan dess används i engelskan ordet Hock som en allmän beteckning av rhenvin och det sägs att begreppet "A good Hock keeps off the Doc" myntades vid hovet. http://de.wikipedia.org/wiki/Hochheim_am_Main HYPERLINK
"http://de.wikipedia.org/wiki/Hochheim_am_Main"

genom Bomberne som inkastades i Staden, flere förstörde Slott, Palais och Hus syntes ännu i Staden, som har Trånga Krokiga Gator, Små torg utom ett som är Stort och wackert en enda Stor Bred och i Rak Lina gående Gata finnes. Broen som är bygd öfwer Rehn ligger på båtar. Rehn floden är Frankrikes Gräns mot Tyskland.

22. Wandrade wij från Majjenz kl: 6 om morgonen och passerade hela vägen utmed den Stora Rehn floden, hwars Stränder endast Snart sagt blott utjüres af en enda Stor Engelsk Trägård. Till den Lilla Staden Oppenheim kommo wij Kl:11. f:m: middag åts, och middag hwilades ett stycke på andra sidan. -Kl:8 om Aftonen ankommo wij till Worms 11 Lieus²⁹ från Majjenz, ganska trötta av denna Stränga Marche.

23. från Worms till Staden Durckheim 5 ½ Lieus, Vägen war den aldra Wackraste man någonsin will önska sig att passera, alla Sorter fruktträd utgiorde Alléerne kring vägen. Bördiga Södesfäldt warierade med fruktrika Kryddland och winplantager. Wärmen war Grufwelig Stark. Wid Durckheim är ett Stor Saltwärk.

24. från Durckheim till Kaijssers Lautern 7. Lieus. Vägen gick Genom Diupa dalar omgifne af Stora Bokskogar och Branta Klippor, den war ganska wacker i en motsatt Gout,³⁰ mot gårdagens wuer. Flere Ruiner efter förmögna priwata personers Palatser syntes på Sidorna af vägen. Rewolutions Andan hadde förstört dem alla. -Bredwid Staden har under Rewolutions Tiden blifwit Lefwererad en stor Battalj emellan Fransoserne och Preussarne.

25. genom den Lilla Ussla Staden Lands Thul till Byen Mulback 5. Lieus, Dåligt Quarter tillika med Mulenfelts och Arbin.

26. Kl: 3 om morgonen fortsattes marchen till Staden Sweibrück, 4 Lieus, som fordom tillhört Swenska Kronan, under Carl den 12:tes tid , hwars Portrait Hängde här på Stadens Rådhus. Den Kyrkan som Kung Carl den 12:te Bygdt besågs äfwen, men den utwiste att han ej war så Stor Byggmästar som Slagskämpe. Staden är stor med tämmeligt wackra hus och Sköna Promenader, här har warit ett wackert Slott men som fransoserne nu Blott lämnat Ruinerna quar utaf.

27. Till Staden Saarbrück 7. Lieus, man gick för det mästa Genwägar genom Stora Superba Bokskogar, flera Järnbruk woro Synliga utmed vägen, band andra ett som Kastade Samma watten af hwilket Hiulet drefs omkring, åter tillbaka för att åter Befordra dess omlopp, detta skiedde genom en Sorte pompinrättning. En Liten Ström Skilljer Staden Saarbrücken ifrån den Lilla Staden Sanct Johan. Franska Rewolutions Yran hadde också här förstört ett Skönt Slott. Godt Quarter.

²⁹ Lieu är en måttenhet som utgick från hur långt en man kunde gå under en timme. En fransk lieue översätts till cirka 4 km. De gick således 44 km denna dag.

[http://www.convertunits.com/from/km/to/lieue+\[France,+metric\]](http://www.convertunits.com/from/km/to/lieue+[France,+metric])

³⁰ Gout, franska för smak. Här ungefär i betydelsen "det var vackert men på ett annat sätt än igår".

28. Till Staden Sanct Awold 6. Lieus en Liten obetydlig Stad.

29. Till Curcelles en stor By 5 Lieus, hit kommo wij wåte som Tuppar - detta war den första by där de talte franska, förut hadde Allmänheten talt en Ganska illa tillbråkad Tyska.³¹

30. till Metz 4 Lieus. Kl: 12 kommo wij fram braf genomwåte, här träffades våre förutreste Kammerater. Fick Quarter hos en Gammal Ungkarl som lefde ensam med en Gammal Kiäring som lagade hans mat och snusade tappert. Han biöd mig till middag som smakte rätt skönt.

31. uti Metz war i Cathedral Kyrkan och Såg Catolska Gudstiensten. Passerade annars omkring uti Staden och Besåg alt hwad Som utan kostnad kunde beses. Här war en mängd af Stora Caserner, ett Metals Canon Giuterij, wackra Torg och en mängd wackra hus. Staden är ganska stor och har 40, 000 innewånare, floden Mosel går midt igenom Staden, fästningswerken äro i Lägerwall³². Här träffade wij våre Soldater som marcherat före oss från Berlin, 4 St: af de fångne Lifgrenadjier och Smålands Dragon Officerare träffades äfwen.

Juni till december 1807 Fångenskap i Frankrike

Junij 1. Uti Metz. -Gick omkring för att få hyra rum uti Staden, som jag och Kröningsswerd fick med 2:e sängar och Meubler mot 20. Liwres i Månaden.³³

2. uti Metz, war på Spectaklet³⁴ 3:ne gånger under den ---- *uppehåll till 1808*

Januari till december 1808

1808

1.-Spasserade till en By på nederländska Gränsen heter Aubange.

2. -kom Uppassarne från Rocroi - bref från Sergeant Hedberg.

8. -Marknad i Longwij

³¹ Här talades elsassiska, ett språk baserat på tyska men som påverkats av franskan.

³² Lägerwall betyder här att fästningsanläggningarna höll på att förfalla.

³³ 1807 motsvarade 1 livre 10 skilling banco (1 Paris livre tournois). Omräknat till dagens penningvärde var månadshyran ungefär 525 kronor.

(<http://www.riksbank.se/sv/Riksbanken/Forskning/Historisk-monetar-statistik/Valutakurser/Valutakurser-i-Sverige-1534-1834/>) Riksens Ständers Bank (Riksbanken) började ge ut sedlar med riksdaler 1777. Dessa riksdaler hade ett annat värde än riksdaler riksgäld och benämndes *riksdaler banco*. På en riksdaler banco går det 48 skilling banco.

³⁴ Teaterföreställning

9. - Bref från Generalen m:m: Baron Friessendorff, om 933 Rdr B^{cos} öfwersändande genom växel, till mig Underofficerare och Troupen. Begynte äta hos Lieut. de Fresé.

11.- Skref till Sergeant Forslind om nota på Manskpet - och till Hrr Bethman & Freres i frankforht att min Adresse är Longwij³⁵

16. -Flyttade från Medborgaren Maguins hus, till Bagaren La Targe

20. - war och besåg Järnbruket och Masungnen Echange

21. fick bref från Sergeant Forslind, med Nota på manskpet, och underrättelse att manskpet kommer att afgå från Rocroi, till Saint Antin i flandern på Canals Gräfning.

23. -war wid Byen Reon och Drack Caffé

24. -D:o gjorde Lieut:B: von Schoultz sin första promenade utom Staden.

27.- skref till min Morbror Lilliehöök, och till min Bror Eric, med Yttrande af min Stora Längtan efter bref från Swerge - och till FanJunkaren Franck i Sedan, rörande N:o 12 Hagman. bref från Hrr Bhetman och Freres med wäxlar på pengarne från Swerge.

28. -Skref till Generalen m:m: Baron Friesendorff att jag ärhållit bref och wäxlar av Herr Behtman et freres,³⁶

31. skref till Hrr Bethamn & frerés att jag emotagit deras bref med närlagde wäxlar. Ankom Capt: Lillieström och Lieut:Schwing, af Drottningens Lif Regte i Stralsund hit, Såsom Krigsfångar

/Februari/1. -kom Baron Knorring in i vårt Matelag hos Lieut: de Fresé.

5. -Afgick 31. Man af Troupen och Serg: Forsslind från Rocroi, till Canals Arbetet wid Saint Quintin

6. -fick Lieut: Schoultz bref från Sverige

7. -första Carnewals Balen. Uppkom någon twistighet emellan Swenskarne och en fransk Commis hette Reubollet (?)

³⁵ Staden hade drygt 2000 invånare i början av 1800-talet. <http://fr.wikipedia.org/wiki/Longwy>
HYPERLINK "http://fr.wikipedia.org/wiki/Longwy"

³⁶ Bethman var en finansdynasti från Frankfurt som redan på 1500-talet börjar med finansverksamhet. I mitten av 1700-talet öppnar de bankverksameht och blir snabbt en av de ledande bankerna i Tyskland och etablerar tidigt verksamhet i Frankrike. https://fr.wikipedia.org/wiki/Famille_de_Bethmann

8. - fick bref från Serg: Forslind & Hedberg om huru många man som Quarstannade uti Rocroij, war fullständig Riksdag, till afgörande om gårdagens Gräl, på hwad sätt herr Reubollet skulle göra sin afbön hos Svenska fångarne, och huru de sistnämnda skulle åter insinuera sig hos Stadens förnämsta Damer, hwilkas högt Konstfarne Fädrar Skomakaren N:N Perruguemakaren N. Uhrmakaren A Salmakaren I, Slagtaren, K: Liusstöparen B: etc: woro alla på Svenskarnes sida, af frucktan att wij skulle söka flyttning till Metz och de ej få nytta af våra pengar, - Svenskarnes som denna gång woro un peu Sottie & amoureuse founderade på att anställa en Bal för att kunna därigenom återwinna Longwy Gracernes Ynnest.

9.- Kom min Uppassare Hagman hit från Siukhuset i Sedan, skref till Fredrique och Olle Gété.

10.- fick emotaga pengarne för mitt folk. Giordes förutnämde Bal, hwarigenom Svenskarnes ej till Liten Lycka återwann damernas Ynnest och hwarigenom dessa sistnämnde ej litet förökade sine pretentioner.

14.- Promenarade till Aubange. Stor dinée och SupCalas hos stora Matbolaget. hos Reuweur Cladd, angående mina Pengar.

15.- Spelpartij hos mig om Afton.

16.- war i Reon och Drack Caffé. Kom Hofmarschalk won Platen hit och förökte Svenska Krigsfångarnes antal, som än Ytterligare blef förökt d:17. - då Major won Schantz wid Wendes Artillerij och Öfwerste Lieut: won Platen wid Drottningens LifRegemente ankommo.

18.- fick ut aflöning för halfva Febr: Månad. war Åter en Bal i Longwy.

19.- Spasserade till Reon, dock Utan att Dricka Caffé

20.- war och Besåg Porcelains Bruket i Wille Bas.

21.-war på wisite hos Hofmarschalk Platen Silentz, och Major won Schantz, fick bref från Rådman Nordström i Hedemora, Grosshandlar Biörkman & Comp: i Stockholm och Herr chäffer i SHambourg med wäxel på 240/ franker, samt från Sergeant Hedberg. Om Aftonen war jag för 1^{sta} gången i min lefnad på Masquerad Bal, som war rätt roligt.

22.- war i Reon och Drack Caffé

23.- fick motaga wäxel på de penningar som skulle öfwersändas till Rocroij och S: Quentin.

24.- skref till Rådman Norström i Hedemora, Grossh: Biörkman & Comp: i Stockholm och Herr Schäffer i Hambourg

25.- skref till Sergeant Hedberg i Rocroij och Forsslind i S: Quentin, och öfwersände till Hedberg

924: liw: och till Forsslind 596 Liwres: att utdelas bland Manskäpet. Ankom öfwersten Gref Mörner och Lieut Wohlfeldt från Paris. Bal i Longwy

26. -Bref af Forsslind från S: Quentin.

28.- Skref till General Friesendorff³⁷, med Öfwersten Gref Mörner som reste hem till Swerge den 1sta Martij Kl: 4 om morgonen. Sista Carnawals Masquerad Balen.

2.- Marknad i Longwy, köpte Diwerse Klädes Persedlar; Brändes och Begräfdes efter en Högtidelig Procession kring staden en mycket Präcktigt Masquerad Bild såsom ett tecken på att Carnewals tiden war förbij.

3.- Spelte hos Baron Knorring

4.- Begynte läsa franska för Språkmästaren Antoine

6.- Kom Majoren Baron Banér från Paris.

7.- började läsa franska för Språkmästaren Lachou

8.- Calas hos Capt: Cederskiöld. war jag bon Garcon.³⁸

9.- Spaserade till Aubange, åt Aftonmåltid hos Tractens Butt, då stekta Grenuiller³⁹ äts till första rätten, de smakde Ganska delicate. Bönderne började redan plöja sine åkrar.

12.- bref af Sergeant Hedberg från Roctroy med quittance på öfwersände /924/ Liwres 5. Sols 3 liard.⁴⁰

14.- war wid Bellwue, Longlawille och hos SiöCapt: Nykirche och Drack Swagdricka.

15.- Lekte Båll i fästningsgrafwen,

16.- gick kring fästningen, åt wille bas, och Skogen wid Longlawille

17.- spelade hos Lieut: de Frése

18.- spasserade till Réon, Mixé⁴¹ och wille bas. Baron Knorring Bref från Swerge.

³⁷ Adolf Ludvig von Friesendorff var regementschef för Västmanlands regemente 1804-1809.

³⁸ Ungefär jag uppförde mig som en god gosse, jag gjorde inget dumt.

³⁹ Grodor, sannolikt grodlår som kan kokas eller stekas.

⁴⁰ För valutaindelning osv se http://en.wikipedia.org/wiki/French_livre HYPERLINK
"http://en.wikipedia.org/wiki/French_livre"

⁴¹ Méxy

19. kalt wäder giordes ingen Promenade. Skref till Hedberg i Rocroy

20.- Spelade och Drack hos Lieut: Frésé war munter Garcon, fick mine nya Grå byxor färdige.

21.- regnade; inne.

25.- kom General Ruseau till Longwij, bref af Sergeant Forsslind med Quittance på Öfwersände /596/ Liw:

31.- Snögade något

/April/

1.- Snögade litet, bref från Sergeant Hedberg i Rocroi

2.- utfick aflöning för Halfwa Martij Månad

5.- reste Lieut: Schoultz till Hospitalet i Metz, ganska Siuk och Swag. regnade och blåste

8.- fick bref från Hedberg i Rocroi

Flygbild över den befästa staden Rocroi Foto:ClementV - Own work, CC BY-SA 3.0,

Source: gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France

9.- Skref till Lieut: Schoultz. började, gräs, råg och buskar att grönska

10.- ute och spasserade wida omkring i backarne

13.- war wid Longlawille.

14.- kom Gref Ridderstolpe från Metz med den Ledsamma nyhet att Lieut: Schoultz Siukdom förwärrade sig med hwarje dag

15.- Skref till Ryttmäst: won der Lancken och Fan Junkare Nijsbeht rörande Lieut: Schoultz och de saker och kläders tillwaratagande.

16.- War wid byn Piedmont. Afled uti Horribla plågor Min Wän Lieut: I:S: won Schoultz på Hospitalet i Metz, sedan han jämt ett år warit fransk fånge och under hwilken tid han ifrån den 24 Julij förledit år beständigt warit siuk först af en sträng Diarhée sedan af frossa och Sluteligen af en i hög grad illa artad Hemoroider, hwartill säkert någon inwärtas okänd siukdom sedemera tillstött.

20.- Ärhöll af Ryttmästar Lancken underrättelse om Lieut: Schoultz Död.

23.- Blåste ganska kalt. Stort owäsende i Staden i anseende till en Skorstens eld som utbrast med förfärlig häftighet, men som utan någon skada blef genast Utslägt.

26.- Kom Ryttmästare Lancken hem från Metz och medhadde Lieut: Schoultz papper och den ledsamma Underrättelsen att hans pengar och Snusdosa blifwit bortstulne.

30.- Utsatte Annonce rörande Lieut: Schoultz fodringar och Skulder. Började uppskrifwa alla Officerares namn som jag lärt känna sedan jag kom till Stralsund.

31.- war alla föregående dagar lik.

1:sta Majj.- den första dag som war rätt warmt och wackert wäder, lefde mycket nycktert, ehuru en del af mina Kammerater Drucko och Rustade starckt.

7.- hördes Åskan Starkare regnade Starkt, kom den Glada nyheten att Swenskarne Under General Armfeldts befäl intagit Norge, denna nyhet kom Genom bref från Lybeck till Gref Ridderstolpe.

d/ 11. Bref af Serg: Forslind och Hedberg med sista Quittensen på Öfwersände pengar. Af Aviserne den nyhet att det war ogrundat det Ryssarna intagit Åbo och lika osant att Sweaborg Capitulerat

18.- war wid Reon om morgonen Kl:6. Kom med Påsten de nyheter att General Armfeldt blifwit Dispenserad från tiensten af det skäl att Engelsmännen påstå honom wara i förbund med Ryssland. Samt att det woro ogrundat att Ryssarne ärhållit Sweaborgs fästning genom Capitulation.

22.- reste Kl: 3. om morgonen till Luxembourgs Stad och Fästning. Fästning war i Godt Stånd och dess läge tycktes besanna att hon är ointaglig genom Stormning. Dess widlyftighet Syntes fordra minst 25 à 30.000 man till dess förswar och så war där Cassematter⁴² för 20.000 mans Garnison. Staden war tämmelig wacker men ej Stor. Denna dag firades en fete till Jungfru

⁴² En kasematt är ett rum av gjuten betong eller murverk, inte sällan insprängd i berg som utgör skydd för en artilleripjäs och dess besättning. I äldre tider lades de ofta i tegelvalv i fästningsvallarna.

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Kasematt>

Marias Ära, som skiedde medelst Kringbärande af dess bild Dyrbart och Wälbeprydd den bars af wäklädda flickor som Omgafs af en mängd andra flickor och fruntimber som alla hadde brinnande waxlius samt föregången af fem St: fanor burne af små Gåssar och Ynglingar och 16. St: Helgons bilder burne alt af Gåssar. Och slutligen bars under en Präcktig himmel buren af 8. Prester det Heliga Sacramentet, åtföljd af en Superbe musique och Omgifwen af 60 St: Prester, Som förswaredes för folkets påträngande af Soldater Som formade haijs och på det sättet åtföljde procession. En mängd af menniskor som alla läste Awe Maria. Procession tågade fram alla Gator och räckte öfwer 3:ne timmars tid. De som en gång war kommen in bland hopen kunde ej utan fara för sitt lif Komma utur densamma utan måste följa med, tills en Dörr eller port ärbiöd en tillflyckts ort, denna resa war ganska rolig, wij woro 14 St: Swenskar som alla åkte i en wagn, den första jag nyttjat sen min Ankomst till frankrike. Denna Dag fick bref af Lieut: Sparrskiöld.

1:sta Junij.- Ankom den nyhet med Säkerhet att Sweaborgs fästning öfwer gått genom Capitulation till Ryssarne, att Gothland blifwit af dem besatt

5.- Ankom den nyhet att Öfwerste Gahn blifwit tillfånga tagen af Danskarne och att Ryssarne Ämnade göra Landstigning i Småland Upland och Östergötland.

14.- war Siuk af Håll och Styng.⁴³

15.- försökte genom promenade fördrifwa Siukdommen. War wid Reon.

16. - fick lof att öppna åder för att bli frisk.⁴⁴

20. war wid ett i forntiden Superbt Slott nu förfallet hette Grandwille, belägit i en liten bourg af samma namn. Ägaren Marquis Lamberty régalerade oss med godt win. Det enda som nu war rémarquabelt war en ganska stor Spis⁴⁵ bepryd med Bildthuggerier i Sten och Marmor, som förestälde en mängd af de fordna Gudarne och Gudinnorne med deras bedrifter, oagadt dess ålder hadde war Piece bibehållit sitt värde och war ganska agreablet att betragta dessa minnesmärken af forntidens pragt.

24.- midsommarsdagen firades ej hos Longwij innewånare om ej därmedelst att en stor marknad hölls på denna dagen. Nu började körsbären blifwa riktigt mogna, en Stor mängd war också nu till Salu, hitförde från Thionwille.

1:sta Julij.- war ute och Pläckade Smultron

⁴³ Lunginflammation Enligt SAOL <http://g3.spraakdata.gu.se/saob/> håll och styng

⁴⁴ Fram till början av 1800-talet var åderlåtning en vanlig behandling mot många former av sjukdomar, däribland lunginflammation. Patienten tappas på blod och det ansågs att patienten kyldes av behandlingen. 1849 visade en tysk läkare att åderlåtning gjorde mer skada än nytta vid lunginflammation. Källa: Illustrerad Vetenskap nr 9 2004.

⁴⁵ Spisen mm kan beskådas i denna [film](#).

3.- kom bref från Swerge med flera goda nyheter och ett bref från Bourdeaux med nyhet om att Spaniorerne giordt uppror och att ett blodigt uptråde förefallit i Madrid då 13.000 menniskor legadt döde på Gatorne, Hertigen af Berg, Murat måst lemna Madrid sedan flera försök att mörda honom med förgift och Dåtkar mislyckats, flere styng fick han dock emotaga och war illa siuk efter den gift dosis han emotagit. Uppbar penningar för Lieut: Schoultz auction.

10.- Politiskt nytt att General Klingspor vidare ärhållit Segrar öfwer Ryssarne, att Cabelman och Cronstedt, tagit 1. Öfwerste 18. Officerare 36 Under Officerare och 410 man tillfånga på Åland. Att Swenskarna woro Slagne utanför Fredrickshall i Norge och förloradt 1. Öfwerste Lieut: 12. Offic: och 340 man Under Off: och Soldater af Elfsborgs, Skaraborgs och Grenadiers de Roi. Och att Swenskarne den ena påstdagen Gått längre uppåt norge och den andra längre ner, och den 3:dje att de alldeles lämnat detta kungarike, och att Engelsmännen intagit deras ställen.

13.- fick Major Gyllenbögel bref af sin far från finland af den 9 Junij. Bref af Hedberg. Gref Ridderstolpe äfwen bref från Swerge med den tröstande förmaning det wij ej skulle tro det wara så swårt i Swerge som franska avisorne omberättar. War och Lögade mig 1:sta gången på detta år.⁴⁶

14.- War i Longlawille och köpte ett helt träd med kiörsbär.

18.- firades Fredrique Getes födelse dag af mig med en liten tracktat.⁴⁷

19.- war wid Reon och Lögade mig. Starkt Åskwäder om natten.

3:dje Aug.- war wid Longlawille och åt päron. Skörden börjades i dessa dagar kring Longwy.

13.- Reste Baron Banér Major wid Lif Grenadierne och Ryttmästar Lancken till Metz, Lieut: Baron Adelswärd och Ryttmäst: Plomgren till Plombier för att dricka Brun, och Herrarne Mulenfels till Metz.

27.- war och åt middag i Byn Lexis - Spelade Käglor.

⁴⁶ Sannolikt i betydelsen "badade i öppet vatten"

⁴⁷ Traktat användes bland annat i betydelsen delikatess på en festmåltid. SAOL. Det var hans fästmörs födelsedag som firades.

För information om kägelspel se [här](#).

Sept. 6.- passerades som wanligt. Nötter pläckades nästan war dag.

10.- besåg flere Slags öfningar af Lindansare Som wiste sig på Rådhuset. Där war en mängd Spectateurer⁴⁸ bland andra en fransk officer född Saxare som mellan acterne talade politique med en sin kammerat och däribland en hop förklenlige Saker om vår Kung som hördes af några bland Stadens Högt ansedda fruar och äfwen något af en vår Kammerat R:v: der L:⁴⁹ som då för momenten ansåg det af ingen betydelse.

11.- började franska troupper - förste Reg: war det 8. Regiement de ligne - passera Longwy för att marchera till Spanien. I Rapport på gårdags händelsen och sedan de där nämde fruars pladder och stickande anmärkningar och tillägg angrep ovannämde R: tillika med flere af en falsk point d'honneur lifwade Kammerater, den franska Officern och frågade om han haft sådane uttryck om vår Kung om de härwarande Swenske Offic: Hans swar war att han wäl yttrat sig om

⁴⁸ Spectateurer = åskådare

⁴⁹ Här avsågs Rytästare von der Lancken. Händelsen ger en föraning om vad som skulle händai början av januari 1809.

Kungen enligt med hwad som stod i Gazetterne men ej ett ord om Off: Saken hadde efter alla rättskaffens tänkande då bordt förfalla, men R: som giord en god diné war något hetlefrad, och med hvarjehanda stickord retade sin motpart till den point, att då man begärde weta hans namn hans swar blef att det sitter på Wärjspetsen och att han wore färdig att Slåss med alla Svenska Offic: om ej den som offörrättadt honom wore nöjd att afgiöra sielf denna disput. Saken så wida bragt för denna dagen. R: som säkert fann mera bequämt att där inblanda alla Svenska Offic: och därigenom sielf kunna unslippa påstod det wara en tort för allas heder, yrkade på att man skulle kasta lott om hwilken medelst duell afgiöra twisten. En oskyldig skulle således offras till olyckan om ödet ej drabbade tillställaren av denna obilliga⁵⁰ sak.

15.- efter flere disputer öfwer förenämnda ledsamma sak, skred det sluteligen så långt att 2:ne deputerade af hwarje grad blefwo utwalde, hwilka skulle decidera på hwad sätt lättningen skulle ske och med hwad wapen man skulle strida, och om man skulle försöka någon bemedling till fred, hwartill genom ombud af en annan fransk Officer Contraparten tycktes wara böjd. Secreta Utskotts ledamöterne Sammanträdde, all bemedling förkastades och öfwerläggning om de öfrige puncterne företogs, då en inwitation af Contraparten till en annan Sammankomst anmälades, de Älsta ledamöter afgingo dit och genom några rättskaffens franska Officerares bemedlande afgiordes saken på den facon att franske Contraparten gaf i deras närvaro en Muntelig reparation dock utan att därwid Lédera sin egen heder. Alla blefwo däröfwer af hiertat glada och nöjde, finnandes att detta tärningspel, om lättkastning skulle ägt rum, blifwit det högsta man någonsin kan spela, och hela Skammenn af denna historia föll på H: R: v: der L: med hans kittlige⁵¹ Kammerater.

16. 17. 18. passerade följande troupper 16. 4 Fr: Husar Reg:tet, Röda westar Blå Dolma med Gula snören Blå Ridbyxor Superba musique. 17. det 6. Lätta Infanteri Reg: 18. det 69 Regiment de Linie. d. 19-29 Reg: de Linie och en Battaljon Polacker.

20 passerade det 76 Regt: de Linie och ett Batteri af 12 Canoner. Fick bref af forslind och Hedberg. Stod Fend: wid Lif:Grenadje: Tisell Brudgumme med Demoiselle Soldez, winhandlaren Soldez doter.

25.-Skref till mine föräld: Frédrique och Olle Gété⁵² Norström Öhman och Öf:Lieut: won Schoultz med Siö Capit:Janson och Farmouth⁵³ som afreste till Swerge. War bal tillstäld af Svenska Officerarne till firande av ofwannämde Bröllop där dansades till kl:6 andra morgon d: 26. hwarefter déjeunerades och Söps något för strängt. Reste ofwannämde Siö Capit: och blefwo med musik och alla Swenske Officerare åtföljde utom staden hwarest slogs ring omkring och dansades.

⁵⁰ Obillig=oskäligen eller orättfärdig (SAOB)

⁵¹ Kittlig=som är mycket känslig (SAOB)

⁵² Olle= Olle Adolf Geete, bror till Eva Fredrika.

⁵³ Farmouth kan det vara samma person som sedan rapporterade i post och inrikestidningar Lars dannberg http://magasin.kb.se:8080/searchinterface/page.jsp?issue_id=kb:329358

Politiskt nytt under denna månad war att Swenskarne och Ryssarne haft en Skepp Battaille wid Sandö där Ryssarne påstodo sig haft fördelen öfver Swenskarne, men säger tillika att 35 canonsluper blifwit ganska illa fördärfwade af deres escader som skola bestådt af 50. Canonsluper. Att kungen Siungit Te Deum öfwer Diwerse Segrar ärhållne så wäl till Siös som Lands och att Ryssarne retirerat sitt Högquater till Åbo, att Bönderne i Carelen gjort upror, Att Spanska generalen Romagne Deserterat från ön fyen i Anneark med 6000 man Spanska trupper, att Ryske flottan syns flera gånger i danska farwattnen, men denna nyhet har i följande Gazetten altid warit wederslagd, d 25 passerade Napoleon genom Metz till Erfurt där kan skulle möte Ryske Keissaren tillika med flera konungar och printzar af Rhenförbundet, äfwen säges att Österrikiske Kiessaren skulle inträffa där. Där décideras säkert flera staters öden. Gud styre alt till det bästa.

Oct: 2.- skref till Forsslind och öfwersände 1130 Liw: till honom och manskapet.

4. I Aubange flyttade Cornette Ysedom till mig.

5. I Longlaville

6. I Piemont

7. Äfven i Piemont, war den nyhet i Gazetterna att en SiöBattaille war imellan Swenska och Ryska stora flottan då Ryssarna efter förlust av ett lineskepp och flera illa skadade blefwo instängde i Bahltisch Port. Äfven kom den nyhet att Ryssarna lämnat åbo och att Swenskarna intagit denna stad.

8. War ett horribelt Regn och Blåswäder. Skref till Hedberg och öfwersände för hans och mitt folks räkning 647: liw: och 12 liwres för Soldaten 1115 Löfs räkning wid Skarab:R:

9. Den nyhet att Engelsmännen tagit Ryske och Portugisiska förenade flottan i Portugal och twungit fransoserne att éwacuera hela Portugal sedan de tagit tillfånga General Junot tillika med 15 000 men.

9. Började spela Boston hos major Gyllenbögel

10. Regn och elackt wäder ända till den 28. Då jag war i Aubange.

26. firade min födelse dag med 4 bouteljer med win och en Torta som kostade innalles 5. Liw.

30. war wid Aubange

Politiskt Lögneri i Tidningarne war att Ryska flottan sluppit Helskinnad från Bahltisch port. Att Ryssarne gjort stora framsteg i Findland efter flere hårdnackade Slagtningar wid hwilka skulle en gång Stupat Generalerne Adlercreutz och Cronstedt, men hwilka sedan återUpwaknad och

endast general Adlercreutz blifwit Blesserad att Swenskarne förlorat 7000 man och att Skärgårds flottan blifwit af Ryssarne förstörd. Att fred blifwit proponerad af frankrike och Ryssland till England och att underhandlingen därom redan börjat. Att franske besättningarna i några Portugisiska fästningar ej wille öfwerkämma dem enligt Engelska Capitulation. M.m: Sanna och osannolika berättelser.

ifrån d/ 16 till den 25 Oct. woro stränga Debatter mellan Swenske Officerare rörande bästa sättet att fira 1. now⁵⁴. Öfw: Lieut: Palmstierna och Lieut: Hygrel woro Entousierade uti en wärdshuswärd wid namn Butt emedan han lämnat dem frihet att äta på Crédit, men Som denna Karl war mycket Dyrare än alla andra Wärdshushållare och dess Utom altid Uppfört sig som en skurk mot Swenskarne så wille ej de öfrige utwalde fullmäktigar att Calaset skulle skie hos M:r Butt. hwar på till en skam för Swenska Officerarne, Herr: Öfw: L: P och L: H med sine anwäffade anhängare åto hos Butt och De Öfrige som utgiorde största antalet Dinéerade på Wärdshuset Croix d'or. Det är oförlåtligt att så liten enighet fins bland blott några och 60 Officerare och ännu Skamligare att oenigheten skall stiftas af den Som borde Altid i anseende till sin rang söka att bibehålla Enighet och sämja bland de under honom warande Kamerater.

1. Now.- firades Konungens födelse dag, med en Superbe Dinée på Wärdshuset Croix d'or och kostade 12 Liw. 7 Sou för Lieut:

2. wid Mont St Martin.

3. 4. 5. 6. 7. 8. wackert och skönt wäder.

9.- köpte ett halft lass wed. Ankom nyheter att öfwersten Gref Mörner ankommer åter hit från Sverige.

10. war wid Reon och **Secutrin**

11. -12. -13. -14. -15. -16- Passerades utan någon märkwärdig händelse.

17. - fick bref och Quittance på de till St: Quentin öfwersände pengar. Slutade spela Boston hos Major Gyllenbögel.

20.- war Bal på Rådhuset No 1.

21.- Ankom Öfwersten Gref Mörner hit från Sverige och medbragte nyheter om Fäderneslandet, dock långt ifrån med den fullständighet som wij hadde skäl att fordra, och som wij hoppades ärhålla. Alla Officerarne trodde med honom ärhålla något penningar men en stor del blefwo bedragne i detta avseende och de som ej wäntat sig pengar hwaribland jag war ärhöllo af denna wara, för denna Lycka har jag att tacka min General M: Baron Friesendorff, som så wäl idetta som flera fall wisade sin Ömmande wälwilja för sina Off: och Manskap. Inga bref

⁵⁴ Firandet avsåg Kung Gustaf den IVs födelsedag

medhafdes af Gref Mörner som hierteligen bedröfwade så wäl mig som många fler Kamerater som wäntat nyheter från K: Slägtingar och wänner.

26.fick bref och Quittencer på de till Rocroy öfwersände pengar.

27. 28. 29 passerades monotont

29 kom första gången snö

Politiskt nytt

4.- Enligt Gazettarne hadde Ryssarne gjort så stora framsteg i finland att de på mindre tid än 20 dygn hadde repousseradt Swenskarne utur Prowincen Wasa, att Général Klingspores Armée Sammansmålt från 16000 till 9000 man. Ryssarnes förlust upgafs till 700 blesserade och 400 döde. Den betydligaste Battallien wid under denna tid hadde förefallit den 23 aug: wid **Remtans**. 20 dygn efter hadde Ryssarne intagit gamla Carleby. Under Sept: och Oct. månader skall Ryska Arméen blifwit förstärkt med 20 000 man 6. - Lybeck d: 25 oct: Sedan Ryssarna erhållit förstärkning har Swenskarne efter flera blodiga Battaljer blifwit twungne att intaga den ställning de innehaft wid årets början wid ny Karleby och **Alyerffi**. Hamburg d: 29 oct: enligt bref från Kiöpenhamn, hadde under den 22 Oct: Engelska flottan 100 segel stark passeradt Sundet till Norrsjön. D:9 från pettersbourg d:12. Oct : - den 16 Sept: war Ryska Högquarteret i G: Carleby, d: 17 i Nya Carleby och d: 18 i Wasa. d:15 sept: hadde Swenskarne under Général Adjutanten Baron Boijes befäl 4000 man staka debarqueradt bredwid Helsinge Udde. den 15 blefwo de attaquerade af Ryske GénéralLieutenanten Prince Bagration som twang dem att retiréra till **Hemols**. D: 16 blefwo de widare twungne till att retiréra på Sine skiepp, Swenskarnes förlust i fångar 16 Officerare och 300 man utom i döde och Blesserade som ej Uppgafs. Ryssarnes förlust är 20. Officerare och 300 man. General Lantinghausen hadde mistat sitt, för ett olyckligt anfall med de under hans befäl warande swenskar wid **Lokolax Savolax**?. Lybeck d: 27 oct: Svenska flottan, skall efter berrättelse wara inlupen i Carlsrona, sedan den genom Stormar lidit ganske mycket Äfwen besättningen af en smittosam Siukdom. Kongen skall wara på Eckerö. Swenskarne har fortsatt sin Retraite till Uleåborg, och twifles att Svenska finska Arméen kan utan stor förstärkning fortsätta någon Campagne detta år. 11. Nyheterne från Hambourg berrätte att stillestånd blef slutit mellan Ryssarne och Swenskaren vid Lochteå den 29: Sept: 18. från Köpenhamn berrättas att stilleståndet mellan Ryssland och och Swerge hadde uphört och att Swenskaren i en stor bataille som därefter förefallet förlorat 6000 döda på platsen, men tiden och stället där denna Bataille skulle ha skielt war ej nämndt.

20. från Stralsund berrättas att Svenska Pommern tillika med Rugen blifwit av Buonaparte gifvit till Hertigen af Mecklenbourg och att fästningswerken kring Stralsund skulle nedrifwas.

23. från Hamburg berättas att Öfwersten Gref Mörner passeradt därigenom för att med de honom anförtrorde freds propositioner afresa till Paris, det bästa af denna nyhet war att den anlände sednare än Herr Grefwen anändt hit och hwilken wij ej war uppdragit att afhandla om sådana wiktiga saker.

Fån Lybeck den 8 nov: berättas att Konungen i Swerge gjort fredsProposition till Ryske Kiesaren, som Syntes wara benägen därtill om Konungen af Swerige äfwen wille afgjöra fredan

med frankrike hwartill enligt Gazettens berättelse han Samtyckt och därför afsändt Gref Mörner dit för att avsluta denna sak. Detta alt är så mycket orimligare som Gref: M: därom ingen ting wet och dessutom blott återrest hit wid sin från franska fångenskapen på några månader ärhållna Permissions Slut. Att kongen will bryta Engelska alliansen och att freden således snart skulle wara giord mellan de 2ne stora Kiessarne och vår kung. Finlands öde wore blott den värsta puncten att afgjöra i denna affaire. Äfven påstås att kungen will göra fred med Dannemarck, men att Danske bror ej kunnat ingå däruti utan sina höga allierades samtycke. den 6 Now: börjades att nedrifwe fästningswerken kring Stralsund. d: 25 från London 10 Now: Omförmäles att Konungen av Swerge ej kan ingå uti något sorts fredsfördrag utan att finland helt Complett blifwer éwaqueradt af Ryssarne.

27. - från Hambourg den nyhet att Konungen i Swerge dégradérat LifGardet till fot och Finska Gardet så att de istället att ware älste Regtene i Swenska Arméen är nu de Yngsta. Swenska Gardet blef aldeles upplöst.

Under Now: innehöllo Gazeetterne Altid franska Arméns segrande framsteg uti Spanien, som dock alltid woro antingen i hög grad öfwerdrifne dels orimlige som till ex: att fransoserne efter en Hårdnackat Slagning hwarwid 3000 Spanjorer stupadt och 5000 till fånga tagne och franska förlusten war blott 15 Döde och 100 Blesserade. Flere sådane oerhörde batailler woro som oftast Relatéade.

December - hela månaden passerades i likstämmt lefnadssätt utom följande dagar.

4.- Dracks en Interims Cantons båhl hos Herr won Ylen i hwilken jag war deltagare

24.- Kl: ½ 5. Juhle afton Samlades Matbolaget hos mig och då Dracks todie, speltes wingtune till firande så wäl af min namsdag som äftwen till denna Allmänt och allestädes firade aftons Splendeur.⁵⁵ Kl: ½ 12 gick i Kyrkan och betractades Catolska Julemässan sedan man gjort en duktig och wälksmakande soupée på vårt wanliga mataställe.

25.- Calas hos Knorring.

26.- Calas hos Natt och Dag

27.- frukost som räckte hela Dagen hos Oldenburg N: Ysedom to wed med trackteringen Då Oldenburg Slutade och skiedde hans tracktering i förstaden på wita hästen i Stor Loge hos frimurare. war på ett Spectacel som Preussiske fångarne ställt till.

28.- Promenerade till Reon, Mexi, förstaden och hem på 1 ½ timme. Längden af vägen war 1 ½ Lieu.

Under den del af Helgen Som war på åratalet 1808 giordes ej mycken nytta hwarken för egen eller andras del, precis som i fordna Lyckligare dagar hemma wid det Kära Älskade Påarp.

⁵⁵ Wingtune står antaligen från vint et un, alltså tjuogoett, det klassiska kortspelet om pengar. Todie eller todty var sannolikt en sorts punch och den dracks antaligen varm. <http://sv.wikipedia.org/wiki/Punsch>

29. afgick första transporten af Preussiske fångarne hem till Preussen

31. afgick andre transporten af Preussare.

Politiskt nytt

Dec: 8 från Göteborg d:19:Now: berättas med säkerhet att Ryska flottan Utgått från Baltische Port d: 7. Now: och att Ryssarne hastigt brutit stilleståndet i findland, och haft med Swenskarne en blodig Bataille, wid hwilken de varit Segrande. Att Konungen återwändt till Stockholm d: 10 Dec: från Lybeck d: 28 Now: berättas att Ryske Keijs: har låtit nedsätta en Commission för att sammansätta en ny Constitution för finland, Och att Députerade från Denna nu mera Ryska prowince som befunno sig i Pettersbourg woro närwarande och ålagde att upgifwa de förslager Som de trodde ware sitt land nyttige. Inga fiendtligheter hade förefallit i Södra finland och man försäkrar att de på Åland befintlige Swenske trupper öfvergått till Swergie. I Norra finland skall krigsoperationerne försättas med mycken drift af Général Buxhowden, för att enligt sin erhållne instruction förjaga Swenskarna utur hela finland. Och man väntar att hwarje dag för höra att svenska Arméen skall wara kringrand. Dec:11 berättas från Köpenh: att den 20 Oct: skuelle en obetydelig tfärrning förefallit i Norge wid Rund emellan Danskar och Swenskar. Och att adelen woro mycket missnöjde i Swerge. Dec: 24 från Lybeck d: 2 Dec: berättas att en blodig bataille förefallit i Norra finland hwarwid Ryssarne ärhållit Segen, men ej någonting utförligt. Och att Norska och Swenska troupparne intagit winter Quarter. D: 4 Dec: blef Madrid genom Capitulation intagit af franska troupperne. Dec: 15. Från Hamburg d: 6 Dec: berättas att Generalen Gref Buxhowden blifwit Återkallad och Général Knorring blifwit Chef Commandent uti finland. Dec: 18 från Köpenh: d: 3 Dec: berättas, att man nu änteligen hunnit genomtränga det mörker som omgaf Swenska Affairerne och att Konungen i Swerge sedan hans armée blifwit helt och hållit slagen och drifven utur finland, och sedan hans missnöije med konungen i England, och det bland Adeln och Borgarne i Swerge Yppade missnöije, fattat det beslut att med Möijeligaste första göra fred med frankrike, Ryssland och Dannemark. Flera utbrott af de missnöjde skulle förefallit i Skåne, hvarföre Larmstänger blifwit uppsatte som gjort mycken upmärksamhet på Seeland. D: 19: Dec: från Köpenh: d:3 Dec berättas enligt där gångbart ryckte skulle d: 16 Nov: en ganska blodig Bataille förefallit i Norra finland hwarwid Swenskarne behållit Segren och wahlplatsen. D: 22. Dec: Lybeck 11. Dec: man Säger nu åter att kungen i Swerge är sysselsatt med en ny Alliance tractat med Stora Brittanien. – Hambourg d: 13 Dec. Gazetterne från Pettersbourg omförmåla 2ne Battailler som förefallit i Finland sedan stilleståndet bröts; den ena wid Inden-Slmi, d: 27 Oct: on den 2dre den 10. Now: den första har varit Hårdnackat och blodig, dock måset Swenskarne retirera. Ryssarnes förlust har varit 3. Off: 216 Soldater Dödskutne och 18: Off: 459 Soldater bleserade wid denne affair stupade äfwen Prince Dolgoroki. Den andra är ej Utförligt omnämnd. 23 Dec: från Hambourg d: 1 omförmåles att Sedan flera Battailler förefallit i finland ett nytt stillestånd blifwit Slutet emellan Ryssar och Swenskar 1 Dec: 25 från Hambourg d: 15: Dec: berättas att Konungen i Swerge inrättat wid witt hof en sysla wid hwilken fonctionerna äro att spå om tillkommande saker och ting- (Le Roi de Sude a créé à sa cour une place dont les fonctions serioent à-peu-près celles dún dewin.)

Dec: 29 Hambourg d: 20 Dec: från Riga d: 6 Dec: berättas att genom ett bref från Brahestad

den 9 Now: ,man ärhållit den nyheten att genom en Conwention gjjord mellan Général Adlercreutz på Swenska och Général Kamenski på Ryska Sidan, Swenskarne skulle éwacuera finland ända till Kemi floden och att fiendlighetarne skulle uphöra.

Detta år är nu framflutit
Under Längtan att bli fri
Mätte nästa året ej bli Slutit
förr än wij den upfyld Si.

1809

Åter nu ett årtal börjas
Gud som styrer werldens lopp
Låt min Siäl till Himlen Höijas
och du alltid bli mitt hopp.

Januari till november 1809 Fångenskapen i Frankrike

Januarij 1. Giordes nyårswisiter till alla Chefer och Kamerater med den innersta önskan att innan detta års slut få träffas på Svensk botten. War Bahl på Rådhuset hwarwid några franska Ynglingar Utbrusto i otidigheter mot Swenskarne, i Synnerhet utmärkte sig Unga Herr Fonfred och Soldez. Men affairen afgick Utan vidare Händelser.

2. Skref till Forslind och Hedberg

6. eller 13de dag Jul, passerades i wanliga giöromål af alla fransoser, ty denna dagen är ej ansedd för Helgedag, om eftermiddagen war hästMarknad i Longwij

7.- war wanlig marknad i Longwij som i anseende att den inföll på Judarnes fastedag Lördagen war Ganska Ussel.

8.- Åter bal hwarwid föreföll följande Märkbara Händelser. Alting war fredligt till Kl: ½ 12 om natten då Ryttmästare won der Lancken/tillställaren af nästan alla de krängel och Ledsamma upträden som förefallit Sedan wij kommo till Frankrike/ Upkom på balen Sedan han förmodeligen Souperadt något för strängt; han hadde innan balen upbiudit till 1:sta Anglaise Mademoiselle Arquin, men hadde ej förr infunnit sig, hwarföre hon då Fend: Paqualin af Dahl Reg:te biöd henne engagerade sig att dansa med honom, och woro de just upstälde till Anglaise då Ryttmästare L: inträdde som genast gick till Paqualin och med en hotande ton Ytrade att om han ej Genast lämnade att dansa med M: Arquin så skulle han genast sticka Knifwen i Hiertat på honom, hwaråt Paqualin skrattade och ansåg detta hot Såsom Railleri, Men Ryttn: L: fortfor i

Samma ton att utösa mot Paqualin alla möjliga Åreskändande Utlåtelser utan den aldra minsta délicatesse eller acktning hwarken för De närwarande Swenske och franska Officerare för Damerne eller för Fend: Paqualins Person, Ja han nyttjade Sådane termer Som en man hwilken äger det minsta gnista af heder och ära ej skulle kunna fördragit, ännu mindre en Officer hwars Ömmaste Sida är att röra wid dess heder hwarföre Paquelin efter att i allas närwaro tillfrågat Ryttn: L: om han i hela Sällskapet närwaro wille återtaga sine ord och bedja så wäl honom Som dem om förlåtelse för sitt oanständiga upförande, hwarpå L: med en hög ton Swarade nejj, utbiöd L: att genom Duel aftwå den Skymf som L: gjort honom, L: antog utmaningen till Dagen därpå och började dansa Anglaise hwilket förtretade de Unga Longwiska Seigneurerne som som med sitt stoy och skrik sökte hindra Musiquen att spela och de dansande att höra den. Men i hastig wändning kom en af desse unge Herrar neml: Soldez hastigt ut på Dörren sedan en ock annan bastant örfil blifwit applicerad på hans öron af en bland Stadens Äldste understöd af en fransk Capt: wid namn Beaurdeau. Sedan Herr Soldez således blef tystat och utkiörd, tystnade hans anhängare, Herr Fonfred m:m och balen fortsattes och slutades ej utan flere små quereller⁵⁶ emillan några fransoser och Swenskar men som ej orsakade någonting märkwärdigt.

9.- Om morgonen woro alla swenskar i rörelse för Lanckens och Paqualins Duel och alla messurer togs för att wärkställa den Kl: 2 eft:m men wid Utsett timma och då Contraparterne med wederbörande Secundanter woro Samlade på bataille platsen så kom Commendantens adjutant med ordres att de ej fingo Slåss, hwarföre den uppskjöts tills vidare. / Utom denna mellankommande Adjutant och dess ordres så torde affairen ändå blifwit uppskiuten af orsak, att den förut ej hållits nog tyst utan hwarje Gatpoijke kände den och woro de stridande följacktige då de gingo för att Duellera/.

Samma dag om morgonen träffade Fend: Tisell (Som gjorde besök hos sin swärfar) den för omnämnde Herr Fonfred Som i hans närwaro Yttrade flere otidigheter mot Swenskarne, bland annat att det woro flera bland dem som ej woro värde en örfil och att han sagt dessa ord Directe till Lieut. Flack, Fend. Tisell Öm om sin ock sine Kammeraters Heder bad denna otidiga storprataren tiga med sådane utlåtelser som säkert ingen Svensk hadde tålt om det woro sant att han sagt dem, och då den andra påstod med skryt att hans talan woro Sann så utmanade Fend: Tisell, Fonfred så wäl på egne som Lieut: Falcks wägnar att dagen därpå med wäjspetsen straffa sådane dierfwe utlåtelser. Ett nytt Rumeur upstod af denna utmaning och Lieut: Falck ej blyg för dylika affairer skulle först försöka sin Lycka, och Tisell Sedan om fonfred stod wäl öfwer första profwet. Med Sådane blodiga Utsigter gick man denna Dag till hwila ej utan sorg och oro för tillkommande Dagshändelser.

d/: 10.- Kl: 8 om morgonen innan någon utom wederbörande i Lankiska Duellen wiste någon ting så blef Fend: Paqualin medelst en från L: hand skickad mordisk Kula ett Offer för sin Skymfade heder och rättfärdiga sak och wisade ännu några minuter före sin Död det ädelmodet att ämna sin förfördelare den förmån att skjuta först, som denna fridsförstörare begärde. Denna tragiska händelse blef genast Utspridd och Mördaren tillika med Secundanterne, hwilka woro å

⁵⁶ querell= gräl

L: sida Lieut. Falck och på P: Sida Capt: won Böhnen och Lieut Hygrel, genom Commendanten tillsagde Arrest, L: med 2 Soldat påst utan för sitt rum men de andra Slapp denna sak mot sin parolle att ej gå ur sina rum.

Sedan Commendanten ställt Sålunda i ordning, så widtogs de mått och steg att Duellen som skulle hafwa rum mellan Flack, Tisell och Fonfred blef nelagd på det sätt att Fonfred fick göra offentlig afbön för sine Yttrade Utlåtelser och sitt otidiga upförande. Det skulle varit att önska att 1° det Herr Rytt: Lancken tagit samma steg som Herr Fonfred blef twungen att göra eller och för det andra att Commendanten tagit Alfwarsammare mått och steg att hindra Ufförandet af hans Duell med Paqualin, då säkert den sednare ännu hade lefwat sine Anhörige och wänner till Glädje och nöje.

Samma morgon innan Affairen war entamerad resta Major Baron banér till paris.

d/: 12. begraftes Fend: Paqualin med den ståt som wij kunde såsom fångar åstadkomma. Öfwersten Gref Mörner kastade Mull på honom. - 8 Lif Grenadiers Officerare buro honom till Grafwen. Alla franska Officerare af 9. Reg:tet som woro i Longwy och Alla befintlige frimurare åtföljde liket till Grafwen.⁵⁷

14.- fick bref från Forsslind och Hedberg, den förra berättade den olycka som d. 31 sistl: Dec: tilldragit sig i St. Quentin då elden förtärt våre fångne Soldaters baraqver, hwarwid såväl Forsslind som ganska många Under Officerare och Soldater förlorade alla sine Kläder och pengar. Inga af mina Soldater till All Lycka bodde i dessa Casserner.⁵⁸

16. reste Gref Mörner till Paris

17. skref till Forsslind och Öfwersände 235 Liw till honom och några Soldater som fått pengar från Swerge fick bref af Hedberg från Rocroy med underrättelse att han tillika med 20 man Soldater afgick den 15. Från Rocroy till St Quentin på Arbete.

25.- Afsände till Hedberg i St: Quentin 193. Liw 4 Sou för hans och Några Soldaters räkning och 24. Liw: för Sergeant Schuers wid Skaraborgs Reg:te och 24. Liw: för Sergeant Lind wid Finska Artilleriet.

tillstälde Capt: Baron Strömfelt en Bal på Wärdshuset Croix d'or för att fira sin födelsedag: några timmar innan Balen skulle börjas kom Commendentens Ordres att ingen Svensk utan hans tillstånd ägde rättighet att göra Bal på något Publique ställe; Baron Strömfelt flyttade genast bal Theatern i ett privat hus hem: hos Payeurn Claude hwarest dansades till andra Morgonen Kl: 6. Herr Commendantens förbud härrörde af den orsak att han och dess Gemål ej blifwit den

⁵⁷ Enligt senare uppgifter hade Lancken livslånga förebråelser för duellen. Han antyder att "Pachelins dödsdag blev äfven hans --- vållad av samma hand. Källa: Vegesack, Ernst v, 1840, Svenska arméens fälttåg uti Tyskland och Norrige åren 1805, 1806, 1807 och 1808.

⁵⁸ Branden drabbade både svenskarnas och preussarnas baracker. Det finns inga uppgifter om antalet dödade eller skadade vid bränderna.

inwiterade på Balen.⁵⁹

28.- gjorde Battaillions Chefen Aubert och Officerarne af 9. franska Regiment legére Bal på hwilken alla dansande Swenske Officerare woro inwiterade, men Commendenten förbiöd dem att gå på Balen i synnerhet Monsieur Strömfelt som han påstod hafwa warit olydig mot hans ordres. Efter mycket Owett wäxladt emellan Majoren och Commendenten så måste den sednare lemna sitt tillstånd att Swenske Officerarne fick bewista balen, och begärde Commendanten att hans uppförande och hela denna Sak skulle blifwa Glömt, men likwäl war han den första som uplifwa denna Sak wid ett snart derpå infallande tillfälle, och som förskaffade Swenskarne mycket Ledsamheter.

30. reste Ryttmäst: Plomgren till Paris.

Politiskt nytt

1. Jan: från Pettersbourg d:4 Dec: berättas att De från Finland till Pettersb. Députerade, hwaribalnd Baron Major Mannerheim haft Audience hos Kejsaren.

2. Jan: från Köpenhamn d24 Dec: Swenske Enwoyén kammarherren Baron w: Engström hade till nämde Stad anlänt med sin familie och Escorte af en Dansk Officer fortsatt sin resa till Hambourg. Af 12 st: ryska fångar som blifwit förde att arbete i StenkolsGrufwan i Skåne hadde en rymt på en liten båt öfwer till Danmarck. 8. Jan: från Pettersbourg d:13 Dec berättas att en Convention blifwit Sluten emellan Swerge och Ryssland genom hwilken Swenskarne skulle öfwerlämna åt Ryssarne Brahestad och Uleåborg och kringliggande landskap och Retirera sig bakom Kemy, Paissiewaare, Mustssara och Porkesware, denna Convention blef Sluten wid Olkioki. D: 9. Jan: Elseneur d: 27 Dec: från Swergie berättas att man i Stockholm gör stränge förswars Anstalter för att emottaga Ryssarne om de skulle på Isen gå öfwer Bottniska wiken. Att Gref Ugglas och Ferssen woro hos Konungen stränga påyrkare till krigets fortsättande, att den förste på Konungens födelsedag låtit upprätta ett Monumente till Konungens Ära_ Baron Toll ska ha blifwit rappellerad ifrån sitt Gouverneurskap och Commando i Skåne och Gref Horn blifwit i hans ställe. Äfwen skall Kongen inrättadt en Domstol för hwilekn skola Dömmas flera af den högre adelen som gifwit honom anledning till missnöije.

d: 12 Jan: Hambourg d: 3 Jan: La derniere Convention n'a dû faire cesser les hostilités qu'en Finlande. On assure qu'il est plus que jamais question d'une invasion directe des Russes en Suede. On ajoute que cette opération sera combinée avec une double invasion des Danois par la Norwege, et par l'isle de Sélande, en Scanie ; du moins est il sur que les intentions du Roi de Danemarck sont très prononcées à cet égard,

d :13 :Jan : Pettersbourg d : 17 Dec : Il parait décidé que nous conserwerons la finlande. S :M : l'empereur s'y rendra au mois de février, pour se montrer à ses nouveaux sujets, Cette province

⁵⁹ Det informella kravet att bjuda in den lokala kommendanten förefaller vara väl utbrett. I sin avhandling skriver Rouanet. Om någon "glömde" att bjuda in kommendanten och hans fru "kom gendarmerna och agerade fridstörare genom att skingra gästerna och hota att arrestera den som inte lydde."

conservera à peu près, sa constitution. Le Baron de Sprengporten en a été nommée Gouverneur Général, avec des pouvoir très étendus. On sait que ce Général est Suédois, mais depuis longtemps. banni de son pays, et attaché au Service de la Russie.

d. 14 Jan : Lybeck d : 2 Jan : berättas att bland swenske nyheterne äfwen woror den att Baron Armfelt återwunnit Konungens förtroende att Genral Toll fallit i Onåd och äfwen Presidenten Ehrenheim d:15. Jan: från Hambourg d:6 Jan: berättas att kongen in Swerge Uppsagt Stilleståndet med Norge och synes således otroligt att han ämnat göra någon rea till Petterbourg som rycktet förut omnämt. d: 16 Jan: från Lybeck d: 3 Jan: berättas att stilleståndet mellan norge och Swerge ej blifwit uppsagt.

D: 23 Jan: från Riga d: 31. Dec: rycktet berättar att Ryssarne begagnat sig af Isen för att intaga Ön Åland. Och att Swenskarne Som wäntat denna attaque hade Lyckligtwis bortfördt alla därwarande Artillerijpiecer af Metal. Man försäkrar äfwen att till swar på alla de freds propositioner som blifwit k: i Swerge gjorde från Ryssland, blifwit yttradt det han i alla andra tider skulle med nöije däruti ingått men Såsom Ängland och Armérad Mot Ryssland för deras ordsak han nu ej kunde ingå däruti ej heller resa till Pettersbourg där han med Småra skulle höra upprepas att finland woro för alltid skilt från Swerge.

d: 26 Jan: från Lybeck d: 12 Jan: berättas med säkerhet att Ryssarne intagit Åland, och att de med aldräförsta ämnade öfwergå på Isen till Swerge.

Att Öfwerlefworne af Swenska Arméen i finland rétireradt sig till Lappland. Att Général Gref Fersen. Att man i Uppland gör alt möjijligt för att kunna förswara hafskusten för Ryssarne och att kungen giordt en resa åt Norrland för att efterse tillståndet af de därwarande förswarsAnstalter.

d. 22. Jan: från Köpenh: d: 10 Jan: berättas att Allmänheten i Skåne af frucktan för Danskt infall i deras Prowince har Skickat deras kreatur längre uppåt landet

Febr. 3. Skref till Sergeant Norman i Donchery och öfwersände 36:- 16 Sou till Soldaterne af Wäst: Regte 27 Åhl, 74 Hellberg och 150 Wass som äro i Sedan och Syr.

Kom Diwisions Généralen Rocher från Metz, och blefwo Swenskarne Uppkallade till honom och ärhöllö wid denna Audience Så mycket owett af Herr Generalen att det war öfwer all beskrifning åtföljt af hotelser att sätta oss på Biche /en fästning på hwilken alla Stadsfångar förwaras/ och att förbiuda oss att gå utom Lonwij fästning om wij ej woro Lydige till Commendantens befallningar, i Synnerhet hotades Baron Strömfelt därmed. På Alt detta swarades ganska höfligt, ehuru ganska bitande och i Sturska termer af Gref Ridderstolpe; som ännu mera retade Generalen i början men han blef till Slut twungen att Sänka sin Höga ton. Alla Ledsamma upträden som förefallit i Jan: Månad woro ordsak till detta owett, i synnerhet bidrog därtill den egenmäktiga ton Som Swenskarne haft så wäl med Commendanten som med flere andra Auktoritéter af hwilka wij såsom fångar berodde. Denna tappra ton är wist braf för fria menniskor, men jag tror att den till en del är högst skadelig för fångar som wij äro, i Synnerhet då den öfwerskrider en wiss gräns.

4.- blef Généralens hotelse att förbiuda oss portarne wärkstäld genom Commendanten som Kl:

7. om aftonen Utgaf ordres därom. Denna dag giordes således af mig den sista promenade i neijden kring Longwij.

6. – om morgonen reste Ryttm: Plomgren till Paris

d: 7. gjorde Gref Ridderstolpe en Dinée för Alla franska Officerare i stället för en Bal som han tänkt gifwa blef inhiherad af det skäl att Command: förbiudit all Dans för Swenskarne på hwad ställe som helst. På denna dinée som räckte från Kl: 3. tills Kl: ½ 11 om natten Söps ducktigt och Slogs Sönder allting af hwad som fans på bordet.

10.- Kom ordres genom hwilka Secundanterne i Paqualinska Duellen ärhöllo sin frihet och Ryttm: Lanckens sin Post utan för Dörren, men ej sin Arrest.⁶⁰

11. fick bref och Quittencer på de till Hedberg och Forsslind öfwersände penningar.

12. – Öfwersände till St Quentin för Soldat 113 Gierdts räkning 23. Liw: och till Sergeant Forsslind 3. Liw hördes åskan några gånger

13. Auction på Fend: Paqualins saker

14. gick åskan ganska starkt

15. marknad i Longwij i synnerhet på hästar

16. fick fru tisell en Gosse.

18. Döptes Förenämnde Lille Gossa af Adjutant Dubb i brist på någon Lutersk eller Protestantisk Prest. Förseglades alla Lieut: won Schoultz efterlemnade Documenter och papper med styrman Bildts Sigil i nämde Styrmans min och Lieut: Falcks öfwerwaro.

22.- Ankom ett bewilljande från Krigs Ministern, Swar på den ansökning som 44. bland Swenska

⁶⁰Uppgiften stämmer med Kröningswärds beskrivning om att sekundanterna fick en månads arrest på sina rum. Kröningswärd skriver också att Lancken skulle avtjäna två månaders rumsarrest, utan sällskap. Däremot går uppgifterna isär vad gäller den inskränkning av alla svenska officerares förbud mot att röra sig utanför Longwy's fästning. Kröningswärd hävdar att det berodde på duellen, Drakenberg skriver att det var missämja med Kommendanten och att förbudet kommer nästan en hel månad efter duellen. Min gissning är att Kröningswärds långt mindre detaljerade beskrivning är en efterkonstruktion. Så här skriver Kröningswärd "Uti denna månad upkom tvist på en assemblée emellan Ryttmästaren von der Lancken och fendrick Paqualin som endast genom duell kunde afgöras, då den senare blev på stället dödsdjuten. De häruti deltagande tursamma släpps efter min tanke ganska lindrigt. Ryttm. Lancken med 2 månaders och secundanternas med 1 månads arrest på sina rum, den förra utan sällskap – men de öfriga svenskarne hade största ledsamheten häraf, som blefvo förbjudna att gå utom Fästningsportarne. Divisionsgeneralen Roger som bodde i Metz, en sträf man anbefallte detta som drabbade dem hvilka ej hade någon del i denn obehagliga händelse, hvaraf felet stannade på Lancken."

Officerare gjort att få flytta till Nancy i departementet La Meurte.

25.- woro wij Samlade hos Öfw: Lieut: won Platen för att arrangera denna flyttning.

28.- gjordes Afskeds wisiter hos alla franska autoriteter som haft någon befattning eller bekantskap med Swenskarne, packades in våra saker.

Martii 1.- lämnades och wägdas samt påpackades våra saker. Giordes wisite hos alla Quarblifwande Swenska Officerare samt åts middag på Croix d'or där ett litet Calas blifwit anstält för Språkmästaren Antouirée. Blef Obegripligt full för första gången i frankrike.

2. Gick från Longwy sedan Liquid blifwid giord med wärden och wederbörligt Afsked tagit, med den Önskan att aldrig mer komma till denna lilla Ledsamma fästning, där de wärsta och bedröfligaste händelser förefallit sedan wij blefwo fångne. Passerades genom en liten Bourg wid namn Fontana till Hayanze en stor by och tillika ett ganska stort Järnbruk bestående af flere Knip och Stångjärns Hamrar som man ej för trötthet kunde bese. Under wägen Såg man sedan bönderne plöja och Så Hafra.

2.- afgick tillika med mig följande Officerare. Öfwerste Lieut: won Platen, Major won Schantz, Capiterne Edenhielm, won Lillieström, won, Hegeman, Strömfelt, Corderskiöld, Won Knorring och Muhlenfeldts, Lieut: de Frésé, Sparskiöld, Lindeman, Brömsen, Wahlberg, Won Schwing, won Köhler, won Muhlenfeldts, won Arbin, Adlerbielke, Flack, C: och Ant: won Matern, Adjutant: Dubb och won Löding, Fendrickarne Berger, Christ och Bror won Yhlen, Borteij Natt och Dag, Cornetterne won Ysedom, won Behr och Cederkrantz och Commis: Maaser.

3.- gicks från Hayenze till Metz en agreable och wacker wäg, Nattquarter togs på Wärdshuset Palais francais⁶¹ där nattquarter och middag kostade 7: Liw: 10.

4.- reste man med Diligence från Metz Genom staden Pont-a-Mouson till Nancy 12. Lieu och ankom ½ 9. om afonen dit och ficks quarter På ett dåligt Wärdshus tillsammans med en Uhrmakare som hadde 14. St: wäggur Som alla gingo så det war ett förfärligt pickande och Klingande. Knorring, Cederskiöld Frése och jag bodde tillhopa. Wägen war wacker Cotoyerad till Höger af Mosel floden, och på wänster wackra byar och winberg.

5.- Söktes att få hyra rum Som ärhölls på eftermiddagen hos Madame Jean-pierre, la Rue Constitution.

6. fick man sine saker från Packhuset gjordes wisiter hos Diwisionsgeneralen Gilot BrigadGeneral Brefordt, hos Prefecten, Gendarmes Chefen och hos Biskopen med flere andra.

7. börjades vårt hushåll hos Frésen

⁶¹ Wärdshuset finns ej kvar. Sedan 1861 ingår det i den stora övertäckta marknaden i Metz.

8. war åter på Spectacklet, fick bref från Hedberg med Quittance på Sodat Gierdts öfwersände pengar. Nancy är en stor och wälbygd stad breda och Raka Gator en mängd kyrkor och Stora reguliers torg ibland hwilka utmärker sig Napoleons place där man finner den mäst Utsökta Symetrie, wackra promenader i Synnerhet Esplanaden och emellan Slottet och Napoleons place. Slottet är ej stort men wäl Bygt. Alla dessa förbättringar till förskönande af Staden är giort av Konung Stanislaus i Polen som hade Nancy, Luneville och kringliggande landskap under nam af Lorraine till Hertigdömmet.

10. – kalt och Blåswäder spelte **kiöpBoston** hos Berger

11. war på Spectacklet, reste Baron Strömfeldt till Paris, kalt och oangenämt wäder

12. – på Spectaclet

13. – på Spectaclet

14. – på de kom Baron Banér med Maitresse från Paris

15. – 16 – speltes Kiöp Boston hos mig.

17.-18. och följande dagar passerades enformigt, med Promenader, Läsning och att Se Comedien.

Nu började Körsbärsträden och Plommonträden att Blomma och Bouquetter af flera Sorter Blomster ärhöllos nu öfweralt dock woro dessa Blommor tillen del wäxte uti Orangerier utom påsklilljan och tusenskjönnan samt narcissan Som i alla trädgårdar nu fans i sin fägring. Intet politiskt nytt af värde för denna månad

1.- Ankom från Metz 6000 man Westphaliskt Infanterij och Cawallerij som den 2dre skulle fortsätta sin marche åt Spanien men då de skulle marchera så nekade de att gå vidare om de ej ähhöllo sin sold som de ej utfått på flere dagar, hwarföre de ärhöllo tillstånd drjöja till d: 3 die då Utfått sin rätt. Gick Capt: Cederskjöld från vårt Hushåll.

2: wari Protestantiska Kyrkan och afhörde en wacker predikan på Franska.

Aprille 3.- skref några rader till Kröningswärd i Metz fick den obehagliga nyhet av Gazetterne⁶² att vår Konung blifwit afsatt och att Hertig Carl af Södermanland blifwit Swenska folkets Regent. Gud hielpe vårt fädernesland att ej twedrägt och Blodsutgiutelse aldeles förstör alla dess inwånares Wälfärd och Wälmåga.

4.- alt sedan den 1:sta war det Kalt och Snögade Som oftast. Kom Baron Strömfelt från Paris.

5.Gaf Gazetterne myckan anledning att tro det krig skulle med första utbrista mellan Österrike

⁶² Tidningen var [Journal de l'Empire](#) som refererade till ett brev skrivet i Stockholm 15 mars.

och frankrike och att Drottningen af Preussen öfwerända kastadt Franska Systemet i Ryssland och att detta rike woro nu emot Frankrike och skulle deltaga i Kriget med Österrike mot franska Kejsaren äfwen att Ryssland gjort fred med England.

8. Uphörde mitt Abonnement för Spectacklet

9.- bref af Hedberg och Forsslind. Ärhölls den nyhet att posten till Swerge är öpen

11. –war mot kiöpt Billet på L'Operan. Kom Kröningswärd hit från Longwij

7. – började Lieut: von Schwing äta i vårt Hushåll Slutade Natt och Dag och Cederskiöld att äta där

14.- Passerade L'Empereur et Roi Napoleon genom Nancy och fick jag det nöijet Se hans näsa och mun, samt bröstet och Knäna av hans Gemål, för öfrigt kan jag ej säga hwarken att jag har sett eller intet Sett denna Europas Beherskare och folkförstörare.

15. – kom Cornette Mörener hit från Longwy, fick bref af Brockman.

16. – Regnade ducktigt på Aftonsidan

17. Skref hem till Mine föräldrar och syskon öfver Norje

21. och 22. Skref till Mine föräldrar, Olof Geté och Morbror Lilljehök, öfver Hambourg och Kiöpenhamn

23. – fick åter bref af Bräckman, war wid Byn Essée.

24. – war wid ett Litet Slott hette Monticule.

25. – war wid Byn Tomblon

26. – ankom den nyhet Fransoserne Segrat öfver Österrikiska Armée d: 20 och att Slagtningar förefallit d:21,22, och 23. Och att 30.000 man Österrikare blfwit fångne ⁶³

Nu började Sedan värmen och wackert återkommitträd och växter att riktigt Grönska och Blomma.

Kölden hadde fördärwadt de i Slutet af förra månaden framkomna Blom och Löf

Maj/

⁶³ Här avses [Slaget vid Abensberg](#) den 20 april som följdes av flera andra slag samma vecka.

1- war wid Klostret Chartreux de Beaux-cerf wille (Bosserville)⁶⁴ wid Byarne Tomblén och Neuwe-wille.

Detta Kloster war före Rewolutionstiden bebott af 24. st: Munkar af Chartreuser Orden. - Det är Suberbt bygt och liknar sielwa stora Byggnaden ett stort wälbygdt Slott, -bakom stora Huset är så många Celluller som det war munkar, uti hwarje Cellulle war 2ne rum och en sorte Skafferi med Wind samt en liten trädgård i hwilken hwarje munk odlade de till hans lifs bibehållande tienlige växter och fruckter, alla dessa Celluller omgifwa en stor Grön Gräsplan som tiende till Promenade för munkarne hwilka annars aldrig behöfde blottställa sig för luftens Ombytlighet ty de hadde en lång Corregidor att promenera sig uti, som war uplyst af 29 fönster på hwarje Quadret Sida.

Original uploader was [Freb](#) at [fr.wikipedia](#)

4. - kom fendrick Oldenbourg hit till Nancy från Longwy. bref af Broockman.

5. war wid ett tegelbruk vid Namn Villey och wid ett Ci-dewant Kloster, nu mera Dårhus wid Namn Barrewille. Dessa båda ställen är belägna på en trackte i mellan vinplantager och

⁶⁴ Rätt stavning är Charstreuse de Bosserville, uppfört mellan 1666 och 1687
https://fr.wikipedia.org/wiki/Chartreuse_de_Bosserville

Trädgårdar samt Charmanta Ängar. började Fend: Oldenbourg äta i vårt Hushåll.

6. - skref till Broockman

12.. Intog Keijsareren Napoleon Österrikiske Hufwudstaden wien.

25. - kom Lieut: Wohlfeldt och Baron Leijonhufwud samt Cornette Swensson hit från Longwij.

27. - kom Ryttmästare Plomgren från Paris och hit.

Annars Mycket enformigt Lefnadssätt, utom det att Promenadarne blefwo tätare af ordsak att den wackra årstiden nu bringat alting i Sin Högsta fägring, och Neijden kring Nancy blifwit förtiusande.

/Juni/ 1. - kom Capt: Haij till Nancy från Paris.

Började Baron Leijonhufwud äta i vårt Hushåll

3. - kom Baron Friesendorff hit från Paris och Longwy

6. - bref af Hedberg och Forsslind

12. kom Bräckman hit från Longwij

17. - kom Baron Adlerswärd hit men blott på wisite

15. - skref till Hedberg och Forsslind

26. - kom Öfwerste Lieut: Biörnstierna och Gref Loewenhaupts hit från Strasbourg och reste den 29. åter dit.

Junij 28.- Skref till Forsslind med Soldaten Redeboge som försökt genom rymning komma åt hemorten men blifwit Ärtappad och förd härigenom Såsom Arrestant.

29.- Skref till General Friessendorff och Capt: Swinhufwud för öfrigt passerades tiden som wanligt och ingenting märkwärdigt föreföll inom den kretz wij här bebodde.

/Julij/ 6. bref af Hedberg.

18. Kom Ryttmästar Lancken hit från Longwy.

25. reste Adjutanten Baron Friesendorff till Paris.

26. skref till Hedberg.

16.- 23.- och 30.- war i Protestantiska kyrkan.

Aug. 2.- Kom Fendrick Törneblad hit från Longwy.

6. reste baron Banér till Plombier.

8.- bref af Hedberg från S:t Quentin.

12.- började bref från Swerge ankomma Som gått öfwer Stralsund. Skref till min broder Thure i Mariestad. Kom underrättelse att Majoren Grefwe Carl Ridderstolpe fått ordres af Krigs-Ministern att inställa sig i Paris.

13.- war i Protestantiska Kyrkan.

14. Kom bref från Gref Ridderstolpe, att han får resa till Swerge och att man fick skicka bref med honom. Skref hem till Pårp till min fader och syster.

15. - Firades Kejsar Napoleons födelsedag medelst flera Massor, Processioner, Skiutande, Ett ganska wackert fyrverkerij, Illumination i hela staden och Sluteligen en stor Bal på Hotel de Ville.

16. - skref till Grefve Ridderstolpe, Morbror Lilliehöök och Otto Wästfeldt samt Olle Gete. Passerade Kejsarinnan helt hastigt och tyst genom Staden. Goutterade hos Fresé, en God Melon. reste Capt: Haij och Edenhielm till Plombier.

17. Kom Ordres till Prefecten i Staden att 500 man af de retirerade Militairer skulle samlas och afgå till Holland mot Engelsmän: de som ej wille eller för Ålder och Siuklighet ej kunde gå mistde dem tillagde Pensioner.

18. - kom ordres att 2000 af NationalGardet skulle upbådas för Genast afgå till Holland, denna extra Conscription förordsakade ett stort tumult bland stadens innewånare men som dock läto inskrifwa sig och afmarcherade d: 23 och 25 Aug:

19. -Kom Nyheten att alla i Longwij warande Swenska Officerare och Siöfolk skulle afgå till Pont-à-Mousson för att där wara i Depot.

20.- Reste Öfw: Lieut: won Platen hem från sin fångenskap som han på sin parolle d'honneur fått lemna medelst Kejsarinnans bemedlande.

22.- war wid Elackt humeur, elackt wäder inga bref från Swerge.

23.- likaså.

24.- wackert wäder, återwann mitt wanliga humeur.

25. -reste Ryttmäst: Plomgren till Metz, för att råka Gref Ridderstolpe. 24. for G. Wohlfeldt, och Oldenbourg till Pont-à-Mousson för att råka deras Kammerater.

26. återkom sistnämde Herrar. Kom Fendrick Tisell hit för att bese Staden och reste Kl: 6 om f:m d: 27. åter till Pont-à-Mousson. Gick Bräckman till P.à Mousson

27. - återkom Plomgren utan att hafwa råkat Gref Ridderstolpe

28.- återkom Bräckman. Återkom äfwen Baron Banér från Plombier. Bref af Forsslind från St: Quentin. War i trädgården wid Général Receweuren Monceys gård på Petit Malgrange. På gården står ett stort Castanieträd som Kong Henrik IV syster planteradt.

29. - war wid St Nicolas en Bourg 2 Lieu från Nancy på vägen åt Lunewille. där är en kyrka som är 400 år gammal bygd af en Bénédictiner Munck wid Moise, kyrktornen är ganska höga och synas på ganska långt afstånd ehuru kyrkan är placera i en dæld. Kyrkan är mycket stor och har 10 altare, innom ett skrank war vår Herre Christus förestäld liggande i Grafwen och de 3 omgifwen af Quinnorne som kommo för att smörja och röka hans Kropp. man Offrade på det sättat att man kastade in i detta Skrank pengar då Skåpet i Biskopens närwaro öppnades. Swenskarne woro i denna lilla staden under 30 åriga Kriget och brände hela staden och spolierade kyrkan.

30. - gick Capt: Hageman och Arbin till Pont-à-Mousson

31. - kom de tillbaka

/September!

1.- tyst och stilla

2.-kom Reuterswärd och Do åter till Do kom de Hugneliga tidningar att eij Ryssarna gjort så stora framsteg som Awisorne berrättat och att Gref Essén Nu wäntades till Paris. men inga bref hördes utaf.

4.- kom med awisorne den nyhet att Gref Essen ankommit den 27 aug till Stralsun för att därifrån d: 31 fortsätta sin Ambassades resa genom Hambourg till Paris.

8.- kom Capt: Haij och Edenhielm åter från Plombier

Sept: 13.- Skiedde mig den Stora Glädjen att emotaga bref ifrån mine K: Slägtingar i Swerge som jag alt Sedan min fångenskap med Sådan oro och fruktan förwäntadt nu fick jag bref af min K: Morbror Lilljehöök med den tillfredställande nyhet att mine Gamla Älskade föräldrar och alla mine K: Syskor och Slägtingar lefde och min Ädla och Käraste Fredrique ett ehuru ganska

gammalt dock för mig intressante bref, Men Glädjen är alltid följd af Sorg, så war och detta bref, ty det förkunnade mig äfwen Min Wördade Farbror Gétés⁶⁵ död. Faster Beate och Syster Charlotte hadde äfwen glädt mig med några wälmenande rader. Började låta mina moustacher växa.

14.- kom nyhet att Gref Essen passeradt Hambourg d: 5 Sept: och att General Amiralen Puke gjort Landstigning i Norrland för att kringgränna Ryssarne, som genast börjat draga sig tillbaka.

15.- började skrifwa till min Goda wän Fredrique

16. kom Capt von Böhnen, Lieut: Hygrell och Rytt: Rosenquist samt Siö Capt: Hielmström hit från P:m:

17. reste Hygrell, Rosenquist och Hielmström åter till P:a-m

18. - Skref och afskickade bref till min morbror Lilljehöök och Fredrique

19.- reste Böhnen åter till Pont à Mousson.

24 och 25.- fête i Byn Dessai. 25. reste Majorerne Danfeldt och won Schantz åter till Swerge och Pommern på sin Parole d'Honneur.

28.- reste Fend: Oldenbourg och v. Yhlen samt Lieut: Mörner

29.- träffades bland de Österrikiske fångne Officerare som nu återwände till sitt fädernesland en Svensk wid Namn Wimmermark som nu war Premier Lieut: och hade tient 10 år i Österrike, han hadde förut tient som Styckjunkare⁶⁶ wid Wendes Artellerij och äfwen wid Dahl wargerneringen⁶⁷ under finska kriget.

30. fick den Underrättelse att Ambassadeuren Gref Essen ankommit till Paris d: 27 i denna månad och genom en Svensk awisa Utförlig berrättelse om en bataille emellan Swenskarne och Ryssarne wid Umeå som förefallit d: 17, 18 och 19 Aug:- en min kammerat Capt: Stierneld hadde där blifwit blesserad, med flera andra kände Officerare och Stridskamerater.

/Oktober/ 4. - fick bref från Inspector Lood, med inneliggande till Sergeant Forsslindh. Skref till S: F: i St Quentin och öfwersände dess bref, samt bref till Rustm: Belfrage och Soldat Skalk af DahlRegte

⁶⁵ JADs blivande svärfar, Sten Ulrik Geete

⁶⁶ Benämning på innehavare av den högsta underofficersgraden inom artilleriet, motsvarade fanjunkare inom infanteriet. Termen förekom från och med förra hälften av 1600-talet.

⁶⁷ Gustav III lät bilda en reserv för de indelta trupperna, s.k. *vargering*. Denna inrättning vann betydligt större stadga i Finland än någon annanstans i riket. År 1776 bestämdes, att två rotar eller rusthåll skulle förena sig om en karl, som antogs efter samma grunder som ordinarie manskap, erhöll lega och andra förmåner, men inte alltid ett torp. Vargeringsmanskapet hade äldre beväpning och saknade uniform [Uppslagsverket Finland](#) (1982)

2: reste Cornette Swensson till Longwy, Capt: Wohlfeldt till Pont-à-Mousson

5. reste Cornette Bahr till Pont-à-Mousson

8.- kom Swensson, Wohlfeldt och Bahr åter till Nancy

6.- war med Törneblad och Brookman i Trädgården wid Champigneul

10.- kom Hofmarchalken v. Platen hit från Pont-à-Mousson

11.- kom kammarherren Baron Rammel hit till Nancy; han passerade blott Staden för att sedan fortsätta sin resa till Montpellier och Nice, där han för sin hälsa tänkte passera wintern

12. började ryckten i Awisorne om att fred mellan Ryssland och Swerge woro afslutad

14.- blef detta ryckte bekräftadt med Säkerhet, Freden blef undertecknad den 12 Sept: i Fredrickshamn och Ratificerad i Stockholm och Pettersbourg den 17 Sept: , äfwen gick allmänns rycktet att freden emellan Österrike och Frankrike blifwit Sluten i wien den 27. Sept:, hadde den Oskattbara förnöijelsen att emottaga ett kärt och efterlängtadt bref från min Hulda och Ömt Älskade Moder, med de glada Tidningar att alla mina slägtingar och wänner mådde wäl. hela denna förfluta wecka har warit ganska känbart kall ehuru wackert wäder.

15. kom Gref Loewenhapt hit från Strasbourg och reste d: 18 till Paris

17-18 giordes wendangen kring Nancy. 18 fick fref af Broder Thure med Nyheten om att han är Gift. Reste Ryttmäst: won Der Lancken och Capt: Baron Strömfeldt till Pont-à-Mousson

Source gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France

Tapet från 1799 med motiv från vinskörden- vendange

19. reste Lieut: Baron Leijonhufwud till P.a.M:

Oktober 20.- såg 1 hustru och 1. Österrikisk fånge Guillotineras på plats de Grève. War wid Croix gagnée.

21. kom Lancken och Strömfeldt åter från Paris, skref till min moder

22.- kom Leijonhufwud åter från P:a Mousson, skref till Fredrique

23.- skref till Rådman Norström i Hedemore och till Broder Thure i Mariestad. bref av Sergeant Forsslind.

25.- Kl. ½ 4 om morgonen passerade Kejsar Napoleon genom staden utan att någon af Swenskarne fick se honom.

26.- firades min 33 födelse dag i Några goda wänners Sällskap.

27.- skref till Forsslindh

31.- kom Fendrickarne von Yhlen och Oldenbourg åter från Paris

/November/

1.- reste Cornet Svensson till Paris

2.- fick bref från Handelsman Broström i Paris med värdet af 100 Rds Hamb: B:co som utgiorde i franska pengar 22 Louis d'orer 9 Liw: 13 Sous. Kom från den Hugneliga⁶⁸ Underrättelse att wij få gå hem till Swerge.

4.- skref till Herr Général Lieutnanten Baron Friesendorff. utfick ofwen omnämnde penningssumma hos Banq. Raybois

5. - Skref till Min Morbror Lilljehöök. som fortsattes den 22. i samma Månad och afsändes samma dag

6.- reste Capt: Wolfeldt till Paris

8. - reste Adjutant Dubb till Paris

11.- fick bref Forsslindh från St: Quentin

18.- Dog i Ponta Mousson Major och Riddaren Christoffer Leijonhjelm.

21.- war jag på begrafning efter förenämde Major i Pont a Mousson, dit jag åkte, och gick hem och anlände Kl: 10 om aftonen till Nancy, där den glädjefulla nyhet att ordres till hemmarese wore ankomne och att wij med möjligaste förste skulle afgå.

22.- skref till Morbror Lilljehöök, Broder Eric, Olle Gete och till min Älskade wän

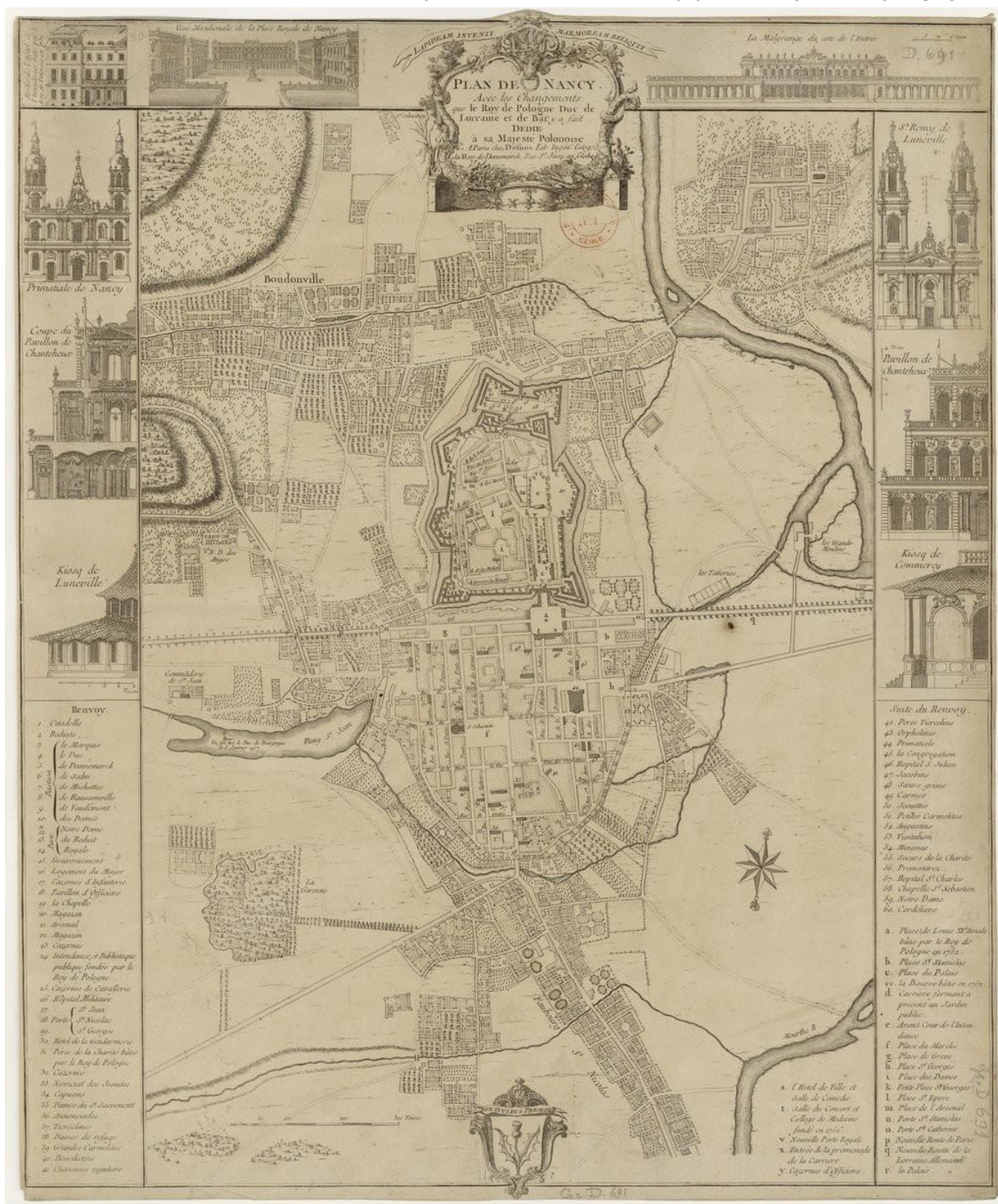
November 1809 till april 1810 På väg mot friheten i Sverige

23.- packades alla mina saker in och reglerades alla Liquider.

24.- Kl: 6 om morgonen reste jag i sällskap med Fend: Berger från den wackra Staden Nancy där wistandet varit alt Sedan d: 4 Martij. Nancy är räknad bland Frankrikes wackraste Städer, i synnerhet utmärker sig Plats du peuple, Plats och proménade de la Carriere och Plats Alliance, hwilka Ställen är de wackraste i sitt slag som jag någonsin sett, alla husen däromkring äro bygde med den högsta smak och symétrie, och alla taken omkring plats du peuple äro prydda med Bilder af Olika Storlekar men som genom sin placering förordskpa en angenäm effect, en

⁶⁸ Hugnelig= god, glädjande, tillfredställande (SAOL)

angenäm och Under sommarhettan délicate promendade är straxt bredvid plats du peuple,
kallad Pépinière, staden är stor, wälbygda hus, och raka och Breda Gator, här finnes
Förstäderna inberäknade 11. Catolska Kyrkor, en Protestantisk kyrka och ej Juda Synagoga.

Source gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France

Där är och ett Lycée eller en Académie där omkring 100 Unga Gåssar på Statens bekostnad upfostras. ett hittebarns hus, i hwilket du fanns omkring 4000 barn. Där är 35000 innewånare, i förstaden St. Nicola är Stanslaii kyrka uti hwilken Konungen Stanislaus af Polen är beGrafven och är till hans minne Så wäl som till hans Gemåls Superba Mousauléer upsatte arbetade i Skön Italiensk hwit och Swart marmor och gjort af de största Mästare. Dess Monumenter war jag flera gånger at beSkåda och för hwarje gång blefwo de Skiönare typ man Kan Aldrig nog beundra den smal och den Grace hwarmed de äro giorda. Ehuru jag under mitt wistande där haft det mästa nöije under hela min fångenskap lämnade jag likwäl med Gladt och hoppfullt hierta detta ställe och efter att hafwa passeradt Pont-a-Mousson ankom jag till Metz, Kl: ½ 3 om eftermid: där Quarter togs på Wärdshuset Fasan.

25.- passerades i Metz under wäntan på Diligencens afgang till Luxembourg. alla fästningswerken besågs som äro Ganska Ducktiga, samt war jag för 3dje gången i den Superba Cathédral Kyrkan. upphann oss Knorring, Natt och Dag samt Cedersk.

26.- Kl: 5 om morgonen reste från metz till Thionwille en liten men wälbefäst Stad, där en mängd spanska krigsfångar woro i Dépot, och ankom Kl: 5 om aftonen till Luxembourg denne i Historien så Namnkunnika fästning är af mig redan till en del beskrfwen förledit år då jag war där på en stor fäst - nu kunde jag ej få se någon ting vidare, än de utomordentligt staka fästningswerk genom hwilka wij den 27. om morgonen passerade då resan fortsattes till Trier, de två innersta fästnings Grafwarne är sprängda utur sielwa berget, och i sielwa fästningswallen och wid Portarna äro Cassematter inrättade för omkring 30000 man, denna fästning har ej blifwit intagen utan genom Swält och föräderi. wij passerade genom en liten stad wid namn Grewenmacher, där md: åts, och en By wid namn Wasser Igeln, (Wasserlisch) där ett torn war uprest, såsom Grafwård åt en Romersk Kejsare som där dödt, men hans namn fick wij ej weta, Kl: 7. om Afton ankom wij till Trier⁶⁹ denna en af de 3 fordna Andeliga Curfurstarnas residentsStad, och där passerades hela dagen den 28. Staden är Stor men illa bygd och smala och krokiga Gator och bygd på tyska wiset med Gaflarne af husen wände mot Gatan, population Swarar ej emot Stadens storlek, och den har förlorat all sin wälmåga sedan den kom under franske wäldet och sedan Anderliga Curfursteliga Magten uphörde, där besågs Cathédral Kyrkan som är stor och Mayestätiskt Skön, och har ett owanligt Godt orgelwärk, och ett Superbt Altare som war rikt beprydt. fursteliga Slottet war till en del förfallit men hadde ett wackert läge wid Mosel flodens Strand, här war och en Gammal Kyrka som warit bygd av de Romare, men aldeles förfallen och blott tienlig till Skygd för forglarne under nattens mörker, wid hadde här Quarter på La Maison Rouge, ett godt ställe, där wij började få ombyte på mat och fick i stället för den lätta och délicate franska maten smala på den starkt födande tyska rätterne. Här träffade Lieut: Lindeman, Sparrskiöld, Brömsen, Schwing, Frése, Fend: Borteij, Bror Yhlen och Cornett Ysedom samt Comis Mess oss, men som likwäl ej komma att i vårt sällskap fortsätta resan.

⁶⁹ Trier anses vara Tysklands äldsta stad. Den grundades av Kejsar Augustus år 16 f Kr. På 400-talet hade staden runt 75 000 invånare vilket gjorde den till en av de största inom det Romerska riket (Wikipedia)

Wasser Igeln,
Modell av Trier år 1800 foto Stephan Kühn

Kl: 5 om morgonen d: 29. forsattes vår Cours på en högst infam wäg, i watten, öfwer watten Berg och Dalar till Whittlich en liten stad där middag åts, och beskådades en Gudomligt Skiön Mamsell, Värdens Dotter, resan fortsattes sedan genom en mindre angenäm Nägd där war mycket Snö och ut och uppför de grufligaste Backar jag i lifstid har sedt, till en stor By wid namn Luzeradt, där nattquarter togs på Diligence Contoiret, KL: 6. om morgonen d: 30 forsattes resan i början med 6 och sedan wij kommit uppför 2ne Horrible Backar endast med 2ne hästar, middag åts på ett dåligt wärdshus i en liten Bourg wid namn Pollich, och ankommo wij Kl 1/2 7 om afton till Coblentz där fendrick Berger skildes från vårt sällskap och reste med diligencen om morgonen d: 1 Dec KL: 4 till Cöln. war Capt: Cederskiöld illa siuk om natten D: 1 Dec. Man skulle blifwit en dag öfwer i Coblentz, men efter ett hastigt rådslag beslåts att hyra en liten båt som förde oss till Cöln mot 9 livres på person, således blef ej Staden besedd vidare än hwad man wid passagen till Rhinflodens strand kunde se, neml: att han war wälbygd, med raka Gator, wackre torg och en Superbe Situation utmed Rhinströmmen, mitt emot staden på andra sidan floden är den namkunniga fästningen Ehrenbreitstien belägen, men hwilken af oss ej medhans att beses, under vår Segling som gick fermt och Lyckligt beskådades de Sköna Situationer af hwilka Rhinflodens Stränder är beprydde wij passerade Wackra byar, Herrgårdar,

Slott war ett lustslott som tillhörde nuwarande konungen av Néapel, Murat, af Städer, Andernach, Lintz, där middag åts, Bonn där natten mellan den 1. och 2dre passerades samt flera mindre märkwärdia af gamla fästende 7. så kallade Sieben Bürgen eller 7st Borgar belägna 3 på vänstra och 4 på Högra Rhenstranden hwilka efter berrättelse warit i forntiden bebodda af 7. Bröder som alla älskade en och samma Princessa 6. af dessa blefwo dödade af en bland dem, som förde sin eröfrade Älskarinne i Kloster som han låtit bygga på en ö mitt i Rhenfloden och af Naturen placerad mitt i mellan dessa omnämde Borgar, och utwalde denna efterlefwande Brodern den högsa och den ön närmast belägna Borgen för sitt Boningsställe för att därifrån kunna bewaka sin Dame, - detta kloster har sedan blifwit förbättradt och instiftadt till ett NunneKloster och finnes där ännu i dag nunnor. -Bonn war en stor och tämmelig wälbygd Stad, men inga märkwärdigheter besågs ty Kl: 7 om morgonen d: 2. reste wij därifrån till Cöln dit ankomsten skiedde Kl: ½ 11 och quarter togs på Wärdshuset St: Esprit. här besögs den Owanligt stora och så wäl ut som inwändigt med Superba arbeten beprydda Cathedral Kyrkan, sielfwa Choret öfwer Altaret war 350 Romerska fot högt och alla fönstren i detta höga Chor woro af bränt Glas förfärdigat för 600 år sedan, på Altaret låg en Sten af Swart marmor som war 28 fot lång och 14 fot bred, många af de i denna Stad fordom Regerande Andeliga Churfurstar woro här begrafne och i Kropslig Storlek uthugne i wit Marmor så naturligt giort att de alla tycktes wara lefwande och man blef helt frapérad wid åsynen af desse liksom ännu rörlige skönt arbetade buster, i den öfrige delen av kyrkan war eij särdeles märkwärdigt utom de Äldrige af Bränt Glas föfärdigade fönster på hwilka än i dag man i de mäst brillanta färger såg alla i Gamla testametet förefallne händelser, såsom då Moses actandes får i en törnebuske uptäckte eld utur hwilken Herren syntes etc: etc: Kläck tornet som för 200 år sedan blifwit börjat och till mer än hälften fullgiort, har eij sedan blifwit fulländadt, det som war bygt war giordt i Mosaik och ganska Superbt. I Cöln finnes 365 kyrkor af hwilka största delen för närwarande eij äro anwända till Religions utöfwande, utan tiena nu såsom hö och andra Magaziner, här förfärdigas det renomerade Eau de Cologne och Kjöptes en stor Quantité däraf af Swenska Offic: ne.

28. I Trier.

3.- Kl. 7 om morgonen fortsattes resan i Hyrwagn genom Staden Neuss där middag åts, en liten men wälbygd Stad, Kl: 5 ankom man till en Liten Stad Ördingen där nattquarter togs hos en ganska Hederlig Wärdshus wärd.

d: 4 Kl 6 fortsattes resan genom en Stad Rhinberg där ett strängt Yrwäder twang oss att intaga en d dugtig frukost, genom en liten Stad Butr förstad till Wesel och efter att där hafwa rangeradt våra franska pengars öfwerförande till Wesel, fortsattes resan till fots öfwer Rhinströmmen med af Glädje hoppande hjertan, att hafwa kommit Lyckligt ur franska Gebitet och intogs i Wesel Quarter på wärdshuset König won Preusen. Wesel är en ordinairt stor stad tämmelig wälbygd

och starkt befästad, den tillhörde fordom Preussen men sedan fyra år är den lemnad till franska riket. d:5 efter wanliga wisiter på fem skärskilte Bureaus af franska Autoritéten, ficks Quarter hos en klädes handlare wid namn Seib en tiok och frodig man, som hade en munter och pratsam fru. Samma dag kom Lieut: Schwing och Com: Maas.

den 6. kom Fend: Berger, Lieut: Gref Loewenhaupt och Lieut: Mörner från Paris.

d: 7. kom Frése Sparskjöld, Lindeman, Börms, Borteij, Ysedom, B Yhlen och Capt: Ahrén, fick bref af min Älskade Frédrique och syster Sigrid, skref Swar samma dag till frigga

d: 8. kom Lilljeström och Köhler, samt Baron Palmstierna och Capt: Wolfeldt.

d:9. belf Commenderad att taga Befälet öfwer den 2dre från Rocroi hit ankomna Soldat transport, fick bref och Quittencer af Forsslindh på till honom och Hedberg öfwersände pengar.

d:10. kom 8 st: däribland Fend: Kröningswärd af våra Kammerater och 5. Siö Capt.

13. - Skiedde aflefwerings Munstring på från Rocroi ankomne Manskap som Quitterades af Öfwerste Lieut: Baron Parmsierna, och emottogos af Lieut: wid LifGrenadiererne Nijsbeth, som biträdd af Fend: Natt och Dag och Törnblad samt Lieut: won Köhler skulle afföra denna transport bestående av 304 man Underoff: Corp Soldater och Siömän till Wismar.

14.- gick nyssnämde transport, reste äfwen flera Swenska officerare neml: Leijonhuf: Oldenb: Mörner och Loewenheupt Tisell med fru och Son, Reuterswärd, Lindeman och Dubb, som samma dag ankommit från Paris och såsom Courir fortsatte resan Directe till Swerge

15. - for Hofmarschalk Platen Silentz och Capt: Muhlenfeldts,

16. - reste Rosenquist, Lilljeström, Berger och Nygren

17. - reste Baron Banér, Otto Wolffeldt och Braun

18. - reste Major Gyllenbögel, i Sällskap med SiöCapt: Kraft den försupne Capt: Töffer och en Smålänsk UnderOff: wid namn Cederbland som för sin oduglighet och liderlighet blifwit ansedd som afskrap, således ett sällskap mindre waldt och eij hedrande för Major Gyllenbögel. Styrmän och Siö-Capt: reste också alla dagar härifrån till Wismar.

19.- Kom första transporten från St: Quentin bestående av 250 man UnderOff: Soldater och Siömän. Samma dag blefwo de besigtigade af Lieut: Sparskjöld och Adlerbielke.

20.- Utdelning av Klädespersedlar för nyssnämde Colonne.

21.- afgick oftnämde Colonne under Capt: won Hegemans befähl, biträdd af Lieut: won Muhlenfeltz såsom Regts Quartermästare, samt Capt: Cederskjöld, Lieut: Rudebeck och Cornette won Bahr. Samma dag ankom 2dra transporter från St: Quentin som besigtigades af L Lieut: Wahlberg och Fend: Kröningswärd

21. giordes diwerse små wisiter hos Borgarne som alla wäl emottogo oss svenskar

22. Utdelning af Kläder till Manskpet

23. Afgick denna transport stark 250 man under Lieut: Sparskjölds befähl Lieut: Wahlberg gjorde Regts Quartermästare dienst, och Lieut Faxé, fend: Kröningswärd samt Lieut: Adlerbielke biträdde i dienstgörningen Lieut: Sparskjöld.

24. Skref till min Syster Sigrid och till General Friesendorff, och öfwersände Rulla på Manskpet samt begärde Permission att från Ystad resa hem till mine föräldrar. Ankom 3:die transporten från St: Quentin som Besigtigades af Mig, Lieut: Baron von Knorring, Lieut: de Frésé och Fendrick Borteij. Juhl Afton firades på Wärdshuset König von Preussen af alla i Wesel warande Swenske Officerare och Fahn Junkare, med en Soupée och därwid dracks en Bähl - denna lilla lustbarhet war ganska dyr och kåstade 6. Liw: 6 Sous per man.

25.- skiedde utdelning av Kläder till Manskpet, uttogs af mig och Fend: Broockman aflönning och feuille de Route för nyssnämde Collonne, bestående af 307. man Under Off: Soldater och Siömän.

26.- Afgick under mitt Befähl nyssnämde Styrka - Fend: Broockman gjorde Regts Quartermästare dienst och Lieut: Baron von Knorring, Lieut: de Frese och Fend: Borteij woro mig i denna stränga dienstgörningen behjelpige. Kl: 8 om morgonen afcik wij från Staden Wesel och ankommo Kl: 3 eft:m till en liten Stad i Hertigdömet Ahrensberg wid namn Dorsten 6 mil under wägen passerades ett Slott wid Kater som ägde den mäst fördelaktiga och Skiönaste belägenhet som man will Önska; fick quarter hos Herr Reinzig, en Wärdshusman. föregående natt hadde mycket Snö fallit i den Diupa Smuts som här på alla vägar fans i öfwerflöd

d:27 gick med Colonne från Dorsten kl: 7 om morgonen och ankom till Staden Dulmen kl: 3 om eft:m: 6 mil, NB. tyska, wij Passerade genom en ganska wacker trackt och woro utmed wägen flera stora Grafwärdar af Sten som Utmärkte stora fältHerrars och Märkwärdiga Fruntimmers hwiloplatser, Men hwilkas namn af tiden blifwit utplånade äfwen Giordes en liten halt wid genomgåendet af den lilla Staden Haltern. Quater tillika med Broockman ficks hos Herr Schröder på ett Wärdshus där Mådde wij ganska wäl. emellan Dulmen och Munster kom wij åter in i Hertigdömet Berg och Cleva??

d: 28 Kl ½ 7 om morgonen afgick jag från Dulmen åtföljd af Colonne till Munster 7. starka tyska mil, och den aldra gemenaste wäg man nånsin kan imaginera sig, men till wär Lycka så war det om natten starkt frusit, som lättade mycket wår marche i den bottenlösa wäg som här war, flera stora wagnar woro nedsunkna och Bönderna Arbetade strängt för att få dem flott. Jag Ankom till munster kl:2 eft:m: och fick Godt Quarter tillika med Knorring och Broockman på Wärdshuset Stadt London. Om Aftonen war jag Fresé, Borteij och Bräckman på Spectacklet där en Piece kallad Besöket upfördes. Spectacle Salen war ganska illa Eclairerad, actearne spelte

tämmelig braf. Flera wackra frumtimmer woro där synliga, men alla tiocka och wälfödda. 29. - rastades i Munster, Besigtning med Manskapet, Upwactandes Commendanten och Krigscommissarien. Besågs en Rewue som Commendanten förrättade med de i Staden Berg och Clewiska Husarerne. besåg Staden som har en Skön belägenhet utmed floden Lippe wackra Gator breda och raka wälbygda hus, och Sköna och stora Torg, hwaribland utmärkte sig Domplatsen och nya torget Bredwid Slottet - Äfwen war jag inne och Besåg dem Salen i hwilken den namkunna freden blef Sluten 1648 då Swenska Drottningen Christina Dicterade lagar för Europas Potentater, i Denna sal sågs Gref Oxstiernas, Rosenhande och Salwius Portraiter, som woro omgifne af de wid denna fredsCongress warande öfrige Ministrar och Gesandter 36 till antalet, alla af dessa Herrar hadde haft en med deras wapen utsydd Dyna att sitta på då de woro församlade och alla dessa Dynor woro ännu lagde i samma orning och med omsorg förwarade. Ny nyttjades denna Sal då Conscription på Soldater förerättades. Äfwen besågs den första kyrka som blifwit bygd i Munster samt den nu warande Cathédral kyrkan. Jag blef äfwen införd på Cassino af Herr Öfwer Justitie Rådet won Barholtz som äfwen wisade oss de förut nämde märkwärdigheter. Äfwen blef för mig ett ganska högt torn utwisadt i wilket efter berättelse flera général blifwit för begågne brott på ett ganska Grymt sätt om lifwet bragte. Efterm: skulle vidare staden beses af oss, men ett infallande strängt yrwäder gjorde detta förslag om intet Soldaten wid Lif Grenad: Regt: 138 Hagel blef härstädes på sjiukhuset afpolleterad, denna dag.

30. afmarcherades från Munster till Wahrendorff 6. Stunder, den lilla Staden Telge passerades. i början godt wägelag ty det hadde frusti om morgonen sedan regn och slaks. Soldaten Kullman af LifGrenad: blev om morgonen till Siukhuset afpolleterad. I Wahrendorff är en mängd Strumpfabriquer annars ej Stor Stad ej wacker eller wälbygd, Min Wärd war Kjöpmann och hetten Bahlman, godt Quarter.

31. marcherades till Biellefeld 9 starka stunder Swårt wägelag till slutet. backer och mycket snö, hadde den Ledsamheten att 2ne gångor gå wilse ty bönderne wille ej wiss wägen eller knapt tala då man tilltalte dem. fick tillika med Frése och Knorring godt Quarter på Wärdshuset Tre Kronor Frése gick på Bahl och kom ej he förr än kl 2 om morgonen den 1 Jan 1810. Frése och Knorring hadde ont i fötterne och åkte därför hela dagen. I Bielfeld äro de bästa Lärfts fabriquer i denna del af Tyskland. Mellan Wahrendorff och Bielfeldt.

1810

1. Jan marcherades till Herrfort 4 små stunder och ankom i godt quarter på ett Wärdshus Kl: 12 om middagen. liten stad inten ting märkwärdigt

2. marcherades från Herrfort till Minden 8 stunder Godt warmt wäder och tämmelig god wäg ehuru Slipprig. Emot förmodan befans denna stad ej wara så stor och så wacker som wij enligt beskrifning hoppades, och i synnerhet war folket där ganska twärs och ohöflige och Quarter fick jag änteligen på Wärdshuset Stadt Berlin.

3.- besågs staden, giordes upwagtning hos Commendanten, besåg en Luthersk Kyrka som ej war för någon del wacker, ett Ephitaphium efter en Svensk Général wid namn Georg Hällen

fans och besågs i denna Kyrka. Köpte Lärft 30 aln: till Skjortor. Besigtning höls med Manskäpet. Staden har fördom hört till Svenska Kronan och Svenska Wapnet fans ännu på flera publique Byggnader. här Passerades floden Minden

4.- Marcherades från Minden till Leese 6 starka Stunder. Leese är Liten så kallad Flechen, där war höfligt och wälmenande folk bodde på Påsthuset godt Quarter. Bräckman reste förut med Påstagnen

5.- från Leese till Niembourg 4 små Stunder. Niembourg är en tämmelig wacker stad men ej stor här träffade Fresen en Fransk Officer som kom från Swerge dit han deserteradt från Engelska fångenskapen

6. från Niembourg till Rethem 5 små stunder, öfwer stora Junghedar och släta Järden där blott löss sand fans. Rethem är en liten och illa bygd stad Bredewid floden Aldern. Quarter hos Pastorn som war godt. Borteij bodde tillsammans med mig. Frese glömde sin Kråsnål i sitt Quarter

7. Från Rethem till Walsrode 4 små Stunder ingen stor wäg, genom de beständigt warande Liunghedar swårt att gå rätt, men kom dock lyckligt fram. Walsrode är en Liten men wälbygd Stad, Godt Quarter på Ett Nunne Kloster hos Abbedissan Puffendorff, som har släktingar i Swerge bland andra Baronerne Wrangel. War på Stadens Klubb där så wäl Damer som Cawallierer woro församlade för att spela Kort och öfwa pant lekar men Särdeles artiga woro de ej mot oss utlänningar. Här såg jag en ny facon att bära sin penningepung. I Klostret war blott 11 Nunnor alla Lutheraner Klostret war 1000de år Gammalt.

Continuation dans l' Almanach pour l'année Suiwante.

8.- Marcherades från Walsrode till Byn Wittdorff 4. stunder fick tämmeligt godt Quarter hos en rik bonde låg på Golfwet i mycken Halm tillika med Borteij.

9.- Afgick till Rottenbourg 3. små stunder, fick Superbt quarter hos Justitise Rådet Hintze tillika med alla de Andera Officerarne. vår wärd war oändeligt artig och Gästfrij, han hadde redan Passeradt 80 år men tycktes blott wara 50 så rask och så munter war han. hans Dotter war 40 år liten fuhl och puckelryggig pratade litet franska mycket tyska och spelte mer än gerna kort, men för öfrigt ganska fryntlig och förekommande. Rottenbourg har fördom warit Swenskt.

10.- från Rottenbourg till Byn Torstädt, 7. staka stund: quarter på Påsthuset, fick ej niuta någon Sömn under natten - hwilka de beständigt kommande och farande påstagnar beständigt störde, för öfrigt godt quarter.

11. från Torstädt till Haarbourg. 6 stunder. den sista Hannowerska stad på den Sidan Elbe strömmen som wij hadde att passera. Giorde min wisite till den öfwerall måtts artige franska Commendanten La Morte. fick Skiönt quarter hos LandtDrotzen won Schroeder. här taltes blott franska med Herre, fru, och den hyggliche Fröken deras Dotter, hwilken för 3 års sedan hadde

warit mycket i Sällskap med Svenska Officerarne i Ratzebourg och som kände Bortey, hwarföre jag också förde honom in i Sällskapet, för att förnya Connaissancen, och hwaraf han befann mycket road.

12.- Embarquerade jag tillika med Collonnen på Elben för att öfvergå till Hambourg 1. Stund dit ankomsten Skiedde kl: 11. f:m Efter skied inquartering för trouppen, intog jag tillika med Borteij vårt quarter hos en Ung Repslagare wid Namn Mathias Thomas Borchardt och dess twänne Systrar Elisabeth Dorothea Dreijer och Marie Catherina Dircks i huset No 22 Stubbenhuch Stras; hos hwilka wij mådde ganska wäl och hadde rätt roligt. war hos Cantzli Rådet Netzel, Svensk Charge d’Affaire i Hambourg. Upwacktade de franska autoriteter som mig enligt instruction war anbefalt. Besåg Staden och war om Aftonen i Sällskap med de förige Kammeraterne på Comédien. träffade en Svensk wid namn Malmberg född i Östergöthland och nu gift och boendes i Hambourg.

13.- giordes på morgonen besigtning med manskapet, wisite hos C:R: Netzel, och inskaffades på Lazarettet Soldaten 48 Hurtig af Bohusläns Regte, samt gick till Altona och Besåg det Suberba wärdshuset Rainwille, och den därwid warande Superba trädgård, samt den Délicieuse wue som man här har öfwer Elbe strömmen och det på andra Sidan belägna Landet näst Capel har jag aldrig sett ett så Skiönt och wackert ställe. frukost intogs och wid återvändandet till Hambourg giordes wisite wid den Namnkunniga tyska Skriventen Kloppstocks Graf i Altona. Eftermiddagen Användes till inköpande av Diwerse små persedlar samt till beseende af Staden, om Aftonen Ankom vår fordne konung Gustaf Adolph med sin familie. Jag såg ingen af dem, men gjorde min wisite hos Général Skjöldebrand och påhälsning hos Ryttn: Harkepé och Lieut: Ekstadt hwilka woro konungen följacktige. en Herre wid Namn Öhman född i Stockholm träffades äfwen.

14.- Afgick från Hambourg till byn Hamsfeld 8 stunder. Sedan jag gjort min afskiedswisite hos C:R: Netzel sedan Général Skjöldebrand öfwersett Collonnen samt gifwit dem Hederliga drickspengar, äfwen C.R. Netzel gaf penningar till folket, som wid framkomsten till Wismar utdeltes och sedan frukost wederbörligen blifwit förtärd i slutet af den Långa Hambourger förstaden på Wärdshuset Meijer. Snö och elackt wägelag war oss denna dagen beskärft wid framkomsten måste hela Collonnen fördelas till kringliggande Byar och Off:ne tillika med 30 man blefwo förlagde På ett Hoff wid namn Barhorst, där man frusen och ganska fatiguérad fant ett skjönt Quarter. nu woro wij inkomne i Lunebourgiska området

15.- Afgick till Möllen 4 lieues, kalt som i Fahlun war det denna dag här i dessa tyska negder. Alla Off: UndOff. och Soldater af LifGrenad, Skaraborgs och Elfsborgs samt Artillerie Regterne, woro nu liksam hemmastadde af orsak att de legat i denna trakt i quarter för 3 a 4 år sedan. I Möllen finnes Ullspegels Graf och Monumenter att bese

16.- från Möllen till Gadebuch 8 starka Stunder - denna dag war också friskt kalt i wädret. Wid denna stad förlorade Danskarna i Carl den XIIts tid en Bataille emot Swenskarne anförde af Général Stenbock. Under wägen träffades en Herr won Bäck, som tracterade oss med en

Bouteille win, detta anföres såsom bewis på den Tyska Gästfriheten, hwarpå wij ännu samma dag ägde ett nytt, då Landt Drotzen von Fabricius, sielf nedkom till wägen för att inwitera oss till mid;; som wij eij kunde refusera ett så angenämt bud, så giordes af Off:ne högerom och March gérade anställes till Roggendorf där wij af Herre och fru blefwo Härligt régulerade; så gör eij någon fransos han må wara aldrig så rik eller aldrig så mycket förbunden en på vårt sätt resande nation, Neij tyska wälwiljan och Gästfriheten mot främlingar är bannlyst ur frankrike, där blott tröttsamt krus och fagra löften som aldrig uppfyllas finns till öfwerflöd.

17.- fortsattes och slutades vår långa marche från Gadebuch till Wismar 8 starka Stunder.

frukost förtärdes enligt inwitation hos en Pector vid Namn

Kl: 2 skiedde ankomsten till Wismar, där åter förmän och föregångne Kammerater träffades. förslag och Rapport öfwer Collonnen aflämnades till Baron Palmstierna och quarter intogs för mis hos Mademoisellerna Duwen.

18.- Besigtning Fältskiärs och wisitation med manskapet.

19.- bref från min Morbron Lilljehöök med wäxel. Aflewerering på manskapet till Cheferne wid hwarje Regte. Aflöning utogs och utdeltes Soldat Gierdts afgick till Siukhuset. War ett stort slädparti i Wismar (Wisman?) tillstäldt af den höga Adeln.

20.- Skrefs Journal och andra Militairs Documenter

21.- D:o D:o D:o D:o

22.- Utfick mine genom wäxel ärhållne penningar hos H:H Schmitt och Lubers

23.- skref till min Morbror, Général Friessendorff, min Fader och min Wän Fredrique

26.- gick Sergeant Forsslindh genom Dannemarck öfwer till Swerge.

28.- frukost hoss Broockman om Aftonen war jag på Casino och såg stadens Borgare och Borgarinnor församlade för att sepa, dansa, äta och prata som alt förrättades med god ansatts.

Februari

1.

2.

3. till och med den 10 passerade ingenting märkwärdigt, utan tiden förnöttes på hwad sätt hwar och en bäst fann för godt, under wäntan på öppet watten, och under afhörandet af de Stenhuslika Wismarska Lögnerne, som excèderade alt hwad man kan föreställa sig.

10.- war Assemblée hos Öfwerste Liut: won Préen jag gick äfwen dit för att få se Prince Adolph af Mecklenbourg som hedrade denna Assemblée med sin närwaro, och för att med egna ögon dömma om den Mecklenbourgiska Adelns Höga och fränstötande Manér och omgänges sätt, som jag af mine i Societéten warande Kamerader hört omtalas.

14.- reste Baron Palmstierna och Lieut: Hygrell till Ludwigslust för att öfwerlämna ett bref till Hertigen af Mecklenbourg från Konungen i Swerge och för att göra sin uppwackning

16.- war Théé Assemblée för Noblessen , i Benemanska Wärdhuset, jag wille och bese denna sorte SammanKomst men fann de Ädla Herrarnes och Fruarnes Höga ton så motbiudande, att jag förlorade all vidare lust att bewista deras Assembléer; det enda nöije jag hadde war att beskåda den mängd Sköna och Hyggliga Fröknar som här woro församlade, i synnerhet framför de öfriga utmärkte sig Frök: won Ortsen von Stutenheim och won Both.

17.- Calas hos Capt: Wohlfeldt kom Baron Palmstierna åter

18.- bref från min Morb: Lilljehöök

19.- skref till min Morb: Do

20.- war på en af Borgerskapet tillstäld Dinée, Assemblée och Soupée i Gartens wärdshus

25.- war på Cassino eller den så Kallade Borgerskapets Klubb

27.- skref till Fredrique Geté, war på en Dinée, Assemblée och Soupée som Borgerskapet tillstäldt i Benemanska Wärdshuet

28.- reste i Sällskap med Cap: Wolfeldt åt Hambourg passerade städerne Gadebuch och Mällen till Byn Hamfeld där nattquarter togs på Posthuset

Mars

1.- for in till Hambourg där quarter togs på Wärdshuset Swarzen Adler, giordes wisite hos CantzliRådet Netzel, Ryttmästar won der Lanken träffades och i Sällskap med honom åts Middag Kl. ½ 4 på en Restauration där alla rätter Serwerades på Silfwer. Caffé dracks hos mitt fordna wärdfolk, där jag war oändeligen wälkommen

2.- Kom ordres till Wismar att wij skulle afgå till Stralsund - efter att hafwa uträttad en mängd

Commissioner och giordt några besök, så restes från Hambourg Kl: 3 eftermid: till Möllen där natthärberge togs Kl:10 om afton.

3.- åts middag i Gadebush och inträffade i Wismar Kl: 8 om aftonen.

4.- war på Cassino i Benemanska huset , kom Ryttmästar won der Lanken till Wismar.

5. war besigtning på 2ne Comp: LifGren: WästgiötaDahls och KronoBåtsmän fördelningarne. Jag, Knorring och Frése besigningsmän.

7.- besigtning med Wästmanlands fördelning, reste Lindeman till Stralsund.

9.- Afgick under Capt: de Fr'ses Befähl 1sta Collonne bestående av 2ne Compagnier Lifgrenadierer WestgiötaDahls fördelning och Lieut: Anton won Materns fördelning bestående af en Underoff. och 1 man.

10.- skref till min syster Charlotte och Morbror Lilljehöök, afgick Under Lieut: Rudebecks befähl 2dra Collonne bestående av 2ne Compagnier Lif Grenad: Skaraborgs, och Jönkiöping samt Mörnerska Husarerne.

11.- Gick Fendrick Kröningswärd, Commenderad såsom Chef för alla Covserdie Siömännen, ombord på ett Hambourgskt fartyg, för hwilket betaltes 9++ Rdr Svensk Banco. Passerade Regerings Rådet Pakelbel såsom Courir från Sverge till Stralsund genom Wismar.

12. började Marknas i Wismar som ej war betydande afgick under Capt: Lilljeströms Befähl 3die Collone bestående av 2ne Compagner Lifgrenadierer, Engelbrechts och Drottn: Lif Regte, samt af Alla Artillerij Regterne

13. afgick under Cap. Cederskjölds Bef'ähl 4de Collonne bestående af Smålands Dragoner, Elfsborgs, Dahl, Uplands, sörmlands, Wästmanlands och Nerke och Wermelands Regter; jag tågade således äfwen från Wismar utan någon Saknad, blott Ledsen att min Sejour där warit så Kostsam. Nattquarter togs i denn lilla Staden Neu Boukou 3 mil från Wismar jag och Berger bodde till hopa hos Amtman Michels där wij mådde rätt wäl, frun pratade som hon west twinadt mun ur led, och spelte rätt gärna sitt boston och wiste rätt wäl rengeralt till sin fördel.

14. macherades från Neu Boukou, genom den lillaSteden Kröplin, samt den Superbt Vackrea Hälsobrunn Dobrun till Rostock 4 starka mil där quarter ärhölts hos Herr Kiöpman Altschwager, hwarest man mädde rtt wäl. Rostock är en Wälbygd och stor Stad, fordom warit befästad och är det ännu ehuru fästningswärken förfallne. Wackra hus och Sköna fruntimber, bebos blott av Kjöpmän hwarföre Adeln säger att Lefnadston ej duger i denna Stad.

15. Marcherades från Rostock till Ribnitz 4 staka mil där ficks quarter hos Bagaren August Kron. godt quarter och wacker men liten stad.

16. marcherades från Ribnitz till Damgarten ¼ mil där man war uti Swenska Pommern Skilnaden går imellan dessa båda städer emellan Swenska Pommern och Mecklenbourg Schwerin. i Damgarten hadde Magistraten föranstaltadt om frukost för Off: och Manskap. efter att hafwa förtärt den Marcherades vidare, Kl: 2 passerades förbij en Egendom hette Dolgen där Pectorn wid Namn Shoultz trackterade Manskapet med Bränwin och Off: med Caffée, här såg ja de 2ne wackra Madmoisellerne Keuffenbring. efter tractaten fortsattes Coursen för en del af Collonne till Ricktenberg och för en del till Frantsbourg dit jag och Brockman marcherade. Quarter som war godt ficks hos Herr Amts Rickter Ockel där jag mådde wäl, Staden war liten illa bygd och Utfattig sedan Fransosernes jämmerliga grasserande i Pommern. denna dag war vägen 4 starka mihl lång.

17. marcherades från Frantsbourg, till den lilla Staden Grim 2, mil, där hela Collonne blef upplöst och hwarje fördelning kringspridd på Landet jag fick mitt Högquarter på ett hoff kallat Neuringen 2 mil, från Grimm hos Herr Baron och Kammarherren Schoultz von Ascheraden, och alla mina Soldater rundt omkring i Byarne.

18. skref till Marche Commissarien Tigerström om nytt quarter för Hedberg

19. fick swar af Tigerström. Skref till Capt: Gustaf wohlfedt i Stralsund och till Lieut: Adlerbielke i Gripswald

20. Lefde i Tranquillité, flyttade Hedberg från Grammendorff till Volksdorff.

21. fick bref från Capt: Wohlfedt, Fredrique och Olof Geté, min Fader Morbror Lilljehöök, Major Leijonflyckt, och Fend: Kröningsswärd

22. bref från Adlerbielke och ett paquet till Husaren N: 13 Öster wid Arboga Squadron.

24.- bref af Brockman

25.- reste i Sällskap med Baron won Schoultz och Herr Mailladoz, in till Stralsund för att begära permission att resa öfwer till Swerge, men fick afslag

26.- återwände till Nehringen, Städerna Ricktenberg och Tribsees passerades Fick bref av Forsslindh.

27.- fick bref av min Fader, skref till Knorring, Wolf: och Bruckspatron Stenman

28.- skrev till BergsRådet Stockenström och Min Fader

29.- Skref till Major Leijonflyckt och till Fredrique

30.- fick Ordres att inställa mig i Stralsund och att öfwerlämna Befählet till Fendrick Brockman bref af nyssnämnde man, skref till Capt: Cederskjöld och Sergeant Hedberg.

31.- reste från Nehringen, genom Grimm till Stralsund där Quarter togs på Stadt Hambourg, hos Herr Viero

April flyttade till min gamla Quarter på färs Strass hos Handelsman Gräff

1.- Upwacktade Öfwerste Lieutnant Palmstierna afsändes ordres till Hedberg att hopsamla och införa Soldaterna till Stralsund. fick bref af min Nya Chef Herr Öfwerste Bränström tillika med Permission att från Ystad få resa till mina föräldrar, samt underrättelse att 20 Rdr Bco skulle medfölja i brefwet till sergeant Hedberg men det wr med dem som med Kräftorne de funnos ej. 4 kom Alla Soldaterne in.

4., gjorde wisite hos Baron Schoultz won Ascheraden samt hos fru Mirendorff

6.- war Hyllning af alla fyra Riksständen i St Nicolaii Kyrka med mycken Ståt och prackt, om afton stor Illumination i hela staden men wid Rådhuset där Kungens, Drottningens och Kronprinsens Namn skulle éclaireras, hindrade den stränga Blåsten de därtill placerade Lampor att brinna. åt middag hos Mirendorffs

7.- stor bal hos General Gouverneur Grefwe won Essen?? i Gouvernements huset. Jag war ej med där af orsak att jag ej ägde Uniform

8.- passerades ganska Tyst och stilla.

9.- kom Generalen Skiöldebrand och min Öfwerste Lieut: Öfwerste won Otter till Stralsund bref af min Morbror Lilljehöök war på Concert på Sociététen. war på förmiddagen på wisite hos Baron Schoultz

10.- afsändes öfwer Hambourg brefwen som Skrefs d: 28 och 29 martin till min Fader, Fredrique, M: Lejonflyckt och B.R won Stockenström⁷⁰

13.- om morgonen började blåsa god wind som dock ändrade sig mot middagen men blef dock åter favorable om ef:m: uppgiordes resällskap från Stralsund till Barhöft med General Tibell och Hans Gemål, tills kl:2 om eft:m: men efter att fåfängt hafwa wäntadt till kl: 4 så kom General Tibel och sade sig ej kunna resa directe till Ystad utan att han måsta resa öfwer Hambourg hwarföre jag tågade af till Barhöft⁷¹ där Capt: Dickerman hadde sin LicentJagt⁷². Kl: ½ till 6 kom jag om bord och Kl: 10 sattes till segel med god ehuru ej stark wind, Kl: 12 begynte först att

⁷⁰ Antagligen Fredrik Roland von Stockenström född 1771, överstelöjtnant vid Mörnerska Husarerna.

⁷¹ Barhöft ligger cirka 15 km norr om Stralsund

⁷² En **jakt** (från *holländska jachtschip*) är ett mindre enmastat **segelfartyg** (*handelsfartyg*) på 20 till 70 tons **dråktighet** och 1½ till 3 meters djupgående med last, som har en mast utan toppstång och för **gaffelstorsegel** med bom, gaffeltoppsegel, två eller tre **stagesegel** och vid medvind bredfok (Wikipedia)

blåsa med alfware som påskyndade vår resa till den grad att wij Ankommo till Ystads brygga den 14 Kl: ½ 8 om morg:⁷³ Passagerare woro af min Connaissance Kammarherren Baron Schoulz won Ascheraden⁷⁴, Ryttn Haarkepé, som Courir Lieut: Baron won Duben med sin Unga tyska fru, dessutom en mängd personer af alla möjliga Nationer - och 26. man af Lifgrenadier Regtet som återkommo från fångenskapen.

Kuriren Anders Gustaf von Duben (1785-1846) hade mycket riktigt en ung hustru. Hon hette Carolina Maria Eckhardt och var 16 eller möjligen 15 år gammal vid seglatsen. Von Duben skulle tillsammans med vännen Johan Fredrig Ernst von Vegesack bli den siste svensk som dömdes till landsförvisning. De båda anklagades 1832 för högmålsbrott. De hade kontaktat prinsen av Vasa, Gustaf IV Adolfs son i Wien, vilket i sig var ett brott, och ansågs ha önskat återinföra den Holstein-Gottorpska ätten på den svenska tronen. Mot sitt nekande dömdes och landsförvisades Von Duben och von Vegesack 1833. Förvisningen blev inte långvarig, genom en amnesti kunde de återvända redan 1835.. Bild.Jacob Axel Gillberg - Svenskt konstnärslexikon

14.- fick quarter hos fru Ödman tillika med Baron won Schoultz- skref till ÖfwersteLieut: won Schoultz Öfwerste Bränström Öfwerste Baron won Otter och ÖfwersteLieut: Stiernstam. fick bref af Lindeman, och Öfwerste Bränström. mid: åt hos Mamsellerna Bibau, giordes besök hos Handelsman Haak⁷⁵, Doctor Ulfberg och Handelsman Siöwall, samt med min Siögång i Hufwudet gick till Sängs kl: 12 om natten.

⁷³ Stämmer siffrorna här? Om vi antar att de kunnat segla raka vägen, utan kryssande, blir medelhastigheten knappt 8 knop. Inte illa för en nattsegling över Östersjön.

⁷⁴ Sannolikt Carl Fredrik Ludwig Schoultz von Ascheraden, kammarherre hos Drottning Lovisa Ulrika.

⁷⁵ Handlarn själv Johan Rudolf Haak, stod inte att träffa då såväl han som hustrun, också av handlarskäkt, var döda sedan länge. Sonen Mattias hade gjort raketkarriär som byråkrat i Stockholm och adlades 1809. Det finns flera Ystadsbor med namnet Haak än idag.

Det var hit, till Ulfbergska huset som Drakenberg gick för att besöka stadskirurgen och brigadläkaren Johan Erik Ulfberg. Huset är uppfört 1778 och finns fortfarande kvar. Foto Ystadsbostäder.

15. kl: 6 om morgonen reste jag från Ystad till Maglöe där jag inträffade kl: ½ till 9 om aftonen och med af glädje hoppande hjerta Slöt mine Gode Slägtingar i mine armar, fick sällheten att emotaga 2ne sköna brefwer från min Goda Fredrique, ett bref av min Fader och ett från Syster Charlotte

Så här skildrade konstnären Ferdinand Richardt, 1819-1885, herrgården Maglö, sannolikt under mitten av 1800-talet. Bengt Lilliehöök köpte egendomen av sin kusin Eva Johanna Ehrenborg 1799.

17. skref till Lieut: Lindeman och Broder Nils.

19.- reste jag efter att hafwa åtniutit alla möjliga bewis på mina kära slägtingars wälwilja: Kl: 8 om morgonen- ifrån Maglöö och kom Kl: 9 om aftonen till Marksryds Gästgifwaregård, därifrån jag efter att ha wäntat på hästar tills Kl: $\frac{1}{2}$ 2

20. aftågade vidare Kl: 3 om morgonen begynte det att regna som Continuérade tills dess att jag Kl: 10 om aftonen blef twungen att intaga Quarter i Åreweds Ussla Gästgifwaregård. här Undersöktes mina kappsäckar och coffert och befans nästan alla mine saker wara af rägnen genomblötte hwarföre bland höns, gäss, barn och trängsel allting måsta uptagas och wederbörligen torkas. Kl: 6 om morgonen

d. 21. skiedde afresan från Årewed och under tämmelig wackert wäder och någorlunda godt wägelag fortsattes resan hela följande natten så att jag Kl: 12 den 22 inträffade hos Mademoiselle Annette Fehman i Ulricehamn, ÖfwerJägmästare Stael won Holstein⁷⁶ träffades

⁷⁶ Fredrik Gustaf Stael von Holsteins (1745-1822). Hans dotter Catarina Ulrika, född 1803 skulle 1827 gifta sig med Bernt Olof Santesson. Santesson hade tidigare varit gift två gånger. Santessons andra hustru var Johan Adams yngre syster. Eva Beata Drakenberg.

äfwen där och efter att förtroligt hafwa passeradt middagen där fortsattes resan till Påarp det kära gamla Påarp där Gud ware ewigt pris och Tack jag fann Mine Hulde och Älskade förÄldrar efter deras år friske och Raske och slöts så wäl af dem som af efterföljande mina K: Syskon med ömsesidig Glädje i deras mot mig Usträckte Armar. Charlotte, Eric, Stina, Greta, Carl, börje och Ewa woro endast hemma. de Öfrige woro war och en på sin Station. - Ack en Sådan Sällhet, Som den att efter nära 6 års bortowaro, och af dem 3 tillbragte på Utrikes ort såsom fånge, kan endast kännas af dem som varit och som blifwa i samma swåra Cas och sedan få åtniuta denna glada och Högtideliga Moment. Ja den war säll för mig och blott åtanken på min Älskade Fredrique som nu Saknades kunde förmörka den sanna frögd som härskade i mitt bröst, men hoppet att och snart få trycka henne till det för henne högt klappande hjerta blef mitt stöd och jag lämnade Sonliga Kärleken fritt Spelrum.

23.- tillbragtes förtroligt och Tranquilt⁷⁷ i föräldrars Syskons och wänners krets, den enda bland dessa war Fröken Gustafwa Stael von Holstein.

24.- skref till min faster och till Fredrique Geté af hwilken jag också denna dag fick emotaga ett bref som låg i förwar hos syster Sigrid. Reste till Moster på Tisås, där jag så wäl af henne som af dess 3ne döttrar och min syster sigrid blef med öppna armar emotagen.

25. war jag på Hökrum hos Oxehufwud, åt middag på Tisås och afton på Diupedahl hos Prost: Lindborg

26. war hos Herr Lundahl på Långared

27. 28 hemma i Tranquillité

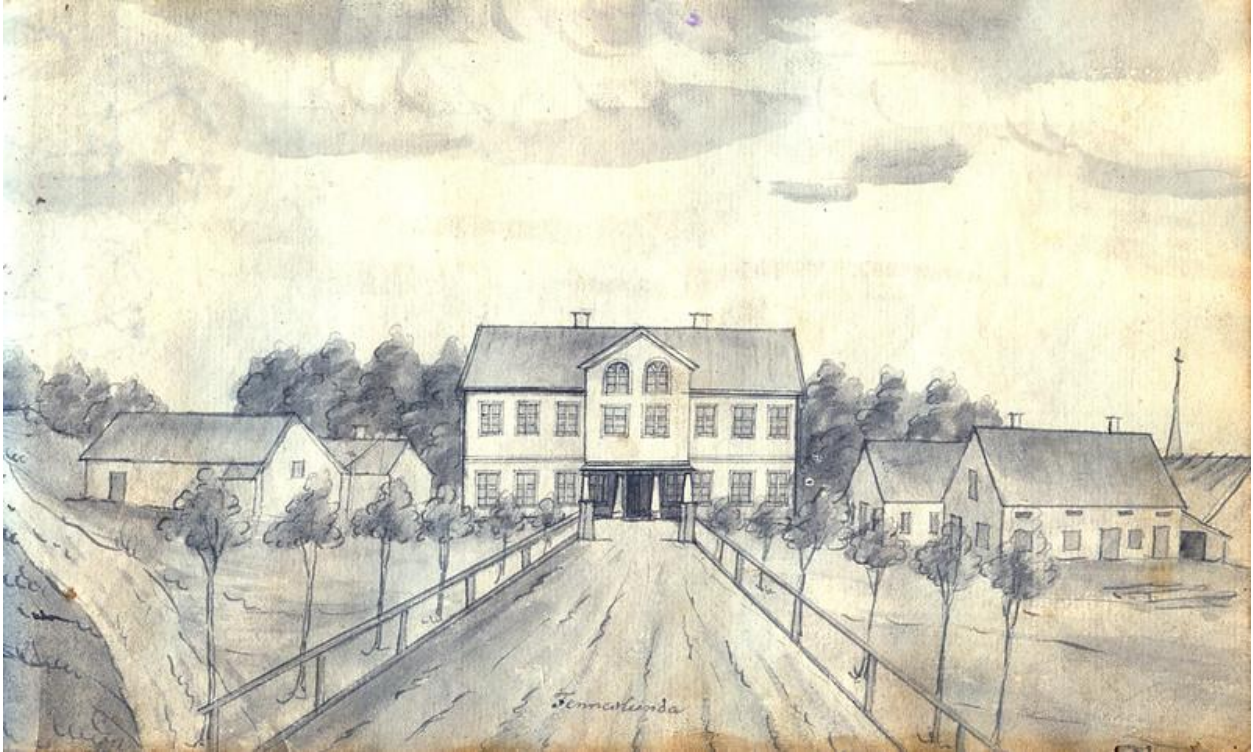
29. war en liten fète tillstäld för min skuld hwarwid alla grannar woro inwiterade. kom Moster Lilljehöök till Påarp.

Maij

1.- maij Reste Moster Lilljehöök, fick jag bref Min Major tillika med min Capt: fullmagt, skref till Capt: Cederskiöld. och fick bref af Öfwerste won Schoultz

2.- war på Fenneslunda hos LandsCam: Sundler och Länte /666/ Rdr 32 banco - wid hemresan war jag på Siögården hos min Gudmor fru Prost: Bruhn.

⁷⁷ lugnt, franska

Laverad tuschteckning av Fenneslunda säteri, odaterad
Källa Stifts- och landsbiblioteket i Skara,

3.- hemma skref till Paul de Fresé

5.- Skref till T: Oxehufwud och fick af honom låna 400 Rdr banco

6. - reste från mine K: Föräldrar till Åsaka Gästgifwareg:

7.- for från Åsaka till Wengersborg, där jag afgiorde mine Affairer med Öfwerste Lieut: won Schoultz, genom dess ombud Fältkammereraren Rådberg, och reste därifrån Kl: 2 till Mälby Gästgifwareg: hwarifrån afsändes

d: 8 bref och diwerse Saker till Fröken Ewa Maria Kafé på Catrineberg, från dess i frankrike afledne wän Lieut: won Schoultz. resan forsattes sedan Mälby Genom Lidkiöping till Mariestad där jag besökte min Broder Thure och dess unga fru hwilken heter Annette Rådberg

d:9.- for efter en god frukost, från min K: Broder Thure till Örebro.

d:10. war hos Frök: Åkerhielm och Cousine Hedda Geté till frukost och till middag samt reste Kl: 5 om eft:m: därifrån till Arboga dit jag ankom kl: 2 om natten

d:11. uppwacktade Herr Major Leijonflyckt samt träffade flera af Kammeraterna som där woro

församlade för att exercera. bland dem följande nya Adjutanten Baron Duwal, Lieut: Borgstedt Tuné och Fredenberg Fend: Tuné Baron Lowisin, Friedrickson, Geté, mid: åts hos Baron Christer Posse, exerceade sielf med för att komma inn i galma tackten igen, som nu blifwit under min 3ne årige fångenska aldeles förGlömd, afton åts hos Major Leijonflyckt

12.- åt middag hos Lieut: Moel och Afton hos Leijonflyckt gjorde wisite hos Kongl: Sect: Jacobsson. Kiöpte Kläde till frack och Surtout⁷⁸ samt på wisite hos Borgmäst: Regts Skrif Montan.

13.- middag på Röfors hos Pat: Cederborg och Afton hos Major Dahlfeldt. Skref till Prost: Christiernin och den 14de till min Fader och Capt: Ehrenlund, samt for Samma dag till Westerås.

15. for från Westerås till Sahlboby och brunsbeck där hwila togs.

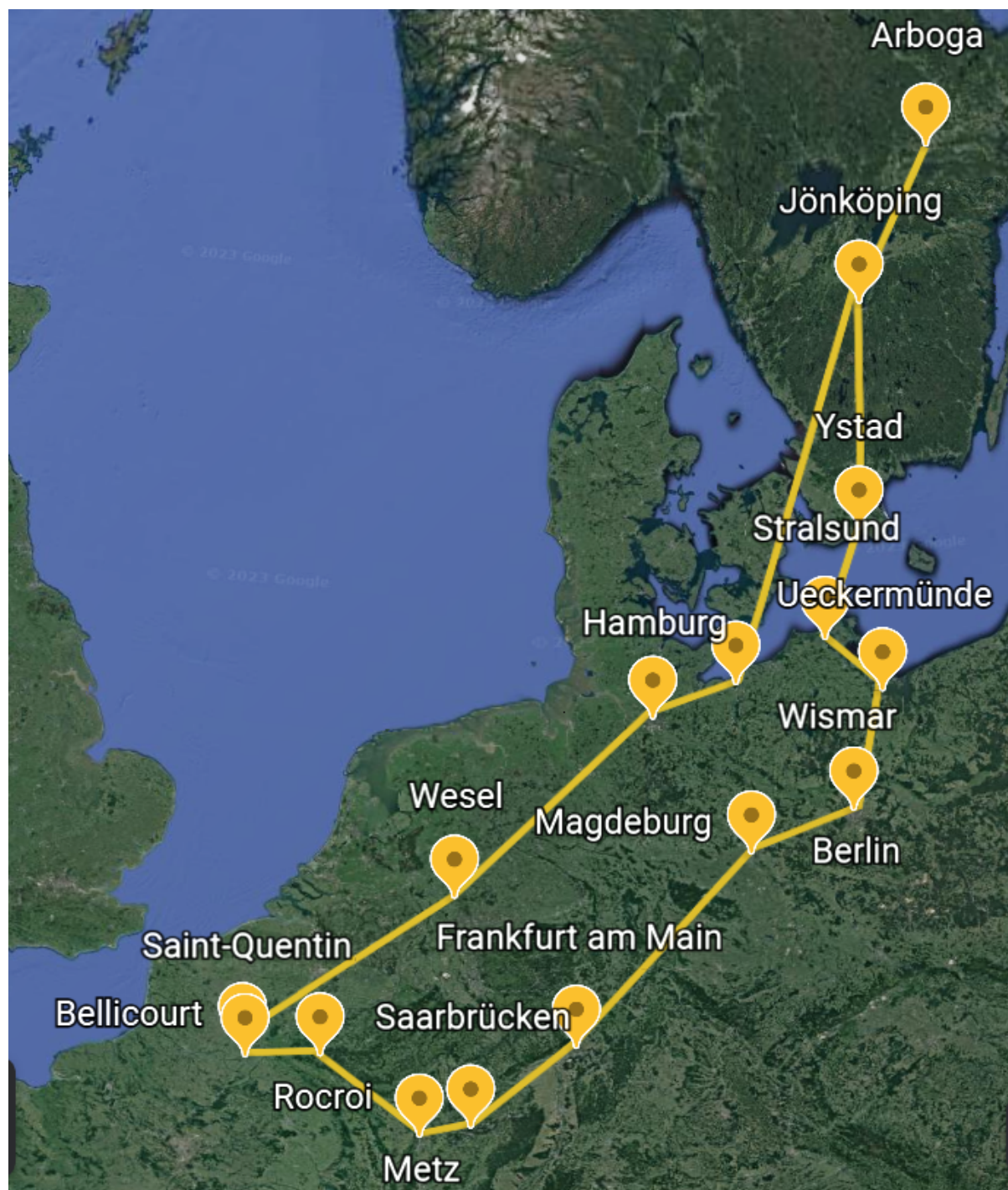
16.- for från Brunbeck genom Hedemora till Hagelsnäs, där jag med Glädje och Sällhet Slöt min Älskade och mig med en Öm Trohet tillgifna Frederique frisk och Sund i mine mot henne så länge fåfängt sträckta Armar. O denna niutning hwar den war liug för mitt hjerta och hwad den ännu skulle warit liufware om ej en liten Molnfläck betäckt min Kärleks imagination. Jag hadde och det nöijet att finna dess wördade fru Moder och den redlige Broder Olle samt syster Lodoiska wid God wälmåga.

17.18.- tillbragtes wid min Friggas sida och i dess lifwande Sällskap under Samtal om förflutne och tillkommande nöijen och Händelser.

19.- blef efter erhållit tillstånd, och efter formelig ansökan försäkrad att i en framtid då Moijenner⁷⁹ till bärgning som gift funnits, få äga det hopp att ärhålla min Friggas Älskande hand, om dess hjerta war jag förut förwissad af dess egen lilla söta mund.

⁷⁸ **Syrtut** var en livsydd lång rock med slag och en eller två knapprader, framförallt använd under 1700- och 1800-talen. Den användes både civilt och militärt som uniformsrock istället för kappa. Jämför [bigesch](#), [bonjour](#) eller [redingot](#). Källa Wikipedia

⁷⁹ Moijenner=medel, pengar

Kartan ovan visar ungefär soldaternas långa marchväg. Johan Adam Drakenberg var aldrig bort till Saint Quentin eller Rocroi utan gick från Longwy norrut och sammanträffade med soldaterna i Wesel. Egen karta där Google angivit ortbeskrivning lite godtyckligt så att exempelvis Stralsund ser ut att ligga i Ystad.

Johan Adams anteckningar fortsätter ytterligare en tid. Jag kommer lägga ut dessa längre fram.